

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עו'מי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מונקדת ומפסקת

פרשת שופטים תשפ"א

היכל הקודש קרית ברסלב ליבערטי
Heichal Hakodesh Kiryas Breslev
181 Huschke Road
Liberty NY 12747

היכל הקודש בארא פארק
Heichal Hakodesh
Boro Park
1011 41 Street
Brooklyn NY 11219
1-718-384-1652

היכל הקודש וויליאמסבורג
Heichal Hakodesh
Williamsburg
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
1-718-384-1652

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
1-845-243-0563

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
1-845-467-5299

היכל הקודש מאנסי
Heichal Hakodesh
Monsey
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
1-347-733-7551

**היכל הקודש ברסלב
בלומינג גראוו**
Heichal Hakodesh
Blooming Grove
24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
1-845-238-0804

נדפס ע"י קרן הדפסה היכל הקודש
181 Huschke Rd. Hurleyville, NY 12747
718-387-2691

www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

**חיווק פאר די
אידישע שטוב**
212-444-9169

**קול
ברסלב**
212-444-9191

גרפיקה עיצוב ועימוד: א.י.ש. אשדוד 05276-27127

1 קוין - שירצאן בשדרה שלו עוקצין במוך קרצין. עקום חמה למגל - חרדא מלתא היא.
2 חרות - קשה, ענשה. חרות. שבו דרך הלולב עליו נשרים בימות השננים. והשררה
3 מתקשה ונשה עלה לחרות - התחיל להתקשות, ועדיין לא נגשה עץ. אמר רב
4 **אבא** - דהא רקנתו שדוק פסול - לא נשנסוק ראשי עלין א שדרה. אלא רעבי כ
5 היננה - פירצפרר של ברזל של סופרים. שש
6 לו שני ראשים וראשו אחד מופלג. כן גדל
7 הלולב כמזל שני שריות. מחמת עלין לובאן
8 ומחמת עלין לובאן. לאחריי - שנעקם לעד
9 שדרה. מפליגו - שצנעו במגדו השדרה. שדרה
10 וזה צד הנשעו בשדרה של בתמה, שהצלעות
11 והחוליות מזורבין בה מכאן ומכאן, ואמנעה
12 חלק העלה במקל. דרליק כחר הוצא - שכל
13 עליו מצד אחד. כי חופאי - פירצפרר, שבו
14 מברבין את הבות. והעשין אותה מעליל של לולב
15 התלשין מהשדרה, ואונרין מהן הרבה ביהו.
16 דאיחוד איחודי - ראשיהן נפרזין במגדו
17 דקל, ואין שומעין עם השדרה. אבל כענפי
18 הן מחוברין בה. נחלקה החיות - שני עלין
19 עליונים אמנעו, ששם השדרה כלה. נחלקו הן
20 מזה ומתקדק השדרה עד העליל של למטה מהן.
21 חיתם - לפי שדברוקן באימנים. מוחם -
22 ענה הדקל במתקשה שתי שנינו ושלו. וירוצאן
23 לו לולבין הרבה שנשרו עליהן ותקשו גם הם
24 ונגשו עץ, וזה פנה לובאן וזה פנה לבאן, כענפי
25 שאר אילנות. כענין כפות - שאם היה פחד
26 יבנתה. דרין או פירי, אין אהא יכול לכפותה.
27 שידו עוקצת, ופירייהן אבן וכל בפותים
28 ומתמעבים אצל אביהם שהן מחוברין בו, לפי
29 קשקשן וקל. ואימנעו - פירצפרר, ששטיילא.
30 בעיקר הדקל, שדוחה אהן עץ ונא ממנו
31 לבאן ולובאן, שאין קל פתח היננו. כפות -
32 משמע שפחד מהתלה, ואתה כופת. ואימנע
33 כופרא - היינו נמי עץ כעין חרואת, אבל עדיין
34 כא שנה או שתי שנינו לא נתבעה עצה, ואתה
35 יוכל לכפות ענפיו על ידי אעד ולקפץ למעלה
36 לאונגין עם ארבעה. דריבה דרביי טעם - ואלו
37 ענשין קבוצים, וירוצאן בהן קבוצות הרבה.
38 ומסרטיין את החרים. חרירי כפי דרטיי - תמרים
39 עמין דרין לריות הרבה תליין בהן מברביות
40 שלהם. וירובין לרם קב - פירצפרר, כפת
41 כתיב - ורואי קב פיי ליה - וכי כתיב כפת על
42 עץ כפת אם פירדה, ואין לשון זה נופל אלא על יעליו הלולב. ציני רה הבריל - לולבין
43 שלחן העליל מועטין בשדרה מזורחין הו למעלה מזה הרבה. ועד שקטנין הן לארבו,
44 ופנענין שאן גניעו ראשו של עלה זה לעיקרו של זה.

1 קוין, קרדק, עקום דוקמה למגל - פסול. הרות -
2 פסול. דוקמה לחרות - פשר! אמר רב פסא: עקבד
3 פתימנקן. עקום דוקמה למגל! אמר רבא: אמרן
4 אלא לפני, אבל לאתריו - בריתיהו הוא. אמר רב
5 נחמן: לארדוין כלפניו דמו, ואמרי לה: פלאחריו דמי.
6 ואמר רבא: האי לולבא דפליק בחד הוציא - בעל
7 מום הוא, ופסול. נפרצו עליו! כו! אמר רב פסא:
8 נפרצו - דעבדי כי חופאי, נפרדו - דאיפרוד אפרויה.
9 בעי רב פסא: נחלקה התיומא מהו? תא שמע, דאימר
10 רבי יוחנן אמר רבי יהושע בן לוי: נישלה התיומא
11 פסול. מאי לאו - הוא הדין אחרקו? לא, נישלה
12 שאני, דהא חסר ליה. אימא דאמרי, אמר רבי יוחנן
13 אמר רבי יהושע בן לוי: נחלקה התיומא - נגשה כמי
14 שנישלה התיומא, ופסול. רבי יהודה אומר. תניא,
15 רבי יהודה אומר משום רבי תרפון: כפות המרים -
16 כפות, אם היה פירוד - וכפתגו. אמר ליה רבנא לרב
17 אשי: ממיא דהיא כפות המרים דלולבא הוא? אימא
18 הרתמא! פנינא כפות, וליפא. ואימא אופתא! כפות
19 מכלל דאימא פירוד, והאי כפות ועומד לעולם. ואימא
20 כופרא! אמר ליה רבא תרפון: נעם וכל תיבותיה
21 פסול. כתוב. אמר ליה רבא תרפון: רבנא: אימא
22 תרתי כפי דתמינר! כפת כתיב. אימא תרתי ליהוא
23 כפי קרי ליה. ציני הר הפחול פשרה. אמר אביי:
24 לא שנו אלא ראשו של זה מניע לצד עיקרו של
25 זה, אבל אין ראשו של זה מניע לצד עיקרו של זה
26 פסול. תניא נמי הכי: ציני הר הפחול פסול. תא
27 אמן תמן פשרה! אלא שמע מזה פסא, שמע מזה.
28 ואימא

1 ודא במנעל שאינו שלו תמן: הליצתה כשרה, ולולב ביום טוב שני. ובשמעתין הוה מצי
2 לשנוי ומתניתין ביום טוב ראשון, ולא זה עריך לאוקמי באשרה דנשה. אלא משום דקתי
3 דומיא דעיר הגדת ואפילו ביום טוב שני. ורבינו תם מפרש: רכולו עבודה וזה דברי,
4 ובאן - קודם ביטול. ובאן - לאחר ביטול. ולאחר ביטול. לכתחלה לא יתעב, ולא יתקבץ
5 ודמאי לענין מצוה, לפי שדחה עליו שם עבודה
6 וזהו. וכן זה החולין בו למתלה, ואפילו אם
7 תימנע לומר דשרי לכסות למתלה בעפר עבודה
8 וזה כמו בשל עיר הגדת - לא דמי כסיו
9 חליצתה. הוא דמשיני הבא באשרה דנשה ולא
10 משני בתרבי וקודם ביטול - משום דמשקצין
11 הלולב מן הרקל נובטלי, ובפוסל - משום מצות חליצה
12 (וימות קב) מפליג בין טרול של עבודה וזה
13 לטרול של תרבות עבודה וזה. דאין לו ביטול,
14 אלא מפליג בשל עבודה וזה נופש בין דרם פסול
15 בין לאחד ביטול - אנב אורחה קא משמע לן
16 דתרבות עבודה וזה אינה טהילה עשית.
17 ובחדיא דיראחו בית דין קשה ספי, דמפליג רבא
18 תהם בין שופר של עבודה וזה לשופר של עיר
19 הגדת, ובישל עבודה וזה נופש היה יכול לרסק
20 בין קודם ביטול בין לאחר ביטול. ועל כרחך צריך
21 לאוקמאן לאחר ביטול, כפירוש רבינו תם לפי מה
22 שכתבו שם רוב ספרים. רב יהודה. ואי קודם
23 ביטול - הא רב יהודה רגמא תהם לעיל בשופר
24 שלמים לא יצא. ומצות לרבות נותנו. כפירוש
25 צריך לומר דמכל מקום רבא גמי, ולא רב יהודה.
26 דהא שופר שם עשנו דשופר של עיר הגדת
27 לא יצא - חתם דכחותו מיתבת שריתיה, ולרב
28 יהודה היה ליה למישר משום מצות ליהנות
29 תננו. ומיהו, קשה דברפין לכל הצלמיים (עבודה
30 וזה אמר) בעד בירש לקיש. המתשתחא לדקל,
31 לולבו וזה למצוה דמסיך רב דמיני באשרה
32 שנטלה קמוביעא ליה ש דחוי אצל מנתא או אין
33 דחוי אצל מצות. ומוכחא למיתא דשום אמרוא לא
34 דחוי ליה את מלתא דוביי למיפשת מנדבי יתחן
35 ומנדב פפא. ומשיני דרב פפא עפיה קמוביעא ליה.
36 וקיימא בתיקו. והשתא אפילו רבינו תם - אה
37 אשכחן רבא דאמר הכא אביי שאל רבא: אמר
38 דחוי אפילו לקולא מיהו, ש לומר. דהא דאמר
39 רבא אביי - דביטול שמשטל מטיב ביום טוב, דהא
40 מוביעא לן אי ש דחוי - כשבטלה ביום טוב, רבי
41 שייך דחוי, בתרבותו מיתבת פיריתיה (לג.א). וטעמי ר'
42 ירמיה: נקטם ראשו מטיב ביום טוב, ועלתה בו תרומה ביום טוב אבל עלתה בו מרה ביערב
43 יום טוב - לא חשיב דחוי. והוא הדין כבטלה מטיב ביום טוב. ולישנא קמא דפרישה.
44 דעבודה וזה נכרי אפילו בלא ביטול יוצא. ביום טוב שני, דלא בני ליים - קשיא.
45 דהתם באשרה הנכרי מטיי, דש לה ביטול - ואפילו הכי משמע דלא יצא. מודחייהו
46 דחוי. ובי תמא דביים טוב ראשון הוא וחשיב ליה דחוי, לפי שלא היה שום קודם ביטול -
47 כמלך מוקם בין דמשום איסור עבודה וזה דאימא השתא לא מפסיל -
48 אף לנו לחושבו דחוי תמנת שאינו שלו. ורואי לפרש דרבי אפילו עבודה וזה של ישראל, ובאלין שנטעו ולמסוך עבדו, וכתבנו דפליגי עליה דרבי יוסי בר יודה פירש בכל הצלמיים
49 (עבודה והמתא) שדיו לחיטוי. אלא אם רדיעין תחת כל עץ רענן אלהיים: ולא עץ רענן אלהיים, ואפילו ביום טוב ראשון אם טעל - יצא, דשרי לחיטוי, ולכס'
50 קרינא בה. ומתניתין דרבי אשרה פסול - שנעטתה מתחלה לכה, ורדיעין אשרה דנשה. ודבוחיה מוק קרינא רבא ואישריהם מיתבת באיש (תרביס הם) דאמר רבא לחיטוי. וביעא דכל
51 הצלמיים - באשרה דרביה ונטעה מתחלה לכה ואחר כך ביטלה. אם יש דחוי או לא, מיהו, לישנא קמא דהתם וקמאר כי תיבעי לן באילין שנטעו ולמסוך עבדו, ואליבא דרבא שדיו לחיטוי
52 וזהו לענין מזהו מאיס כלגבוה, או לא, הוא מצי למיפשתא מורבא, ומקאמר אם טעל יצא. אלא רבא כדריא ליה כרב דימי, ומיסק דחוי קמוביעא ליה, אבל באה מפיטא ליה רינא.
53 דהא האמר: תיפשוט דחוי דחוי ממתניתין דרבינו מרובין מעליה, ואם מיעטן - כשר, ואין ממשעין ביום טוב. ואמר בגמרא: אי עבר לקטן - כשר. היכא דאשדור מתאמול דלא פסלנין עבדי
54 מרובת אלא בשחרות, אבל ירקת לא. וכי אשדור מתאמול - דחוי מיעיקא. בתחלה יום טוב, לא דחוי אלא. דחוי אצל מנתו ויש לומר: ושאני תהם דרבי לוקח, דרבי אשדור
55 לנטע - ככל מקום בודו מנטע. אבל בני עבודה וזה אין בודו למטל, דאין ישראל מנטל עבודה וזה של בני ישראל - פירוש ברש פירוקן. קוויין - פירש בקונטרס: שירצאן
56 בשדרה שלו עוקצין במוך קרצין. ובירוק פירש ענין געויה. דעבדי כי חופאי - פירוש במתניתין. נחלקה התיומא - לא מיירי שנסדוק בראשו עלין כשראש השדרה, דכולו הכי
57 אינתו. אלא בחיפוש קבוצתו: שני עליונים אמנעוים ששם השדרה כלה נחלקו זה מזה, ונסדוק השדרה ליה עד העליל שלמטה. ובהובלת גידולת מיהו פירש: נחלקה התיומא - ההוא באה
58 דחואת, היכא דרביקו אחרדי ההוא דתמיים בהו, ומשו לו דח. אי נפרצו עליו דמי - פסול, לא נפרדו עליו דמי - כשר. ורביה רכי נעם - רבא לא היה שם, משום הכי לא מייחי
59 הכא קריא דהאמת' והשלום' בדרקמן. כפת כתיב - בהאי כוילא עלמא מודו דיש אם למסורת, ורביך טעמא.

1 דהא במנעל שאינו שלו תמן: הליצתה כשרה, ולולב ביום טוב שני. ובשמעתין הוה מצי
2 לשנוי ומתניתין ביום טוב ראשון, ולא זה עריך לאוקמי באשרה דנשה. אלא משום דקתי
3 דומיא דעיר הגדת ואפילו ביום טוב שני. ורבינו תם מפרש: רכולו עבודה וזה דברי,
4 ובאן - קודם ביטול. ובאן - לאחר ביטול. ולאחר ביטול. לכתחלה לא יתעב, ולא יתקבץ
5 ודמאי לענין מצוה, לפי שדחה עליו שם עבודה
6 וזהו. וכן זה החולין בו למתלה, ואפילו אם
7 תימנע לומר דשרי לכסות למתלה בעפר עבודה
8 וזה כמו בשל עיר הגדת - לא דמי כסיו
9 חליצתה. הוא דמשיני הבא באשרה דנשה ולא
10 משני בתרבי וקודם ביטול - משום דמשקצין
11 הלולב מן הרקל נובטלי, ובפוסל - משום מצות חליצה
12 (וימות קב) מפליג בין טרול של עבודה וזה
13 לטרול של תרבות עבודה וזה. דאין לו ביטול,
14 אלא מפליג בשל עבודה וזה נופש בין דרם פסול
15 בין לאחד ביטול - אנב אורחה קא משמע לן
16 דתרבות עבודה וזה אינה טהילה עשית.
17 ובחדיא דיראחו בית דין קשה ספי, דמפליג רבא
18 תהם בין שופר של עבודה וזה לשופר של עיר
19 הגדת, ובישל עבודה וזה נופש היה יכול לרסק
20 בין קודם ביטול בין לאחר ביטול. ועל כרחך צריך
21 לאוקמאן לאחר ביטול, כפירוש רבינו תם לפי מה
22 שכתבו שם רוב ספרים. רב יהודה. ואי קודם
23 ביטול - הא רב יהודה רגמא תהם לעיל בשופר
24 שלמים לא יצא. ומצות לרבות נותנו. כפירוש
25 צריך לומר דמכל מקום רבא גמי, ולא רב יהודה.
26 דהא שופר שם עשנו דשופר של עיר הגדת
27 לא יצא - חתם דכחותו מיתבת שריתיה, ולרב
28 יהודה היה ליה למישר משום מצות ליהנות
29 תננו. ומיהו, קשה דברפין לכל הצלמיים (עבודה
30 וזה אמר) בעד בירש לקיש. המתשתחא לדקל,
31 לולבו וזה למצוה דמסיך רב דמיני באשרה
32 שנטלה קמוביעא ליה ש דחוי אצל מנתא או אין
33 דחוי אצל מצות. ומוכחא למיתא דשום אמרוא לא
34 דחוי ליה את מלתא דוביי למיפשת מנדבי יתחן
35 ומנדב פפא. ומשיני דרב פפא עפיה קמוביעא ליה.
36 וקיימא בתיקו. והשתא אפילו רבינו תם - אה
37 אשכחן רבא דאמר הכא אביי שאל רבא: אמר
38 דחוי אפילו לקולא מיהו, ש לומר. דהא דאמר
39 רבא אביי - דביטול שמשטל מטיב ביום טוב, דהא
40 מוביעא לן אי ש דחוי - כשבטלה ביום טוב, רבי
41 שייך דחוי, בתרבותו מיתבת פיריתיה (לג.א). וטעמי ר'
42 ירמיה: נקטם ראשו מטיב ביום טוב, ועלתה בו תרומה ביום טוב אבל עלתה בו מרה ביערב
43 יום טוב - לא חשיב דחוי. והוא הדין כבטלה מטיב ביום טוב. ולישנא קמא דפרישה.
44 דעבודה וזה נכרי אפילו בלא ביטול יוצא. ביום טוב שני, דלא בני ליים - קשיא.
45 דהתם באשרה הנכרי מטיי, דש לה ביטול - ואפילו הכי משמע דלא יצא. מודחייהו
46 דחוי. ובי תמא דביים טוב ראשון הוא וחשיב ליה דחוי, לפי שלא היה שום קודם ביטול -
47 כמלך מוקם בין דמשום איסור עבודה וזה דאימא השתא לא מפסיל -
48 אף לנו לחושבו דחוי תמנת שאינו שלו. ורואי לפרש דרבי אפילו עבודה וזה של ישראל, ובאלין שנטעו ולמסוך עבדו, וכתבנו דפליגי עליה דרבי יוסי בר יודה פירש בכל הצלמיים
49 (עבודה והמתא) שדיו לחיטוי. אלא אם רדיעין תחת כל עץ רענן אלהיים: ולא עץ רענן אלהיים, ואפילו ביום טוב ראשון אם טעל - יצא, דשרי לחיטוי, ולכס'
50 קרינא בה. ומתניתין דרבי אשרה פסול - שנעטתה מתחלה לכה, ורדיעין אשרה דנשה. ודבוחיה מוק קרינא רבא ואישריהם מיתבת באיש (תרביס הם) דאמר רבא לחיטוי. וביעא דכל
51 הצלמיים - באשרה דרביה ונטעה מתחלה לכה ואחר כך ביטלה. אם יש דחוי או לא, מיהו, לישנא קמא דהתם וקמאר כי תיבעי לן באילין שנטעו ולמסוך עבדו, ואליבא דרבא שדיו לחיטוי
52 וזהו לענין מזהו מאיס כלגבוה, או לא, הוא מצי למיפשתא מורבא, ומקאמר אם טעל יצא. אלא רבא כדריא ליה כרב דימי, ומיסק דחוי קמוביעא ליה, אבל באה מפיטא ליה רינא.
53 דהא האמר: תיפשוט דחוי דחוי ממתניתין דרבינו מרובין מעליה, ואם מיעטן - כשר, ואין ממשעין ביום טוב. ואמר בגמרא: אי עבר לקטן - כשר. היכא דאשדור מתאמול דלא פסלנין עבדי
54 מרובת אלא בשחרות, אבל ירקת לא. וכי אשדור מתאמול - דחוי מיעיקא. בתחלה יום טוב, לא דחוי אלא. דחוי אצל מנתו ויש לומר: ושאני תהם דרבי לוקח, דרבי אשדור
55 לנטע - ככל מקום בודו מנטע. אבל בני עבודה וזה אין בודו למטל, דאין ישראל מנטל עבודה וזה של בני ישראל - פירוש ברש פירוקן. קוויין - פירש בקונטרס: שירצאן
56 בשדרה שלו עוקצין במוך קרצין. ובירוק פירש ענין געויה. דעבדי כי חופאי - פירוש במתניתין. נחלקה התיומא - לא מיירי שנסדוק בראשו עלין כשראש השדרה, דכולו הכי
57 אינתו. אלא בחיפוש קבוצתו: שני עליונים אמנעוים ששם השדרה כלה נחלקו זה מזה, ונסדוק השדרה ליה עד העליל שלמטה. ובהובלת גידולת מיהו פירש: נחלקה התיומא - ההוא באה
58 דחואת, היכא דרביקו אחרדי ההוא דתמיים בהו, ומשו לו דח. אי נפרצו עליו דמי - פסול, לא נפרדו עליו דמי - כשר. ורביה רכי נעם - רבא לא היה שם, משום הכי לא מייחי
59 הכא קריא דהאמת' והשלום' בדרקמן. כפת כתיב - בהאי כוילא עלמא מודו דיש אם למסורת, ורביך טעמא.

1 ואיכא דרבי לוחי מרימא - למתניתין וברייתא. ואגב רמיא דידהו אתמר דאביי
 2 לשנויה. שתי תמיות = שני דקלים. גיא מן גומ - סמוך לירושלים. שיהא לולב ויצא
 3 למקלח מן החרס - כשמם שהוא גבוה במינו מכולן. שריו - לבר, שהעלים ארוכים
 4 למעלה לאחד שכלתה השררה. שאין עור עליו דבוקין ועליו בן. ויטאט וכרי לנגעין -
 5 ומה שיראה למעלה מן האגרו הוא המגעני. לפר
 6 ברייתא תפח חיב - על שמואל טפח עם עליו, ולר
 7 ויחול לו רבון. שורדו כמי לא באדי עליו -
 8 ויתובת דר יוחנן. באמה בת המשח - קא
 9 סלקא דעתיה דרבי קאמר: צריך להיות הדס
 10 ועברה אמה בת המשח טפחים. שרא ליה מריה
 11 וצריח ליה רבון. שורדו כמי לא באדי עליו לבקש
 12 מזהלה על דבריו. עבות לישא לא מנחבין -
 13 עלשה טפחים און אי יכולין למצוא שיהא
 14 בעבת כראוי. קלוע במין קליעה ורומה
 15 לשדרתה כדלקמן. ורוב הארוכין הדס שונה
 16 הם. והוא אמרו ליה בטאח בת המשח, ומתירה
 17 על ישראל. כי אמר רב רבי - פרשת לרר
 18 טרפון. ואמר דהא דר טרפון חומרא וזמא היא.
 19 אידהו נמי שלשה קאמר. אלמא משערי טפחים
 20 גרולים. והכי קאמר ליה לטאח קמא. הטפחים
 21 האלו יתי גרולים. שיהי חמשה מותן וממלאן
 22 אמה בעיניה. שיהי ששה טפחים בינוניים. אמה
 23 בת ששה - חתוך בטפחים גרולים ועשה הימנה
 24 חמשה חלקים. ובזת תשער שלשה לחדס מותן
 25 יותר ללולב. והשאר ללולב - רביע שדחפת
 26 ללולב ידא בטפח גדול אמה. כמה חזו ליה -
 27 ללולב ועברה חלמא טפחים קליעה חלמא
 28 חומשי. לא דק - שמואל בשעריה. נתק
 29 שלשה. אמה בת המשח טפחים - בינוניים.
 30 חלקה אותה לשה חלקים בטפחים קטנים. ובזת
 31 שיעור שלשה לחדס וארבעה ללולב. ר' טרפון
 32 לקולא. דרבי שמעון מלחיה בברייתא. וקאמר
 33 ליה לטאח קמא. און שלשה טפחים שאו
 34 משערין בן; וסמח שלשה טפחים חצי אמה
 35 טפחים הדלו קטנים יהו. ולא יהו אלא חצי
 36 אמה באמה בת המשח. לא דק - שמואל
 37 בשערי שלשה. דסני בתרי ופולא כר טרפון.
 38 משנה נפיעו עליו - נשדו. ענביו - פרי
 39 שבו. שדומה לענב.

1 **גמרא** ענה עין עבות - שבונו ענה שהעני
 2 מצופה בעליו על ידי שחן עשויין בקליעה.
 3 ושוכבין על אפיהם. ואימא ויחא - כולו עלין
 4 ארוכין ורופים. ומתוך שחן מרובין ממסקא את
 5 הירוק. עקבין עבות - עמשה ששרתה. שיהו
 6 מרכבנין זה על זה. והלא - עץ ערמון.
 7 קשטייני. קלוע הוא אבל אין עליו ריפוף
 8 לכסות עלו עצה. הירוף - במין קליעה עשויין
 9 עליו. דרבי נעם - והאי מברו בריא את הדיוס
 10 כקרימין. שראשי עליו עשויין חזין במחט. האמת
 11 והשלום ארבו - היה אנוס לא אמר ולא שמואל
 12 שדואו עשוי לסם המות. תלמא תלמא בחד קינא
 13 - שלשה עלין בקן אחד ויצאן מתוך עקין
 14 אחד. תרי וחד - שני עלין בעקין אחד. ועלה
 15 אחד. תלמא ועלה וחדו על השמים. מחרת
 16 אפריי וחד - אף על גב ההלוא בחד קינא כל
 17 שכן רבשה. והואיל ועפן מופיעה דרב כנא.
 18 אמא לתלמא - דתרי וחד, וחדס שדוי קליה.
 19 רובו עליו - תרי מכל עבות.

1 **והואיל** דרבי לוחי מרימא (שם) מסייע ליה לר' מרין. דתני
 2 אשעיא ועינא זמן ברייתא: משה שיעורן טפח. וקא חשיב שדרו של לולב.
 3 ושמואל לא חייש. ולא מיתניא ב' ר' חייא ורבי אשעיא. **וא** מן שלשה לחדס והשאר
 4 ללולב - פירש הקטנטור. ורביעיה שהספת ללולב היא בטפח כאלו. ויש ספרים שכתבו
 5 בדיאי: וטפח ללולב. ובכל ענין שנפרש לא
 6 מיתוקמא דהיא ורביא (גמ' כ"א) משה
 7 שיעורן טפח כ' טרפון. וטפח לולב טפח עם
 8 אחרים. **והלא** - עץ ערמון. קשטייני.
 9 קלוע הוא. פירש הקטנטור. ובפרק "אם אנון
 10 מכריין" ראש השנה בגא. ויש חשיב ליה גבי
 11 עשרה מיני ארויס. ון. ואומר רבנן דהא ון
 12 קשטייני. שאינו קלוע. **דרבי** נעם -
 13 והאי מברו את הדיוס כקרימין. שראשי עליו עשויין
 14 חזין במחט.
 15 **האמת** והשלום ארבו - זה הוא אנוס לא אמת
 16 ולא שלום שהוא עשוי שלס המות. וכן
 17 פירש הקטנטור. ועל חנם הווקע לומר טפח בפני
 18 עצמו אבל קרא. דכל דין שחן איתירייהו. ומתוך
 19 פירוש שאמר ויחא בן חזי חובתין בפסת. הירוף
 20 טרפות' (חזין גמ' א) חותות דם. ומעששת
 21 ושבלה דרדואי. שדואו לס המות לברמה. ואלו
 22 אפשר לומר. כן בדרכות פרק 'ל שעה' (פסחים
 23 ל"א. ושם) גבי מרור. דקא חשיב הירופין גבי
 24 פירוש שאמר ויחא בן חזי חובתין בפסת. הירוף
 25 פסל ההם משום דמה מצוה מן ירעים - אף מרור
 26 מן ירעים. אלא היינו ולא חשיב ליה בעט ולא
 27 שלום - לפי שראשי עליו חזין ונתקעין את
 28 הדיוס. והאי טעמא לאו מצי למימר גבי מרור.
 29 שיכול לבתושו או לחדש קעצו ואלבול. אבל
 30 הא. גבי נטילת לולב - שחן כל התמינים כדרך
 31 גילתין.
 32 **תלמא** טרפי בחד קינא - שלשה עלין בקן
 33 אחד. ויצאן מתוך עקין אחד.
 34 כדפירש הקטנטור. וכן פירש תרי וחד - שני עלין
 35 בעקין אחד. ועלה אחד מלמשה ועלה ורובע על
 36 השמים. והואיל גדולה הוא. אדני מצי. ושמת
 37 בחד קינא ומירי שמים מוכיחם ודבוכים בו. וזה
 38 אף על פי שכל אחד בעקצו (ומיהו) תלמא קינא
 39 חזי ויהי. כדאמרן פירק 'דבוכים' (בבא קמא
 40 נ"א) שלשה דקלים בעורה אחת. וכמו כן שלשה
 41 עליו ואינון מתיק אחד.
 42 ואימא

1 **ואימא** דרבי ליה מירקמא. תנן: **ציו** תר הכפרול **כאן** -
 2 **והתניא**: **פסולת!** **אמר** אביי: **לא** **קשיא**: **אמר** -
 3 **שראשו** **של** **זה** **מגיע** **לצד** **עקרו** **של** **זה**. **כאן** -
 4 **שאין** **ראשו** **של** **זה** **מגיע** **לצד** **עקרו** **של** **זה**. **אמר**
 5 **רבי** **מרין** **אמר** **רבי** **יהושע** **בן** **לוי**. **ואמר** **לה** **תני**
 6 **רבה** **בר** **מרי** **משום** **רבן** **יוהנן** **בן** **זבאי**: **שתי** **תמיות**
 7 **יש** **בגיא** **בן** **הבם** **ועולה** **עשן** **מבנייהו**. **וזהו** **ששנינו**
 8 **ציו** **זה** **הכפרול** **בשרות**. **וזה** **הוא** **פתחה** **של** **היתבם**.
 9 **לולב** **שיש** **בו** **שלשה** **טפחים**. **אמר** **רב** **היהוה**
 10 **אמר** **שמואל**: **שיעור** **הדס** **וערבה** - **שלשה**. **ולולב**
 11 **ארבעה**. **כדי** **שיהא** **לולב** **ויצא** **מן** **ההרדס** **טפח**. **ורבי**
 12 **פרהן** **אמר** **רבי** **יוהנן**: **שדרו** **של** **לולב** **צריך** **שיצא**
 13 **בת** **ההרדס** **טפח**. **תנן**: **לולב** **שיש** **בו** **שלשה** **טפחים**
 14 **כדי** **לנגעו** **בו** - **כשר!** **אימא**: **וכדי** **לנגעו** **בו** **כשר**.
 15 **מר** **כדאית** **ליה**. **וכר** **כדאית** **ליה**. **הא** **שמעו**: **שיעור**
 16 **הדס** **וערבה** - **שלשה**. **ולולב** - **ארבעה**. **כמי** **לאו**
 17 **ביתר** **עליו**. **לא**. **לכר** **מעליו**. **וגפא**. **שיעור** **הדס**
 18 **וערבה** - **שלשה**. **ולולב** - **ארבעה**. **רבי** **מרפון** **אומר**:
 19 **באמה** **בת** **חמשה** **טפחים**. **אמר** **רבא**: **שרא** **ליה** **מריה**
 20 **רבי** **מרפון!** **השתא** **עבות** **שלשה** **לא** **מפנייהו**.
 21 **בת** **חמשה** **מבענייהו!** **כי** **אתא** **רב** **דימי** **אמר**: **אמה**
 22 **בת** **חמשה** **טפחים** **עשה** **אותה** **בת** **חמשה**. **צא** **מן**
 23 **שלשה** **להרדס**. **והשאר** **ללולב**. **כמה** **הווי** **לחו** - **חלמא**
 24 **והתלמא** **חומשי**. **קשיא** **דשמואל** **אדשמואל**. **הכא** **אמר**
 25 **רב** **היהוה** **אמר** **שמואל**: **שיעור** **הדס** **וערבה** **שלשה**.
 26 **והתם** **אמר** **רב** **הונא** **אמר** **שמואל**: **הלכה** **כרבי**
 27 **מרפון!** **לא** **דק**. **אימר** **דאמרין** **לא** **דק** **לחומרא**.
 28 **לקולא** **מי** **אמרין** **לא** **דק?** **כי** **אתא** **רבין** **אמר**:
 29 **אמה** **בת** **חמשה** **טפחים** **עשה** **אותה** **שלשה**. **צא** **מן**
 30 **שלשה** **להרדס** **והשאר** **ללולב**. **כמה** **הווי** **לחו** - **תרי**

1 **ופלגיא**. **סוף** **סוף** **קשיא** **דשמואל** **אדשמואל** **לא** **דק**. **והנינו** **לחומרא** **לא** **דק**. **דאמר** **רב** **הונא**
 2 **אמר** **שמואל**: **הלכה** **כרבי** **מרפון**. **משנה** **הדס** **הגזול** **והיבש** - **פסול**. **של** **אשרה** **ושל** **עיר**
 3 **הנדרת** - **פסול**. **נקטם** **ראשו**. **נפרצו** **עליו**. **או** **שדיו** **ענביו** **מרוכות** **מעליו** - **פסול**. **ואם** **מינעין**
 4 **כשר** - **ואין** **ממעטין** **ביום** **טוב** **גמרא** **תנו** **רבנן**: **ענפו** **עין** **עבות** - **שענפיו** **חופין** **את** **עצו**.
 5 **ואי** **זה** **הוא** - **היו** **אומר** **זה** **הרס**. **ואימא** **זיתא!** **בעינו** **עבות** **ולפא**. **ואימא** **דלכא!** **בעינו**
 6 **ענפיו** **חופין** **את** **עצו** **ולפא**. **ואימא** **הירדוף!** **אמר** **אביי**: **דרביה** **דרבי** **נעם** **ולפא**. **רבא**
 7 **אמר** **מתיא**: **ואמת** **והשלום** **אהבו**. **תנו** **רבנן**: **קלוע** **כמון** **קליעה** **ודומה** **לשלשלת** - **זהו**
 8 **הרס**. **רבי** **אליעזר** **בן** **עקיב** **אומר**: **ענפו** **עין** **עבות** - **עין** **ששעם** **עצו** **ופריו** **שהו**. **היו** **אומר** **זה**
 9 **הרס**. **תנא**: **עין** **עבות** - **כשר**. **ושאינו** **עבות** - **פסול**. **הכי** **דמי** **עבות** - **אמר** **רב** **היהוה**: **ותאו**
 10 **דקמי** **תלמא** **תלמא** **כרפי** **בקניא**. **רב** **כהנא** **אמר**: **אפילו** **תרי** **ותר**. **רב** **האחא** **כירה** **דרבא**
 11 **מהדר** **אתרי** **וחד**. **הואיל** **נפיק** **מפומיה** **דרב** **כהנא**. **אמר** **ליה** **מר** **בר** **אמימר** **לרב** **אשי**: **אפא**,
 12 **להוא** **הרס** **שומרי** **קרי** **ליה**. **תנו** **רבנן**: **נשדו** **רוב** **עליו** **ונשתירו** **בו** **מעוט** - **כשר**. **ובלכר**
 13 **שתתא** **עבותו** **כימת**. **הא** **גופא** **קשיא**: **אמרת** **נשדו** **רוב** **עליו** **כשר**. **והדר** **תני** **ובלכר** **שתתא**
 14 **עבותו** **כימת**. **כיון** **דיתרי** **לחו** **תרי** - **עבות** **הכי** **משפחת** **לה?** **אמר** **אביי**: **משפחת** **לה**
 15 כאכא

אִמָּא מְצִירָא - גִּדֵּל עַל הַמַּיִם שֶׁל שָׂדֶה, וּמוֹתָן יִישׁוּ לוֹ מִקּוּם פְּנֵי הוּא מִשְׁבַּח וּמוֹעֲלִית.
לִישָׁנָא אֲדִרְסֵנָּה, אִמָּא מְצִירָא - הִדֵּס מְצִיר. שְׁלִישָׁה בְּרִי עֵלִין לְחִין - שְׁלִישָׁה בְּרִין, וּבְכַל
דַּב וּבִר שְׁלִישָׁה עֵלִין לְחִין, וּרְבִיעִי שְׁלִישָׁה עֵלִין לֹא הוּי עֲבוּת, וּבִרְאֵשׁ כֵּל אֲחִיר - שִׁיחָה
עֵלִין לְחִין הַבְּרִיחַ הַבְּרִיחַ, אֲבָל בִּאֲמַנְעֵנָּה - לֹא הוּי הוּא, וְעֵלְתָּה בּוּ מִתְּרַח - בְּמִקָּם

תְּמַרְהָ, כַּעֲן הַנְּמָא בְּעֵלִי עֲרַבָּה פְּעַמִּים בְּעֵלִין
דְּבוּק בְּמִין בְּרִי זִרְקָה, וּבְעֵינֵין בּוּ הַגְּשִׁים
צַעֲפִינְהוּ, וְעֵלְתָּה בּוּ תְּמַרְה בּוּיּוּם - מִיּוֹם
מִשְׁנַשְׁתָּהוּ - אֲמַרְתָּ יִדְחָה, דְּתוּ לֹא דְרִיחַ תּוּי.
הָבָנִי גַּמִּי, הוּאֵל וְנִדְחָה כְּשִׁנְקָטָם - תוּ לֹא הִדֵּר
יְדִי הִרְחַת, מִכִּסּוּי שֶׁל מְצוּהָ, כְּדִקְרָמָא דְּכִי לֹא
מִרְחֵי בְּעֵלִיתָ תְּמַרְהוּ, וְהִשְׁתָּה לֹא דִיקִי בְּכִי
מַעֲרִיקָא לְעֵלְתָּה וְדֹאֵי דְּקָטְטָם מַעֲרִיב
טוֹב - לֹא רִאֵה מְשֻׁלָּם. כְּפִיּוּ - אֲרַם לֹדֵם
חַיָּה אוּ שֵׁף, אִלּוּ שְׂנוּ - וְכִסְוֵה הִרְחַת חַיִּיב
לְכַסּוֹת אֲלֵא שְׁחוֹר תַּגְּלַה, הוּאֵל אוּיִיחָה - עַל
יְדִי הִרְחַת, מִכִּסּוּי שֶׁל מְצוּהָ, כְּדִקְרָמָא דְּכִי לֹא
תַגְּלַה פְּסוּר מִלְּכַסּוֹת, אוּיִיחָה - לְעוֹלָם, וְאִפְסִיל
תַּגְּלַה, וְאִמֵּר רַב כֶּסֶף גִּרְסִין, דִּרְב כֶּסֶף טַוּיָּה
דְּכִי מִשְׁנַשְׁתָּהוּ - אֲמַרְתָּ יִדְחָה, דְּתוּ לֹא דְרִיחַ תּוּי.
מִפְּשֵׁם פְּשִׁים לִיחָ - לְתַנְּא, דְּתַנְּא כִסְוֵה הִרְחַת
לִיחָ לְכַסּוֹת, אֲדִיר חֲדָי, לֹא שְׂנֵא לְחוּמְרָא - כִּי
הָבָנִי מְדַבְּרִיב לִיחָ בְּכִסּוּי מְשֻׁלָּם טַעֲמָא דְּאֵין
דְּחִי, וְלֹא שְׂנֵא לְקוּלָּא - כִּי הִיאֵר דְּרִי יִמְנֵה
דְּאִי אֲמַרְתִּין אֵין דְּחִי - הוּי כִּשֵׁר, וְאֵם שֶׁ דְּחִי
- הוּי פְּסוּל, וְאֲמַרְתָּ יִדְחָה, וּמוֹכְשִׁרָא אוּ
דְּלֵמָא מְסַפְקָא לִיחָ, לְתַנְּא, וּמוֹכְשִׁרָא לְקוּלָּא
הוּא דְּתַמְרִיב לִיחָ בְּכִסּוּי, שְׂמַנְא אֵין דְּחִי, אֲבָל
לְקוּלָּא - בְּכֵן לַעֲבִין תְּמַרְהוּ, לֹא אֲמַרְתִּין - אֲבָל
פְּסִילִין, שְׂמַנְא יִישׁ דְּחִי אוּ אֵין דְּחִי, עֲבֵר לִישְׁתִּי
- לְעֵיבֵר הִדֵּס שְׂחוֹר מְרַחֲבִין מַעֲלִין, וְתַנְּא אֵם
מִיעֵן כִּשֵׁר, אֲדִיר מַנְעִיטִין בִּיּוֹם טוֹב בְּשִׁבְתָּ
שׁוּמְהָ לְרַחֵם לִיחָ בְּכִסּוּי, וְאֵם כִּי שְׂנֵא מוֹשֵׁת
- פְּסוּל, כְּדִרְפַּשְׁתָּ טַעֲמָא אוּיִל: כְּפִיּוּהָ - רַבְּנָן
דְּכִי מִרְשָׁא, דְּבַעַל לַמְּשֻׁר דִּיק פְּלוּתָא בִּישׁ
פְּלִיגִין, שְׂמַנְא יִישׁ דְּחִי אוּ אֵין דְּחִי, עֲבֵר לִישְׁתִּי
אֲלֵוּר דְּחִי אֵין דְּחִי, וְדִבּוּל לֵיפֵסָא - רַבְּנָן ר
אֲלֵוּר בְּרַח, צִדּוּק לֹוֹב אֵין צִדּוּק אַגְדָּה - וְאֵין
שִׁיק בִּיהָ עֵשִׂיה, דְּלִיקוּ טַעֲמָא דְּרִי אֲלֵוּר פְּסִיל
מְשׁוּם "תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הַעֲשִׂי בְּפִסְלוֹת, וְאֵין גַּמִּי
צִדּוּק אַגְדָּה - אַפְּרִיה, מְשׁוּם "תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן
הַעֲשִׂי לֹא מִפְּסִיל, דְּחַא בְּרִידִיהָ לֹא תִּכְוִי
תַּעֲשֶׂה, וְלֹוֹב מְסוּבָה אֵין לִיּוֹף - הַלְּכָךְ,
מִתְּשַׁחָּא רִיבִיב לְמִפְּסִילָה אֵלֵא מְשׁוּם דְּחִי,
דְּכִין שְׂאֵגְדוּ בְּפִסּוֹל וְתִקְרָא עֵלֵינוּ שֶׁ לֹוֹב שֶׁל
מְשׁוּה בַּעֲזָה דְּחִי - נִדְחָה עֵשִׂיה, וְאֵין עַל גַּב
לֵדָא לֹא רִאֵה וְנִדְחָה הוּא, אֲבָל דְּחִי מְשׁוּבָה
וְהוּא דְּנִקְטָא פְּלוּתִיחָא בְּמִיעֵן בִּיּוֹם טוֹב -
מְשׁוּם דְּסַתְמָא בְּתֵרָה אֲדִרְהִיהָ הוּא, אֲבָל בִּיּוֹם טוֹב
לֹא אַגְדָּה לִיחָ, וְאֵין צִדּוּק אַגְדָּה - אִירִיעִין
לְמִנְעִיק בִּיּוֹם טוֹב מִנְעִיק דְּרִי לֹא דְקִשְׁתָּהוּ
אֲבִיתָ לֹא חֵל עֵלְיָה וְנִמְן מְצוּהָ, וְלֹא שֶׁם מְצוּהָ
לְמַעֲרִיקָה דְּחִי, וְאֵין דְּבַשְׁכָּה סַבֵּר - אֵין דְּחִי
עֵלְתָּה מְשׁוּה אֲלֵא לַעֲבִין קוּרְשָׁה, בְּכֵן קִרְבַּתָּה.
לֹא דְּבּוּלִי לֵיפֵמָא לֹא אֲמַרְתִּין שֶׁ דְּחִי כְּפַנְּוָה -
בְּכֵן גַּב, הוּאֵל וְהַעֲשִׂיהָ, וְהַעֲשִׂיהָ מַה זֶה וְלֹא מִן הַעֲשִׂי - אָךְ זֶה וְלֹא מִן הַעֲשִׂי, וְאֲמוּרוֹ - שְׁהַנְּבִיבִים מְלוּךְ בִּיחֵד, וְמִדּוּ
מְרַחֲבִין וְזֶה הַעֲלִין שְׂכַבֵּל הַחִסִּים, דְּכִי גִרְסִין, לֹא שְׂנוּ אֵילָם בְּמִקּוּם אֲחֵר, אֲבָל בְּשִׁינָם אוּ שְׁלִישָׁה מִקּוּמוֹת שְׂנֵי, אֲמַרְתִּין לֹא רַבָּא שְׂנֵי וְשְׁלִישָׁה מִקּוּמוֹת הוּוּ לִיּוֹם מוֹמְרִי וּפְסוּל, דְּכִי גִרְסִין
זֶה לְקַמְן לַעֲבִין עֵלְתָּה חוּזִיהָ בִּאֲתָרוּ.

וְאִימָא חֵבֵי נִימֵי - חִימָה: מֵאִי סִלְקָא דְּתַרְךָ לְמִפְּסִילָה מְשׁוּם שֶׁ לּוּי, מִיּוֹד הִדֵּס תִּכְוִי
בְּקָרָא: דֹּא אִפְּלוּ הִרְחִיף מְכַשְׁרֵינוּ, לֹא אִינוּ מְשׁוּם דְּכִיבִין "דְּרִכִּיהָ דְּרִכִּי נִעְמָה",
נִקְטָמָם מְעִיר יוֹם טוֹב וְעֵלְתָּה בּוּ מְתַרְה בִּיּוֹם טוֹב מִדּוּ - אָךְ עַל פִּי בְּקַטְרִיטֵינוּ חִיבִיר בִּרְקָא
וְנִדְחָה, וְזֶה אֲדִבְכָא דְּחִי מַעֲרִיקָא הוּא, אֲבָל תְּחִלְתָּה יוֹם טוֹב לֹא הוּי, וְכַמְרַחֲבֵי לִישְׁתִּי
גַּבִּי אֲשַׁחְזוּ מַעֲרוֹם טוֹב, וְהוּי דְּבִי קוּרְשִׁים פְּשִׁטָא
לֵן דְּרִיחֵי דְּמַעֲרִיקָא הוּי דְּרִיחֵי, גַּבִּי מְרַשִׁישׁ נִקְבָה
לְפַחוֹ דְּבִרְקָא "מִי שְׂחָה טַנְּא" (פְּסִחִים צִחָא, וְאֵם)
וְגַבִּי בְּפִיחֵי שֶׁ שְׂנֵי שְׂחָתִימֵי בְּפִרְקָא קְרָמָא אֲדוּסִים
(כִּ.ב.א וְשֵׁם) וּבְפִרְקָא קְרָמָא דְּקוּרְשִׁין (כִּ.א.ו. וְשֵׁם), גַּבִּי
מְצוּהָ מִיבַעֲרָה לֵן, וְכִי תִימָא: הִיא דְּאֲסִקִּין גַּבִּי
אֲשַׁחְזוּ - תְּפִשׁוּת דְּרִיחֵי מַעֲרִיקָא לֹא הוּי דְּרִיחֵי
לֹא דְּמִיּוֹן לְחַבָּא, כְּדִרְפַּשְׁתָּה לְעֵיל, וְשִׁאֵנִי הַתָּם
בְּרִידוֹ לְלַקְטָא, וְאִפְּלוּ בְּקוּרְשִׁים מְכַרְרִין מְחָא
מִשְׁבַּח מְסַבְּחָת וְכִדּוּם פְּרִי "כֵּל הַפְּסוּלִין" (ל.ר.ב
וְשֵׁם), דְּתַנְּא גַּבִּי קַבֵּל הַכְּשֵׁר וְתַנְּא לְפַסּוֹל יִיחִיד
לְכַשֵׁר, וּפְרִיךָ בְּנִמְרָא: וְלִדְחֵי וְדִרְשִׁי וְחִי רַב אִשִּׁי,
כִּי לִכְשֵׁר לֹא הוּי דְּחִי, וּמִיּוֹד, לֹא לְגַמְרִי דְּמִי
לִחָא יִדְחָא, דְּחַא נִרְאָה וְנִדְחָה הוּא, וְלִקְטָן מַסְקִין
לֹא גַבִּי תְּפִשׁוּת מַעֲרִיב נִרְאָה וְנִדְחָה חוּזִי גִרְוֵאָה, אָךְ
זֶה גַבִּי דְּרִיחֵי לְלַקְטָא, וְכֵן בְּהַאֲרֵי הַדְּפִרִישׁ קִרְבָּן
הַמַּיִר, דְּחַא בְּרִידוֹ לְחוּזִר, וְאִפְּלוּ לְקַמְן מַסְקִין
קְרָמָא חִדּוּסִים (כִּ.ב. וְשֵׁם) הוּאֵל וְנִדְחָה - יִדְחָה,
עַל שֶׁ אֲמַרְתִּין בְּכִדּוּסֵי פְּרִי קוּרְשִׁי קוּרְשִׁי" (נ.ט.א. וְשֵׁם)
דְּלִי הַקּוּרְשִׁים נִשְׁנַשְׁתָּה עַל שְׁלָא נִפְגַּם מְרַחֲבָתָּה
וְאֲחִיר כִּךְ נִפְגַּם מְרַחֲבָתָּה - פְּסוּלִין, הוּוֹאֵל וְנִדְחָה
יִדְחָה, אָךְ עַל פִּי שְׂבִידוֹ לְחֵק, וְתַרְךָ חֲלֵק
דְּבִרְסִיהָ, אֲדִיר דְּרַמְתִּי מִכָּא הוּאֵל דְּבִיחֵי רַבִּי
בְּרִידוֹ לְגוֹלָת - מְנַל מְקִים הוּוּ לִי חִלְשֵׁיב דְּחִי,
הוּוֹאֵל וְתַפְסֵר מִלְּכַסּוֹת לֹא תַתְּרִיב לְחַמְרֵינוּ מִן
דְּרִיחֵי כְּרִי לְחוּזִר וְלִכְסּוֹת, וְהוּא תַתְּרִיב לִישְׁתִּי
כְּתַנְּא מְעַבֵּר לְחֵק, הוּוּ מַעֲרִיב לְחוּזִר וְנִמְאֵן דְּרַמְתִּי
הַתָּם אֵין דְּחִי מְשׁוּם בְּרִידוֹ לְחֵק, אֲבָל דְּבִיא דְּאֵין
לְחֵק - שִׁי דְּחִי, וְהוּא מְבַלְּי לֹוֹב
מִסּוּבָה קוּרְשִׁילִין - הוּוּ מִכָּא לְאֲשַׁמְרֵיב
פְּלוּתִיחָו בְּלִיקְטָן בְּחִיחֵר, בְּכֵן מְעִיר יוֹם טוֹב
לְאַחֵר שְׂמַנְא, וְהוּוּ דְּנִקְטָא פְּלוּתִיחָו בְּלִיקְטָן
בִּיאִשְׁרוּ, בְּכֵן בִּיּוֹם טוֹב - לְאֲשַׁמְרֵיב אֲפִילוּ הַבִּי
חֲבִימִים מְכַשְׁרֵינוּ, אֲדִיר חֲדָי.
שְׂנֵים

בְּקָסָא מְצִירָא, דְּקִימִי שְׁבַעָה שְׁבַעָה בְּחַד קִינָא, דְּכִי
תְּרִי אֲרַבְּעָה פְּשׁוּ לְהוּ תְּחֵלְתָּה, אֲמַר אֲבִי: שְׁעַמְ מַעֲרָה,
הוּא אֲקָא מְצִירָא - פְּשֵׁר לְהוֹשְׁעָנָא, פְּשִׁטָא מְרָה
דְּתַנְּא: הוּוֹאֵל יוֹתִית לִיחָ שְׂנֵי לֹוִי - לֹא מְתַבְּשֵׁר, קָא
מְשַׁמְעַת לֵן, וְאִימָא חֵבֵי נִימִי! "עֵין נְבוֹת" אֲמַר רַבְּנָנָא,
מִקְּבֵל מִקּוּם, תַּנְּנֵי רַבְּנָנָא: יְהִישׁוּ רוֹב עֵלְיוֹ וְנִשְׁאֵרוּ בּוּ
שְׁלִישָׁה בְּרִי עֵלִין לְחִין - כְּשֵׁר, וְאֲמַר רַב תְּפִרָּא:
וּבְרִאשׁ כֵּל אֲחֵר וְאֲחֵר, "נִקְטָמָם רַאשׁוּ". תַּנְּנֵי עוֹלָא בְּר
חִינְנָא: נִקְטָמָם רַאשׁוֹ וְעֵלְתָּה בּוּ מְתַרְה - כְּשֵׁר, בְּעֵי רַבִּי
וְתִיבָּה: נִקְטָמָם רַאשׁוֹ מְעִירִיב יוֹם טוֹב וְעֵלְתָּה בּוּ מְתַרְה
לִיּוֹם מְרָא דְּתַנְּנֵי: כְּפִיּוּהָ וְנִתְגַּלְהָ - פְּטוּר מִלְּכַסּוֹת, כְּפִיּוּהָ
רִיחֵי - תְּנִיב לְכַסּוֹת, וְאֲמַר רַבָּה בַר בַּר חִנְתָּ אֲמַר רַבִּי
וְהוּינָן: לֹא שְׂנֵי אֵילָא שְׁחוֹר וְנִתְגַּלְהָ, אֲבָל לֹא תוּר
וְנִתְגַּלְהָ - פְּטוּר מִלְּכַסּוֹת, וְהוּינָן בַּה: כִּי תוּר וְנִתְגַּלְהָ
אֲמַרְתִּין תְּיִב לְכַסּוֹת? הוּוֹאֵל וְאֲדִרְחִי אֲדִרְחִי! וְאֲמַר רַב
פְּפָא: וְזֹאת אֲמַרְתָּ אֵין דְּחִי אֲצֵל מְצוּתָה, דְּרִב פְּפָא
גּוֹמַא מִיבַעֲרָא לִיחָ: מִיבַעֲרָא שְׁפִישׁ לִיחָ דְּאֵין דְּחִי אֲצֵל
מְצוּתָה, לֹא שְׂנֵא לְקוּלָּא וְלֹא שְׂנֵא לְחוּמְרָא, אוּ דְּלִמָּא:
סְפִיקוּ מְסַפְקָא לִיחָ, לְחוּמְרָא - אֲמַרְתִּין, לְקוּלָּא - לֹא
אֲמַרְתִּין? תִּיקוּ, לִיחָ מְתַנְּא: עֲבֵר לְקַמְן - פְּסוּל, דְּבִי
רַבִּי אֲלֵוּר בְּן צִדּוּק, וְתַכְּמִים מְשֻׁלָּם סְבִירָוּ: כְּבּוּלִי
עֲלֵמָא לִלְבֵּב אֵין צִדּוּק אַגְדָּה, וְאִתְּלַמְדֵּיב לְכּוּרֵר צִדּוּק אַגְדָּה
- לֹא יִלְפִינָן לִלְבֵּב מְסוּבָה, דְּכִיבִיב בַּה "תַּעֲשֶׂה" וְלֹא
מִן הַעֲשִׂי, מֵאִי לֹא בְּהָא קְמִפְּלִגִי: דְּמֵאֵן דְּפְּסִיל -
סַבֵּר: אֲמַרְתִּין יִישׁ דְּחִי אֲצֵל מְצוּתָה, וְאֵין דְּמַכְשִׁיב
עֲלֵמָא לֹא אֲמַרְתִּין יִישׁ דְּחִי אֲצֵל מְצוּתָה, וְתַכָּא בְּמִיּוֹף
לִלְבֵּב מְסוּבָה קָא מִפְּלִגִי: מִר סַבֵּר: יִלְפִינָן לִלְבֵּב מְסוּבָה, וְיִר סַבֵּר: לֹא יִלְפִינָן לִלְבֵּב מְסוּבָה.
וְאִבְרָעִית אִימָא: אִי סְבִירָא לֵן לִלְבֵּב צִדּוּק אַגְדָּה - דְּכּוּלִי עֲלֵמָא לִלְבֵּב מְסוּבָה, וְהוּאֵל בְּלִיקְטָן
צִדּוּק אַגְדָּה קָא מִפְּלִגִי, וּבְכַפְלוּתָא דְּתַנְּנֵי: דְּתַנְּנֵי: לִלְבֵּב, בִּין אַגְדָּה בִּין שְׂאֵינֵי אַגְדָּה כְּשֵׁר,
רַבִּי וְהוּדָה אֲמַר: אַגְדָּה כְּשֵׁר, שְׂאֵינֵי אַגְדָּה - פְּסוּל, מֵאִי מְתַנְּמָא דְּרַבִּי וְהוּדָה? יִלְיּוֹף "לְקִיחָה"
"לְקִיחָה" מֵאֲנֻדָּתָה אוּיִב, כְּתִיב הֵכָא: "וְלִקְחֶתֶם לְכֶסֶם בִּיּוֹם הָרִאשׁוֹן", וְכִתְּבִיב הֵכָא: "וְלִקְחֶתֶם
אֲנֻדָּת אוּיִב", מַה לְהֵלֵן אַגְדָּה - אֵין פֵּאן אַגְדָּה, וְרַבְּנָן: לִית לְהוּ לְקִיחָה לְקִיחָה, מֵאֵן תַּנְּא
לְהָא, דְּתַנְּנֵי רַבְּנָן: לִלְבֵּב מְצוּהָ לְאֲוִיב, וְאֵם לֹא אֲנֻו - כְּשֵׁר, מַנְיָן? אִי רַבִּי וְהוּדָה - כִּי לֹא
אֲנֻו אֲמַרְתִּין כְּשֵׁר? אִי רַבְּנָן - מֵאִי מְצוּהָ קָא עֲבִיר? לְעוֹלָם רַבְּנָן, וּמְצוּהָ מְשׁוּם "וְהוּ אֵלֵי אֲנִיחְוּ",
אוּ שְׁחִיּוֹ עֲבִיבֵי מְרֻבִּין". אֲמַר רַב תְּפִרָּא: דְּכָר וְהוּ בְּרִינֵי תְּהִדּוּל אֲמַרְו, וְתַמְקוּם יִתְּבֵיב עֵינְוִו:
לֹא שְׂנֵי אֵילָא בְּמִקּוּם אֲחֵר, אֲבָל בְּשִׁינָם אוּ שְׁלִישָׁה מִקּוּמוֹת - כְּשֵׁר, אֲמַר לִיחָ רַבָּא:
שְׂנֵים

מְמוּרָה

1 **אבא שאול אומר** – "עריב דאמר קרא אל להבשר של בעל בא. אלא למדוך שצריך
2 שתי מצות של ערבה. אחת לאגוד כלולת אחת למקדש לחקך את תמוכה. באדמיון
3 לבקן לקמן (לולב וערבה) (מ.הא). ורבנן – דררשי "עריב" להבשר של בעל ועל הים,
4 למקדש כגא ליה עשר נביעות ערבה ונבך חובץ הים הולב למשח סמיני – אלו שלשה
5 נשאלו בבית המדרש מנין להם מן התורה.
6 והישבו ותרבה למשה מסיני הנה ובן השבע
7 השומע עולם כסדר ששומעו. וכן ששומעו. וכן ששומעו. וכן ששומעו. וכן ששומעו.
8 וחציצין וחמיצין וחמיצין (סוכה ה.ב) שמען השומעו
9 וסדרן כסדר ששומעו. וכן בכל מקום. עשר
10 נטיעות – משנה אה. בסדר זרעים (שבועות)
11 פרק ראשון פרק ו. עשר נטיעות מפורשות
12 כיון בית סאה. שאין בין זו לז אלא מנא שיש
13 בין זו לז תרומה. ותפסי בית סאה שהיה המשיח
14 אמר על זה ומפורשות אלוהא בית סאה. ורובח
15 בשא – חורשין כל בית סאה בשבילן ערב
16 שבועית עד ראש השנה. אף על פי שמוצא מן
17 התורה לוחשיק מאל על הקדש. כדבאק אל
18 מ'כריש ובקציר תשבוח' חריש של ערב
19 שבועית הנבטן לבישועת. ואסור להרשע
20 שלשים יום לפני ראש השנה. ואסור להרשע
21 בשמעתא מייחא דמועד קטן (א.ב.מקרא)
22 בשמעתא נאמר למשה סמיני שמורה להרשע
23 תחתיה עד ראש השנה. כי שלא יבש. אה
24 עשר זון ומפורשות בהלכות בתוך בית סאה –
25 נאמר למשה שיתקב בית סאה כולה. ומורה
26 להרשע כל בית בשבילן. אבל אם אינם עם
27 או שאין מפורשות בהלכות – תראה חתול כל
28 אחת ואחת כשיעור יניקתה לפי חשבון עשר
29 לבית סאה. ואמרו כלומי וקעט נאמר שלשים עם
30 לפני ראש השנה. באדמיון כמנעד קטן (שם)
31 ר' ישמעאל מלמחא. ולרבי עקיבא מקראי.
32 וברבמינן עשר סיג לחרות. ואסור כשרה הלבן
33 מפסח ואילך. וכשרה האילן בקרב מעשרת
34 ואילך. ואמרו כלומי פנמי שיתקבם הובטם של
35 אילנות (ממטע עשרה) לבית סאה הרי אלו
36 מעטרמינן. וחורשין כל בית סאה בשבילן עד
37 ערבת. לפי שכולו ערב לזון ורעה מותרת
38 שדה לבן ועשית שדה אילן. ואם אינם שלש –
39 חורש כל בית חתויו לפי חשבון עד ערבת.
40 והשאר אסור מפסח ואילך. ערבה – למקדש
41 אדילו ערבה ללולב – כמקרא נפקא. אילן
42 המים – לתמדין של שחר שבעת ימי החג
43 באדמיון לקמן בפרק (לולב וערבה) (מ.הא).
44 והתם מפרש כיצד מנולבין בין מים בין איל.
45 קרבת כל ימות השנה אין נסכיהם אלא יין.
46 חזין מן אהא בתמידי של שחר. שצריך שני
47 יסוכין. ואין חזיה – ד'מצפה לרביעית. ולא
48 מינא דערבה היא. ורבייה מ'עריב' מכל מקום.
49 קל על מים רבים צפצפה שני – ד'מגרפס ליה
50 ר' אבהו. אוחז עשרת ואחוז על מים רבים
51 נעיש צפצפה. אלא. ו'יריעותה היא. ו'מבוכה
52 נאמר בחוקלא. אסר ר' אבהו – ר'טקין. ולא ר'טקין אלא. ולא לפרוש טעמו ד'מנתינתו.

1 **אבא שאול אומר** – "עריב" – "שמינן, אחת ללולב ואחת
2 למקדש, ורבנן, למקדש מנא ליה? אהא תלפתא גמירי להו.
3 ד'מיר רבי אסי א'מר רבי יוחנן: ע'שר נטיעות, ע'רבה,
4 ו'ניסוף תמינן. ה'תלה למשה מסיני. תנו רבנן: "עריב
5 נחל" – ה'גדילות על הגחל, פרט לצפצפה ה'גדיליה בין
6 ה'הרים. א'מר רבי יורא: מאי קראה "קח על מים רבים
7 צפצפה שמו". א'מר ליה אביו: ו'דילמא פרושי קא
8 מ'פרשי, "קח על מים רבים" ומאי ניהו "צפצפה" א'
9 כן מאי "שמו"? א'מר רבי אבהו, א'מר הקדוש ברוך
10 הוא: א'ני א'מרתו ש'יהו ישראל לפני ק'קח על מים
11 רבים, ומאי ניהו – ע'רבה. והו' שמו ע'צמן צפצפה
12 ש'בהרים. א'ימא ד'צמני לה ל'האי ק'רא א'פת'תא: "קח
13 על מים רבים צפצפה שמו" ומקורו לה רבי יורא:
14 ו'דילמא פרושי קא מ'פרשי, "קח על מים רבים" מאי
15 ניהו – צפצפה. א'ם כן מאי "שמו" – א'מר רבי
16 אבהו, א'מר הקדוש ברוך הוא: א'ני א'מרתו ש'יהו
17 ישראל לפני ק'קח על מים רבים, ומאי ניהו ע'רבה,
18 והו' שמו ע'צמן צפצפה ש'בהרים. תנו רבנן: אי יהו
19 ע'רבה וא'יהו צפצפה? ע'רבה קנה שלה א'דום, וע'לה
20 שלה מ'שוף, ופ'ה ח'לק. צפצפה קנה שלה ל'גן, וע'לה
21 שלה ע'גול, ופ'ה ד'המה ל'מג'ל. והא תנינא: ד'המה ל'מג'ל
22 כ'שר. ד'המה ד'המה – פ'סול! א'מר אביו: כי ת'נינא
23 ת'נינא – כ'חילמא ג'ילא. א'מר אביו: ש'מע מ'ינה היא
24 ח'ילמא ג'ילא כ'שר לה'שענא. פ'שימא! מהו ד'תימא:
25 ד'הואיל ו'את ליה ש'ם ל'ווי – לא ת'ב'שה, קא מ'ש'מע
26 ל'ן. ו'אימא ת'בי נ'מי? "עריב נחל" א'מר ר'מנא. מ'כל
27 מ'כח הרב בית המ'קדש: ת'לפתא ע'רבה, ע'רבה
28 ו'ת'לפתא. מאי נ'פקא מ'ינה – ל'לולב. ש'פ'ורא ה'צ'ו'צ'תא
29 ה'צ'ו'צ'תא נ'פקא. מאי נ'פקא מ'ינה – ה'ש'פ'ר ש'ל
30 ד'אש ה'שנה. פ'תורא פ'תורא, פ'תורא פ'תורא. ל'מאי
31 נ'פקא מ'ינה – ל'מ'קח ומ'מ'קר. א'מר אביו א'ף א'ני א'ומר:
32 כ'י כ'י ה'וב'ל'יא, ה'וב'ל'יא כ'י כ'י. ל'מאי נ'פקא מ'ינה
33 כ'י כ'י א'ף א'ני א'ומר: ד'ר'מצפה לרביעית. ולא
34 ל'מ'תם ה'נ'מ'צא ע'וביו בית ה'פ'סולות. א'מר ר'בא בר
35 י'סוף א'ף א'ני א'ומר: כ'בל ב'ו'ר'ס'ף, ב'ו'ר'ס'ף כ'בל. ל'מאי
36 נ'פקא

1 **ואחת למקדש** – תימה: דבין דלית ליה הלכתא, אימא אף בגבולין: דמידי מקדש חביב
2 בקרא?
3 **ורבנן** למקדש מנא ליהו – דבין נמי מצי למבעי לאבא שאול: של בעל ועל הים מנא
4 ליה? ושמא לית ליה. ולית ליה נמי אף דררשי לקמן: "עריב נחל" שמינן. אלא
5 סבר ליה כרבי עקיבא, דאמר: הדיס אחד וערבה
6 אחת. ואין להכיר בר עקיבא. בדומה לקמן. ולפי
7 דאין צריך לומר שלא לית ליה לולב בכלל. וכן
8 גדילה על הגחל, דשתי הדרשות לא דרשינן
9 מ'עריב' כדררשי לקמן וכדררשינן דבא, וכל
10 דני תנאי דבא ודלקמן תמנאי גבי הדיס בתורת
11 כריתם, ששמע עמר דרש ליה הכי עמר דרש ליה
12 דבא.
13 **קנה** כר – כיון דפריש סימני ערבה ויהי
14 סגי, אלא להבשר שאין בו שלשה
15 סימנים אלו, כגון חילפא גילא, לפיכך קנהו סימני
16 צפצפה למימר דוקא נהי.
17 **בית הכסות** – חזק דררש שקורין פמצא. והוא
18 עשוי ככובע וכוסו. והניא: מחט שנמצאת
19 בעובי בית הכסות מצד אחד ולא ניבך נבני
20 מצדו – כשרה. שהער סחמו מנוגן, ומני
21 פוצלין, שנתקב מפולש – טריפה. ובאחוז שקורין
22 עכשיו בית הכסות – אף חילוק להבשר. מפני
23 שדופק דק, והוא היה רגיל לקרות חובלאל. אף
24 פריש ג'מגרפס, ואם תמצא לומר דאין כשרא
25 שיהא טריפה, הואיל ולא ניבך אלא חצי העור –
26 מעיני לומר דכלו ניבך. והשיטין שגמא שגמא
27 כי ביה דייחשי ברש"א אלו טריפה: (חילק זמנא).
28 גבי ישב לו קושי, למנא דייחשי לספק דרוסה.
29 והוא רחב הדיס: המסת כולו הכסות עקיבא
30 לחזק, ורשמעו דבעיני נבך מפולש – לא דוקא
31 לחזק מפולש. אלא כמורה: כלפי חוץ, לאמפורי
32 נבך זה תוך זה. והוא דקא אמרי בעיבי בית
33 הכסות מצד אחד כשרה – צריך לפרש אותו צד
34 מנפנפין כלפי דרעי. דאי נה ה'חזקן כלפני חלל
35 ה'חף – אפילו לא ניבך כלל אלא שנמצאת מחט
36 בחלל ה'חף טריפה. דאדמיון קובי נבך וכו'. ואמאי.
37 וכן נראה לרבינו חם לומר טריפה אלא טריפה אלא
38 נבך. אלא חצי העובי של המסת בני מצד אחד
39 כשרה. והא דנקט עובי בית הכסות – וברוחא קא
40 משמע, על פי שעיבק עור אחד שלם –
41 אפילו הכי כשרה עד שיעבק שנידים. ואידי דנקט
42 מצד אחד כשרה – נקט נמי משני צדדין טריפה.
43 על פי דמילתא דפשיטא היא. אי נמי: סלקא
44 דעתך מעלי צדדין ודגיבוק שתי העורות כשרה.
45 לפי ששוכב על גבי המסת מודבק שם בשומן,
46 ומנין שר'א נמי דרעי, כפי מידת החלחלה
47 שנקבבה וריבם מעמידות אחת. והא דנפקא מעלי
48 חובלאל במאי דאשתיני שמיידו – היינו נפקותא
49 ללא טענה מה שאמר מצד אחד כשרה היינו
50 וברובלאל. היינו תמס שקורין עכשיו בית
51 הכסות. אבל מה שיקורין חובלאל, היינו מה
52 שהיו רגילין לקרות בית הכסות – אפילו מצד אחד טריפה. הואיל וניבך עור שלם, וכן שלא
53 נטעה נמי במשני צדדין טריפה, דביה שני שקורין עכשיו בית הכסות דהוא המסת, אבל מה
54 שקורין עכשיו חובלאל דהוא מה שהיו קורין תחלה בית הכסות מפני צדדין
55 כשרה. כהחלחלה שנקבבה וריבם מעמידות אחת.

1 **ואחת למקדש** – תימה: דבין דלית ליה הלכתא, אימא אף בגבולין: דמידי מקדש חביב
2 בקרא?
3 **ורבנן** למקדש מנא ליהו – דבין נמי מצי למבעי לאבא שאול: של בעל ועל הים מנא
4 ליה? ושמא לית ליה. ולית ליה נמי אף דררשי לקמן: "עריב נחל" שמינן. אלא
5 סבר ליה כרבי עקיבא, דאמר: הדיס אחד וערבה
6 אחת. ואין להכיר בר עקיבא. בדומה לקמן. ולפי
7 דאין צריך לומר שלא לית ליה לולב בכלל. וכן
8 גדילה על הגחל, דשתי הדרשות לא דרשינן
9 מ'עריב' כדררשי לקמן וכדררשינן דבא, וכל
10 דני תנאי דבא ודלקמן תמנאי גבי הדיס בתורת
11 כריתם, ששמע עמר דרש ליה הכי עמר דרש ליה
12 דבא.
13 **קנה** כר – כיון דפריש סימני ערבה ויהי
14 סגי, אלא להבשר שאין בו שלשה
15 סימנים אלו, כגון חילפא גילא, לפיכך קנהו סימני
16 צפצפה למימר דוקא נהי.
17 **בית הכסות** – חזק דררש שקורין פמצא. והוא
18 עשוי ככובע וכוסו. והניא: מחט שנמצאת
19 בעובי בית הכסות מצד אחד ולא ניבך נבני
20 מצדו – כשרה. שהער סחמו מנוגן, ומני
21 פוצלין, שנתקב מפולש – טריפה. ובאחוז שקורין
22 עכשיו בית הכסות – אף חילוק להבשר. מפני
23 שדופק דק, והוא היה רגיל לקרות חובלאל. אף
24 פריש ג'מגרפס, ואם תמצא לומר דאין כשרא
25 שיהא טריפה, הואיל ולא ניבך אלא חצי העור –
26 מעיני לומר דכלו ניבך. והשיטין שגמא שגמא
27 כי ביה דייחשי ברש"א אלו טריפה: (חילק זמנא).
28 גבי ישב לו קושי, למנא דייחשי לספק דרוסה.
29 והוא רחב הדיס: המסת כולו הכסות עקיבא
30 לחזק, ורשמעו דבעיני נבך מפולש – לא דוקא
31 לחזק מפולש. אלא כמורה: כלפי חוץ, לאמפורי
32 נבך זה תוך זה. והוא דקא אמרי בעיבי בית
33 הכסות מצד אחד כשרה – צריך לפרש אותו צד
34 מנפנפין כלפי דרעי. דאי נה ה'חזקן כלפני חלל
35 ה'חף – אפילו לא ניבך כלל אלא שנמצאת מחט
36 בחלל ה'חף טריפה. דאדמיון קובי נבך וכו'. ואמאי.
37 וכן נראה לרבינו חם לומר טריפה אלא טריפה אלא
38 נבך. אלא חצי העובי של המסת בני מצד אחד
39 כשרה. והא דנקט עובי בית הכסות – וברוחא קא
40 משמע, על פי שעיבק עור אחד שלם –
41 אפילו הכי כשרה עד שיעבק שנידים. ואידי דנקט
42 מצד אחד כשרה – נקט נמי משני צדדין טריפה.
43 על פי דמילתא דפשיטא היא. אי נמי: סלקא
44 דעתך מעלי צדדין ודגיבוק שתי העורות כשרה.
45 לפי ששוכב על גבי המסת מודבק שם בשומן,
46 ומנין שר'א נמי דרעי, כפי מידת החלחלה
47 שנקבבה וריבם מעמידות אחת. והא דנפקא מעלי
48 חובלאל במאי דאשתיני שמיידו – היינו נפקותא
49 ללא טענה מה שאמר מצד אחד כשרה היינו
50 וברובלאל. היינו תמס שקורין עכשיו בית
51 הכסות. אבל מה שיקורין חובלאל, היינו מה
52 שהיו רגילין לקרות בית הכסות – אפילו מצד אחד טריפה. הואיל וניבך עור שלם, וכן שלא
53 נטעה נמי במשני צדדין טריפה, דביה שני שקורין עכשיו בית הכסות דהוא המסת, אבל מה
54 שקורין עכשיו חובלאל דהוא מה שהיו קורין תחלה בית הכסות מפני צדדין
55 כשרה. כהחלחלה שנקבבה וריבם מעמידות אחת.

1 **ואחת למקדש** – תימה: דבין דלית ליה הלכתא, אימא אף בגבולין: דמידי מקדש חביב
2 בקרא?
3 **ורבנן** למקדש מנא ליהו – דבין נמי מצי למבעי לאבא שאול: של בעל ועל הים מנא
4 ליה? ושמא לית ליה. ולית ליה נמי אף דררשי לקמן: "עריב נחל" שמינן. אלא
5 סבר ליה כרבי עקיבא, דאמר: הדיס אחד וערבה
6 אחת. ואין להכיר בר עקיבא. בדומה לקמן. ולפי
7 דאין צריך לומר שלא לית ליה לולב בכלל. וכן
8 גדילה על הגחל, דשתי הדרשות לא דרשינן
9 מ'עריב' כדררשי לקמן וכדררשינן דבא, וכל
10 דני תנאי דבא ודלקמן תמנאי גבי הדיס בתורת
11 כריתם, ששמע עמר דרש ליה הכי עמר דרש ליה
12 דבא.
13 **קנה** כר – כיון דפריש סימני ערבה ויהי
14 סגי, אלא להבשר שאין בו שלשה
15 סימנים אלו, כגון חילפא גילא, לפיכך קנהו סימני
16 צפצפה למימר דוקא נהי.
17 **בית הכסות** – חזק דררש שקורין פמצא. והוא
18 עשוי ככובע וכוסו. והניא: מחט שנמצאת
19 בעובי בית הכסות מצד אחד ולא ניבך נבני
20 מצדו – כשרה. שהער סחמו מנוגן, ומני
21 פוצלין, שנתקב מפולש – טריפה. ובאחוז שקורין
22 עכשיו בית הכסות – אף חילוק להבשר. מפני
23 שדופק דק, והוא היה רגיל לקרות חובלאל. אף
24 פריש ג'מגרפס, ואם תמצא לומר דאין כשרא
25 שיהא טריפה, הואיל ולא ניבך אלא חצי העור –
26 מעיני לומר דכלו ניבך. והשיטין שגמא שגמא
27 כי ביה דייחשי ברש"א אלו טריפה: (חילק זמנא).
28 גבי ישב לו קושי, למנא דייחשי לספק דרוסה.
29 והוא רחב הדיס: המסת כולו הכסות עקיבא
30 לחזק, ורשמעו דבעיני נבך מפולש – לא דוקא
31 לחזק מפולש. אלא כמורה: כלפי חוץ, לאמפורי
32 נבך זה תוך זה. והוא דקא אמרי בעיבי בית
33 הכסות מצד אחד כשרה – צריך לפרש אותו צד
34 מנפנפין כלפי דרעי. דאי נה ה'חזקן כלפני חלל
35 ה'חף – אפילו לא ניבך כלל אלא שנמצאת מחט
36 בחלל ה'חף טריפה. דאדמיון קובי נבך וכו'. ואמאי.
37 וכן נראה לרבינו חם לומר טריפה אלא טריפה אלא
38 נבך. אלא חצי העובי של המסת בני מצד אחד
39 כשרה. והא דנקט עובי בית הכסות – וברוחא קא
40 משמע, על פי שעיבק עור אחד שלם –
41 אפילו הכי כשרה עד שיעבק שנידים. ואידי דנקט
42 מצד אחד כשרה – נקט נמי משני צדדין טריפה.
43 על פי דמילתא דפשיטא היא. אי נמי: סלקא
44 דעתך מעלי צדדין ודגיבוק שתי העורות כשרה.
45 לפי ששוכב על גבי המסת מודבק שם בשומן,
46 ומנין שר'א נמי דרעי, כפי מידת החלחלה
47 שנקבבה וריבם מעמידות אחת. והא דנפקא מעלי
48 חובלאל במאי דאשתיני שמיידו – היינו נפקותא
49 ללא טענה מה שאמר מצד אחד כשרה היינו
50 וברובלאל. היינו תמס שקורין עכשיו בית
51 הכסות. אבל מה שיקורין חובלאל, היינו מה
52 שהיו רגילין לקרות בית הכסות – אפילו מצד אחד טריפה. הואיל וניבך עור שלם, וכן שלא
53 נטעה נמי במשני צדדין טריפה, דביה שני שקורין עכשיו בית הכסות דהוא המסת, אבל מה
54 שקורין עכשיו חובלאל דהוא מה שהיו קורין תחלה בית הכסות מפני צדדין
55 כשרה. כהחלחלה שנקבבה וריבם מעמידות אחת.

1 **נפקא** מינה לוגיט נשים - כדפרש בקוטרס, דקיימא לן בפרק קמא גיטין (ו.א.) דבבל
2 בארץ ישראל לגיטי, דאין צריך לומר "בפני נכתב ובפני נחתם", דשכיח מתיבתא
3 ובקאיא לשמה גב עדים מעוין לקיימו. הדינו מה שקרוין בורסיק, דמשנתה שמה. ובסוף
4 "במה מרדליק" (ענת לוב רשם) פירש עור לשון אחר, ונפקא מינה לענין שבו ושמה ושם
5 עיר ושם עירה, ולא תיב, דבבל הוא עש המדינה
6 דבארץ (קודש) עירא, ארץ ישראל עירסה לכלל
7 ואברתין פרק "עשרה חסדין" (שב) דף ע"ב א
8 בבל. ואין תובתין שם המדינה בגט אלא שם העיר.
9 **ענה** עין עבות שלש - פ"י בקובץ: ענה - חד,
10 עין - חד, עבות - חד, ותימה לדלעל
11 (לכ.ב.) אוקימנא "ענה עין" - שדפרש וזפין את
12 עצו. דרשתינן נמי "עין עבות" - קלוב כמיין
13 קליעה; ואם תמרו, וינמא: "פרי עין הדר" -
14 שלשה ויש לומר: דכפרישת מסוף "ראדה דין דין"
15 עצו פרוי שרם.
16

17 **ערכי** - מלך שחם - אפילו נתון כזה הדיס'
18 ובמה עיתוי - חלוב - כן א"ה
19 תוסף, אפילו למאן דאמר צריך אנד אאם כן
20 מוסף מין אחר, כדפרישת מסוף "ראדה דין דין"
21 (ראש השנה כהב).
22 **שתוא** לקידה תמה - (מבא). טעמא נמי
23 מפלגין אתרוז חסר, משום דאין הו'
24 לקידה תמה. וביקם שני לא הישקין, אף על גב
25 דקפרינן ארביבתי סנין, וטעמא פירשתי ברש
26 פירקין (כטב ושם ברובד מוסחל "בעיני").
27 ובה"קמין רבד' (מנחות כ"א) מסיל דהא דמעבב'
28 אתרי - לא נשן אלא שאק לן, אבל יש לו -
29 אין מעבבין, ופירש בהלכות גדולות: אין מעבבין,
30 ויש למאנ עני מנבחה לזו הדר הדיד, אלא אי
31 מנבחה לזו הדר דלתידי - שפר גמדי, דקמין
32 לן: לולב אין צריך אגור. ודבר תימה הוא לומר כן
33 דכיון דבבלו מנחת אמת - היאך יעולו בלא אחר
34 זהו ורבינו תם הגיה בספרה: לא שנו מעבבין
35 משום תמה אלא שאק לזו אבל יש לו -
36 הוא, אף על פי שלא חברו באגדה, דבארבעין
37 (סוכה לגא.) דלא דרשי רבנן 'לקידה', 'לקידה'.
38 ולו' תיודה דררש לקידה משמע ליה ללא הדר
39 תמה אאם כן אגדו.
40 **ולדרוש** על דין רבי עקיבא דמקל פל - תימה
41 דא לא סבירא ליה רבי עקיבא אלא
42 כרבי טרפון: ויש לומר: רכל אז מן הדיוק, שבא
43 להוביח דשמואל לטעמיה, דרביב טרפון סבירא
44 ליה. דהא מפידי לזו במידי דלא סבר כד' שימכור
45 בול - דהו' לו להפריד מן סנין, ומיזהו קשה מפרק "כל
46 דהדי: אדריבט, מפרשי שפי מרבי טרפון, דהלתא
47 קטומין שכדיו מחד דלא קטימ, ומעולא על
48 שטעמי דסבר כרבי טרפון, ומיזהו קשה מפרק "כל
49 ענה" (פסדים לא) מקדירות בפסה, דאמר
50 שמואל: משיח לזו אחר הפסה, ועביד ויהי
51 מניין בין אלא מנינו. ואמרניק: ואדא שמואל
52 לטעמיה, דאמר לזו שמואל לחזו ומזבנו כניד:
53 אשוו וביניבם, ואי אל - ודרשנא לכז כרבי
54 שמואל: כלומר: דרשי חמיך לאחד הפסה כי לתייה בעיניה. ומשמע בהדיא דלא מפרש במידי
55 דלא סבר ליה שו' לומר: הדיחנן למח' לו להפריד מנידי, ולא סבר ליה: וישלמנו ובא -
56 מני למינר הדיח הפרידו כד' שימכור בול, והוא תימה: מנייה ואל יעניע בשביל ידק.
57 ואם תאמר: ואי סבר לזו כ' טרפון, לידרש לו כוחותיה דכי האי גונא פריך בפרק "כל
58 עשה" (שב) ומשני: אתריה דרב יהוד, ויש לומר: דהבא ותיח משום הדרו מנחה, ובריש שבא
59 בתרא (ה.א. ושם) בי רונאי, דאפקיה רבינא מארבע רוחותיו, ואתא לקמיה דרדבא: וזל פיסיה במנאי דאפיסי, ואי אל - דיינאן ק' כרב הונא אליבא דרבי יוסי, דאמר: רכל לפי מה
שגדור. מה של אן לו - לפי שנתפייס רבינא ומחל לו בפרוח.

1 **נפקא** מינה - **לוגיט** נשים. **משנה** הז' **ישמעאל** אומר:
2 **שלושה** תריסין **לתיני** ערבות **לולב** **אחד** **ואתרוג** **אחד**,
3 **אפילו** **שנים** **קטומים** **ואחד** **אינו** **קטום**. **רבי** **טרפון**
4 **אומר**: **אפילו** **שלושתן** **קטומים**. **רבי** **עקיבא** **אומר**: **קטום**
5 **שלוש** **אחד** **ואתרוג** **אחד**, **כך** **הדס** **אחד** **וערבה** **אחת**.
6 **גמרא** **תנא**, **רבי** **ישמעאל** **אומר**: "**פרי** **עין** **הדר**" -
7 **אחד**, "**כפת** **המרים**" - **אחד**, "**ענף** **עין** **עבות**" -
8 **שלושה**, "**ערבי** **נחל**" - **שתיים**, **ואפילו** **שנים** **קטומים**,
9 **ואחד** **שאינו** **קטום**. **רבי** **טרפון** **אומר**: **שלושה**, **ואפילו**
10 **שלושתן** **קטומים**. **רבי** **עקיבא** **אומר**: **קטום** **שלוש** **אחד**
11 **ואתרוג** **אחד**, **כך** **הדס** **אחד** **וערבה** **אחת**. **אמר** **לו** **רבי**
12 **אילעוי**: **יכול** **עין** **הדר** **ועתה** **באגודה** **אחת**? **אמר**: **אין**:
13 **וכי** **נאמר** "**פרי** **עין** **הדר** **וכפת** **המרים**"? **והלא** **לא**
14 **נאמר** **אלא** "**כפת**". **ומנין** **שמעבבין** **זה** **את** **זה** - **תלמוד**
15 **לומר**: "**ולקחתם**" - **שתהא** **לקחה** **תמה**. **ורבי**
16 **ישמעאל**, **מה** **נפשך**: **אי** **שלימי** **בעי** - **ליבעי** **נמי**
17 **כילהו**, **אי** **לא** **בעי** **שלימין** - **אפילו** **הו** **נמי** **לא**: **אמר**
18 **ביהא** **אמר** **רבי** **אמי**: **הו** **רבי** **רבי** **ישמעאל**. **אמר** **רב**
19 **היהודה** **אמר** **שמואל**: **תלכה** **קרבי** **תלכה**? **ואדא** **שמואל**
20 **למעמיה**, **דאמר** **הו** **שמואל** **תלכה** **דמניין**? **אמר**:
21 **אי** **שנו** **ובנינו**, **ואי** **לא** - **דרישנא** **לבו** **קרבי** **טרפון**. **אמר**:
22 **מעמא**? **אילמא** **משום** **דמקל** - **ולידרוש** **להו** **קרבי**
23 **עקיבא** **דמקל** **ספוי** **תלחא** **קטומי** - **שכיחי**, **הו** **ולא**
24 **קטום** - **לא** **שכיחי**. **משנה** **אתרוג** **הגזול** **והקיש** -
25 **פסול**. **של** **אשרה** **ושל** **עור** **הגדתה** - **פסול**. **של** **עולה**
26 **פסול**. **של** **תרומה** **מטאה** - **פסול**. **של** **תרומת** **מותרה**
27 **לא** **ישול**, **ואם** **נגול** - **כשר**. **של** **דמאי**, **בית** **שמאי**
28 **פולסין** **ובית** **הלל** **מכשירין**. **של** **מעשר** **שני** **בירושלים**
29 **לא** **ישול**, **ואם** **נגול** - **כשר**. **עלתה** **חיות** **על** **רובו**,
30 **נגולה** **פסקתו**, **נקלה**, **נסדק**, **ניקב** **והסר** **קל** **השוא** -
31 **פסול**. **עלתה** **חיות** **על** **מעונתו**, **נגול** **עוקצו**, **ניקב** **ולא**
32 **הסר** **קל** **השוא** - **כשר**. **אתרוג** **הגזול** **פסול**. **והקרוק**
33 **כפתרין**, **רבי** **מאיר** **מכשיר** **ורבי** **היהודה** **פולס**. **שעור**
34 **אתרוג** **תקטן** **רבי** **מאיר** **אומר**: **כאנו**, **רבי** **היהודה** **אומר**:
35 **כביצה**, **ובגזול** - **כרי** **שיאחו** **שנים** **כידו**, **דברי** **רבי**
36 **היהודה**. **לרבי** **יוסי** **אומר**: **אפילו** **אחד** **בגמתי** **ידיו**.

1 לעי' נשים - דקיימא לן (גיטין ב.א.) המביא גז מחרצה לארץ צריך שיאמר "בפני נכתב
2 ובפני נחתם", אי משום דאין מצוין לקיימו ואי משום דאין בקיאות לשמה. והמביא מארץ
3 ישראל - אינו צריך, לפי שבקיאין לשמה, ועליו גרלים מצוין להכיר תחומת ערים
4 לקיימו ואברתין תרם (ו.א.) בבל בארץ ישראל לגיטי, לפי שחן שבו ותימה ובקיאין לשמה,
5 ובני שיבה מצוין לילך וללמוד משם תורה
6 מכל קומדתו. ובורסיק טמון ככלל, ואינו בני
7 תורה. ובארבעין (מתרחין טק.א.) מאי בורסיק
8 - בור ששפו את מימיה, ולא נשתיח בו כלום.
9 והמביא משום צריך שיאמר. אבל עכשיו נתחלק
10 השמא, הלכך המביא מכלל צריך שיאמר,
11 ומבורסיק אין צריך. **משנה** שלשה הדיסין -
12 בגמרא אית לה. ואפילו שנים, קטומין -
13 אהדיסי קאי. ובגמרא פריך. מה נפשך, אי א קטום
14 פסול והוא צריך שלשה - ליבעי לולב
15 שלימים, ואי קטום כשר - לכשיש שלשתן
16 קטומים ומשני: הוור בו ר' ישמעאל מתחלת
17 דתורה שיהיה מצריך שלשה ואמר אפילו שנים
18 קטומין. והוא הדין אי לא מייחי להו לגמרי,
19 דהא קטומים כנאן דליתיהו. אמר ר' ריפון
20 **אפילו** **שלושתן** **קטומים** - **אלא** **בעי** **הו**
21 **הדיס**. **גמרא** **כפת** **המרים** **אחד** - **ששעמו**
22 **וכפת** **חביב**. **ענף** - **הו**. **עין** **דה**, **עבות** **הו**.
23 **ואפילו** **שנים** **קטומים** - **אהדס** **אי**, **יכול** **איגדה**
24 **בזול** - **ואו** **אתרוג**. **ענף**. **מותר**. **בו** **לא**
25 **זבחת** **המרים** - **גידודי** **משעמי** **ידיו** **מוסף** **לע** **ענין**
26 **ראשון** **לצפרו** **עם** **פרי** **עין** **הדר**: **והלא** **לא** **נאמר**
27 **אלא** **כשר** - **ששעמו** **בפני** **עמנן** **דן**, **ולא** **עם**
28 **אתרוג**. **וענף** **עין** **מוסף** **עליהם**, **וערבי** **נחל** -
29 **מוסף** **עליהם**. **כאמרו** **הו** **אין** **עין** **לפיכך** **באר**
30 **עם** **הלכות**. **שמעבבין** **זה** **את** **זה** - **אם** **חסר**
31 **אחת** **מארבעתן** **אין** **השלשה** **מנחה**. **תמה** =
32 **למה**, **דרדיש** **ולקחת** **תם**. **וד'** **ישמעאל** -
33 **ששעמו** **שנים** **קטומים** **הו** **מצריך** **שלם**, **היכן**
34 **תלוק** **המתנה** **אי** **בעי** **הו** - **ניבעי** **במלוה**, **ואי**
35 **לא** **בעי** **הו** - **אפילו** **בוד** **לא** **נצריך** **אמר**
36 **ביראה** - **שם** **חכם**. **הו** **רבי** **ישמעאל** -
37 **מתחלת** **דבריו**. **ומכשר** **בוד**, **למה** **הדר** **בעי**.
38 **חלבה** **כ'** **ריפון** - **להקל**, **דקטום** **כשר**. **אשוו**
39 **ובניו** - **מכרו** **בשוה** **אלו** **תע** **דמייהם**.
40 **משני** **שמכשירם** **מכב** **שלשה** **הדיסין** **שלימים**.
41 **ואי** **לא** - **משיחה**. **דרשינא** **כ'** **ריפון** -
42 **ומכשר** **בקטומין**. **כ'** **עקיבא** - **דלא** **בעי** **אלא**
43 **הו**. **משנה** **של** **עולה** **של** **תרומה** **פסאה** -
44 **פסול** - **בגמרא** **מפרש** **טעמא**. **אי** **ישול** -
45 **בגמרא** **מפרש** **טעמא**. **בירושלים** - **שחא**
46 **כשרה** **אבלת** **מעשר** **שני**. **אי** **ישול** -
47 **כדמפרש** **בגמרא**. **ואם** **נגול** **כשר** - **שחרי** **יש** **הב**
48 **היהר** **אבילה**. **אבל** **חזן** **לירושלים**, **אם** **דילכס** -
49 **חביה** **הוא** **לכס**. **חיות** - **מנין** **אבימבעית**
50 **דקול**. **ואפילו** **פסטיח** - **אשר** **אתרוג**, **מנין** **רבי**
51 **יעקב**. **והוגמחה** **הפטמה** **של** **רמון** **עוקצין** **פרק**
52 **ששעמו** ג. **וכי** **גרסינן** **תלף** **נפק** **ניקב** **וחסר**
53 **כל** **שחא** **פסול** - **ניקב** **חסר** **כל** **שחא** **חזא** **מילתא**, **דאילו** **ניקב** **חזא** **חסר** **שחא** **בו**
54 **מחז** **והוציאו** - **כשר**. **כדקתינא** **סיפא**. **ניסל** **פולס**. **מחז** **המרידן**
55 **ג.א.** **הוביש** - **שבא** **מארץ** **כוש**, **ושחור** **הוא**. **כרתי** - **כרישים**, **פרחיי**. **ובגזול** - **שלא**
56 **הוא** **גזול** **יותר** **מדיא**.

1 **גמרא**
2 **למה** **הדר** **בעי**.
3 **למה** **הדר** **בעי**.
4 **למה** **הדר** **בעי**.
5 **למה** **הדר** **בעי**.
6 **למה** **הדר** **בעי**.
7 **למה** **הדר** **בעי**.
8 **למה** **הדר** **בעי**.
9 **למה** **הדר** **בעי**.
10 **למה** **הדר** **בעי**.
11 **למה** **הדר** **בעי**.
12 **למה** **הדר** **בעי**.
13 **למה** **הדר** **בעי**.
14 **למה** **הדר** **בעי**.
15 **למה** **הדר** **בעי**.
16 **למה** **הדר** **בעי**.
17 **למה** **הדר** **בעי**.
18 **למה** **הדר** **בעי**.
19 **למה** **הדר** **בעי**.
20 **למה** **הדר** **בעי**.
21 **למה** **הדר** **בעי**.
22 **למה** **הדר** **בעי**.
23 **למה** **הדר** **בעי**.
24 **למה** **הדר** **בעי**.
25 **למה** **הדר** **בעי**.
26 **למה** **הדר** **בעי**.
27 **למה** **הדר** **בעי**.
28 **למה** **הדר** **בעי**.
29 **למה** **הדר** **בעי**.
30 **למה** **הדר** **בעי**.
31 **למה** **הדר** **בעי**.
32 **למה** **הדר** **בעי**.
33 **למה** **הדר** **בעי**.
34 **למה** **הדר** **בעי**.
35 **למה** **הדר** **בעי**.
36 **למה** **הדר** **בעי**.

1 ללמךד שהפלפלין חייבין בערלה - דלא תימא מין דק דוא. מפני שהוא עץ שפל כמו
 2 רוחם. שאינו גבוה. כך פירש בקונטרס. וקשיא: דלא כרבי הלילא מלחא. ובמה
 3 ענין שפלים הם שיש להם תורת אילן אלא. היינו טעמא: משום דארמין פרק בריא דמינא
 4 (פ.א.ב. טס.) וס. פלפלי בימא דכיופר - פטור. ופרך מרן דפלפלין חייבין ארמין וזמנא
 5 דא - ברביבתא. דא - ביבשתא. וסלקא דעתך.
 6 האמר: וטעמו לויש - אפילו לטעמא פטורין. און
 7 תאמר: וטעמו דקרא בפלפלין אלא תארוג. ו
 8 ואימא תלחך. דאתרוג טעם עזו ופטרו שזה
 9 קבא דבניה (ג.א.) ויש לומר: אתרוג אין זה
 10 חידוש אם הוא חייב בערלה. ותלחך - מין זיק
 11 הוא. מהדריש כלאי בכרם. בהרנן מנסבת ערלה
 12 (פרק שלשים משנה ו) מייחיד לה רישא בריה (ג.א.)
 13 וכבולשד "ערלי" (ביבמות פ.א. טו.) שזהו לו
 14 תבילי תלחן של כלאי הכרם.
 15 שאין בו היתר אבילה - דנתמא אמר
 16 "לכס" - דהוא לכס בכל דבר דאנתא.
 17 ואף על גב דרבי תרומה טעמא דרשינן פרק "במה
 18 תחלק" (שבת כה.א.) מוכתיב "לך" - שלך
 19 תהא. ללחסיק תחת תבניתך. כיון דנטמא
 20 ואסח הכתוב - שיהי לרדוש לך דדיה. לבי
 21 אביר גתא. כמו "לכס" לזולת דלא שייך ביה
 22 שאר אבילה. ואם תאמר: נבי לולב של אשרה עץ
 23 נדחתו (שבת לא.א.) למה לן טעמא דמבית
 24 שיעריה: תיפוק לה משום דבענין דין ממון.
 25 דאפילו לולב דלא שייח בהו בני אתרוג. לולב ממון
 26 היינו משום דעיקרו אבילה. אלא לזולת לולב
 27 ביה אבילה - סתיב "לכס" דדיה. לענין דין ממון
 28 ויש לומר: תתק דמבית שיעריה כדי לפסול
 29 ביזם טוב שני. ואם תאמר: אתרוג של ערלה
 30 תיפסל ליה דמבית שיעריה. דמתורג בשרפה.
 31 דנשפיר. וארמין תהם: תשרפן אל יקברו
 32 ואפשר דאפילו מהדאורייתא הוא ערלה בשרפה.
 33 דילפינן לה מכלאי הכרם דכתיב בה "פן הקדש"
 34 ורשינן (שבת קט.א.) פן תוקא. פן תמאי
 35 טעמא שני פסול אתרוג. של תרומה טמאה.
 36 דמזוהה בשרפה. ולמה לן טעמא דהיתר אבילה:
 37 ויש לומר: דהיא לא היה צריך. אלא תחלק בתוך
 38 מעשה לענין ערלה משום דנפקא מינה לענין
 39 טעמי משלים. כדמסיקין איבא בינייהו מעשה שני
 40 ואליבא דרבי מאיר. ומנא דמכשיח היינו אליבא
 41 דרבנן דהוה מצי למישרי נמי מעשה שני בגבולין
 42 ואליבא דכרמי. עלמא. כדמוכח בסוף "הלך"
 43 (סנהדרין קי"ב.) שהוא ממון גבוה.
 44 תלחך אלא - חתימה לרס - ב"ל שעה
 45 פסחים (ל.ג.) דאין תפיקא אידן מהו
 46 בטבל מדכתיב "לא תאכל עליו ומנן שבעת ימים
 47 תאכל עליו מנח" - זמא מי שאיחרו עליה
 48 משום של תאכל טבל. תיפוק ליה משום דבענין
 49 משה משלים. וסבל לא חשיב לכס. כדמוכח אבא
 50 חבל אתרוג. דרבי כן אל פלגיני ביה שמנא תוב
 51 ויהי אלא ברמאי. משום דאין בענין מפקד ליה
 52 לכשיהוה ויהי ענין חוץ. דלא כביבלי אבא
 53 כלהו מודו יש לומר. דאין דמי. דהא דאין יכול
 54 לצאת אתרוג של טבל - דהיינו כמו אתרוג
 55 שדשותפין. שיש לבחן הללו בו חבל. דהיינו לאחין
 56 שקו

1 **גמרא** פיר עין - שהעין כפרי. בטעם שזה. משמטם שאמר ונתתם - ובכתיב בספיה
 2 ללא תאכל. איני יודע בדעני מנאכל מטעני קרא: חייבין בערלה - דלא תימא מין זיק
 3 הוא. מפני שהוא עץ שפל כמות רוחם. שאינו גבוה מן הארץ. לא תכסר כל בה - ולמדך
 4 דאין עין אפילו פלפלין בכלל. נקטום חזיא - גרעין אחד. לא מינברא לקחתה
 5 - מתוך קוטנה. הירי - פיר עין שדומה אילת
 6 לירי של צא. ונא בוהלו חזיא ליה בחו פירות
 7 גדולים וקטנים - והלא כל תפולא אילן אחד
 8 אינו שוה. הכי קאמר עד שבאים קטנים בו -
 9 כלומר. האי גדולים וקטנים לאו של שנה אחת
 10 קאמר. הא גדולים של שנתך וקטנים של
 11 שנה זו. שאתארוג ורגל אבילת שתיים ושלוש
 12 שנים. וכשבאן ותושנן של עכשין עדין גדולים
 13 דאשקד קיימין בן הדר - הדר היא ארבי. ו
 14 אלא במצעתהא פלגיני. מר דריש ליה לשון
 15 דר. ומר דריש ליה לשון דירה. לפי שאין בה
 16 היתר אבילה. והרמנא אמר: לך - דהוא
 17 לכל בכל דרבי גתא. לפי שאין ביה ממון
 18 - שאינו שזה פורטה דאיסורי תנאה הוא. והלכך
 19 לאו שלכם הוא. קא סליק ירתיה מאן דבעי
 20 היתר אבילה - אי היה היה היתר אבילה כגון
 21 מעשה של בירושלים. לא בעי דין ממון. והלכך
 22 על פי שאין ממונו לרבי מאיר. דאמר בקדושין
 23 (נ"ב.) מעשה שני ממון גבוה הוא. ואינו נכסי
 24 הדיוטי לקדש בו אשת - כשר לצאת לו. ומאן
 25 דבעי דין ממון לא בעי היתר אבילה - ומכשיח
 26 אתרוג של טבל. שאסור באבילה ומתורג בהנאה.
 27 אלא תאמן אביר לפי שאין בה מין ממון - אבל
 28 היתר אבילה לא בעינן. ומשום דין ממון קרינא
 29 ביה "לכס". הרי מסיקת לוו אין ממון - אביל
 30 דארמין. (בשבת כה.ב.) תחת לר"י - ובעל
 31 לאור. מכלל דבר אתרוג הוא. אלא כהיתר
 32 אבילה דבעי לא בעינן - ואפולו ש בה דין
 33 ממון לא תמכשירן בלא היתר אבילה. הוון
 34 דלא חזיא לכל דרבי תנא - לאו "לכס" אלא
 35 דין ממון לא בעינן - אם מותרת באבילה כגון
 36 מעשה של בירושלים. ואליבא דרבי מאיר -
 37 כשר. ומתניתין דקתני של מעשה של בירושלים
 38 כשר - אפילו כר מאיר. דאמר מעשה שני ממון
 39 גבוה הוא. מתוקמא. דין ממון נמי בעינן -
 40 ומעשה שני לר"י מאיר פסול. ומתניתין דקתני
 41 כשר - רבן דאי. דאמר: ממון הדיוטי הוא
 42 ומקשינן בו את האשה. בתריהם "אי חזא
 43 דאמר לפי שאין בה מין ממון - ואינו איבא
 44 היתר אבילה. דין ממון נמי בעינן. ועל מעשה
 45 לר"י מאיר פסול. אין יוצא בה ידי חובתה בפסח
 46 - ודי חובת אבילה מזה ליה דהתת. ולקמן
 47 פרקי: מי תיבין "מזמנכס" פטורח פן דאשקד.
 48 דכתיב "שיריטוסיח" - והיא - דגובה היא. ואף
 49 על גב דאיבא היתר אבילה. כיון גלית בה דין
 50 שאר ממון - לאו דריהה ויהי

1 **גמרא** תנו רבנן: "פרי עין הדר" - עין שפעם עזו
 2 ונפרו שוה. הוי אומר זה אתרוג. ואימא פלפלין?
 3 כדתניא, היה רבי מאיר אומר: אומר: ממשמע שפלא?
 4 "ונמנעתם פל עין" איני יודע שיהא עין מאכל? מה
 5 תלמוד לומר "עין מאכל" - עין שפעם עזו ונפרו
 6 שוה. הוי אומר זה פלפלין. ללמךד שהפלפלין חייבין
 7 בערלה. ואין ארץ ישראל חסרה כלום. שפאמר:
 8 "לא תכסר כל בה" ה"תם משום דלא אפשר. הכי
 9 נעבדו? נקוטם קרא - לא מינברא לקחתה. נקוטם
 10 תרי או תלחא - אחד אמר רבמאי. ולא שנים
 11 שפלישה פירות. הלכך לא אפשר. רבי אומר: אל
 12 תקרי "הדר" אלא "הירי". מה דין זה - יש בו
 13 גדולים וקטנים. תמימים ובעלי ממון. הכי נמי -
 14 יש בו גדולים וקטנים תמימים ובעלי ממוין. אמו
 15 שאר פירות לית בהו גדולים וקטנים תמימים ובעלי
 16 ממוין? אלא הכי קאמר: עד שבאין קטנים עדיין
 17 גדולים קיימין. רבי אבהו אמר: אל תקרי "הדר"
 18 אלא "הירי" - דבר שדרו באילתו משנה לשנה. בן
 19 עזאי אומר: אל תקרי "הדר" אלא "אדור". שכן
 20 עליון ויוני קורין לפסח "אדור" ואינו הוא שגדל
 21 על כל מינים - והיה אומר זה אתרוג. ויש אשרה
 22 ושל עיר מוכתת שיעוריה. מאי טעמא? כיון דלשארפה
 23 קאי. פתוהי מוכתת שיעוריה. וישל ערלה פסול.
 24 מאי טעמא? פלגיני בה רבי חייא בר אבין ורבי אסי.
 25 תר אומר: לפי שאין בה היתר אבילה. וחד אמר:
 26 לפי שאין בה דין ממון. קא סלקא דעתיה: מאן
 27 דבעי היתר אבילה - לא בעי דין ממון. ומאן דבעי
 28 דין ממון - לא בעי היתר אבילה. תנו: של תרוכה
 29 מנאה - פסולה. בשפיה. אלא למאן דאמר לפי שאין בה
 30 היתר אבילה - שפיה. אלא למאן דאמר לפי שאין
 31 בה דין ממון - אמאי? הרי מסיקא תחת תבשילין!
 32 אלא, כהיתר אבילה. מוילי עלמא לא פלגיני דבעינן.
 33 פי פלגיני - בדין ממון. כר סבר: היתר אבילה בעינן.
 34 דין ממון לא בעינן. וכר סבר: דין ממון נמי בעינן.
 35 מאי בינייהו? איפא ביניהו מעשה שני שבורשלים
 36 אליבא דרבי מאיר. למאן דאמר לפי שאין בה היתר
 37 אבילה - הרי יש בה היתר אבילה. למאן דאמר לפי
 38 שאין בה דין ממון - מעשה שני ממון גבוה הוא. תסתיים
 39 בה דין ממון. דאמר רבי אסי: אתרוג של מעשה שני לדברי רבי מאיר - אין אדם יוצא
 40 בו ידי חובתו ביום טוב. לדברי חכמים - אדם יוצא בו ידי חובתו ביום טוב. תסתיים.
 41 גופא, אומר רבי אסי: אתרוג של מעשה שני, לדברי רבי מאיר - אין אדם יוצא בו ידי
 42 חובתו ביום טוב. לדברי חכמים - אדם יוצא בו ידי חובתו ביום טוב. מזה של מעשה
 43 שני, לדברי רבי מאיר - אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. לדברי חכמים - אדם
 44 יוצא בה ידי חובתו בפסח. עושה של מעשה שני, לדברי רבי מאיר - פטורה מן החלה. לדברי חכמים - תיבת בחלה.
 45 מתקנה לה רב פפא: בשלמא עושה - כתיב: "דאשית עירוסיחכם" אתרוג נמי - כתיב: "לכם" משלכם אלא מזה, מי כתיב
 46 "מזמנכס" אומר רבה בר שמואל, ואיתמא רב יימר פר שלמאי: אתאי "לחם" "לחם", פתיב תנא: "לחם עוני". וכתיב תתם:
 47 ה"ה

1 והיה מאכלם - גבי הלה כתיב. היא היא - דאי משיע ליה, ומאי "לימא? אלא דאי - בהא מסייעא. ר' לוימא דקאמרין - אסייעתא דאתרוגו ומנחא קאמר. והכי קאמר לוימא
2 מסייע לרבי אבי כהילה, דרובתא פליגי - באתרוגו ומנחא נמי פליגי, דהא דוד טעמא הוא, דהתם נמי "לכם" כתיב, ומנחא נמי מחלה ללפא. או לוימא שאני קיימא - בהא הוא
3 דקאמר ר' מאיר פטורה - דכתיב מייעטא יתירא, אבל בחד מייעטא לא נפקא לך, דכיון דמשתרי לאבילה, אף על גב דלית בה דין מנחן - "לכם" קרינא בידיה, שבשפיריה - לקבל
4 טוטאה, וכוונתא במתניתין (ב"מ, א) מקבלת אבא מיד ביה ומיד בעלה ומחזרת למים למנח. שהו שרוין האנדא בשבת כדי שלא יבשרו. וכונסנטיע בארתא. ובשנתא לטוטאה,

1 אחרון בחפיסת הבית, בסוף "שני נחליך" (בבא
2 בריא קלוג, ושם) אבל גבי מנחא, כשאל מנחא
3 כמה זיתים, אם יש משלו כוית - יצא. ומדאי
4 טעמא נמי כדא דיעשה על עובל חיבתא בהלא
5 ברונסא דרשיתא דרמאני פרק דמשיע, דהנאי:
6 הרוצה להפריש תרומה ותרומת מעשר הלה
7 באחת, ובדאי איירי, דמיוק דהפריש תרומה
8 גדולה ולא פטרין ליה, מדכתיב "הפריש" "הפריש" "הפריש"
9 ומיירי בשש עשר עמשת רבעים עלוקה של
10 בך, (אף על גב) דבפרק דרשיעיה הגז' וחולץ
11 קלה(ה) לפינן עישה דשותפין.
12 **דכתיב** - עירוסותיהם הו' זמני - אף על גב
13 דהירוידיה דרשינן במנחתא פרק ד'
14 ישמאל" (סו"א) לעשייה עתה גוי ועיטת קלה(ה).
15 ועוד דרשית הלה בפרק דרשיעיה הגז' וחולץ קלה(ה).
16 לכדי עירוסותיהם, כשיער עיטת מדבר - הבא
17 דחיי בריבא גזולא.
18 **מפני** "שבשפיריה" - שהלולב כמו שהוא אנוד
19 נתונן אחתו מים כדי שלא יבשרו,
20 כדנתן בפרקין (ב"מ, א) ומחזרו למים, וכשנטלו
21 נטפין מיםיו על האתרוג, הוהו מצי למימהי איבא
22 דחיי בשבך הנהכי.
23 **דאי** בעי מפקר נכסיה - לא הוה צריך להאי
24 טעמא אלא כד הוה רביב דיש בו חרירה אבילה
25 לעני ממו לשיטאל דמפיק בשל חרירה דחיי
26 לבוק, ודכוותה בפרק דמפיק' (שבת קכ"ב, ושם)
27 תרומה ורמאי, פריך בגמרא: דמאי הלא אל חיי
28 ליה ומשני: כיון דאי בעי מפקר לנכסיה, הוה
29 מצוי למימר הוואל חיי ולעני, כי היכי דשרי
30 התם תרומה ביד ישראל הוואל חוויא לבק,.
31 ובדאי דפרק דבבא משרביך (עירובין א"א) וכו'
32 הונן: דמכין בריבא, ומפריש בגמרא: שאני דאי
33 בעי מפקר נכסיה - הוהו ניהא, דאיצטרך להווא
34 טעמא לשיטאל אפילו כסומסום, דפליגי על ישראל
35 כתרומה, ודאדא לא פליגי.
36 **מאבילין** את האעית תנאי ואת האבסנאים
37 דמאי - דמנחא בשבך בפרק שלישי
38 דמאי, ופליגי בגמרא דירושלמי: דרבי תנאי אמר,
39 בעניי תריים, ובאבסנאי רבי חושע, דכרפשי
40 הוהו שהם ישראל, ר' יוסי אמר: בעניי עמי
41 הארץ היא, ובאבסנאי גוי.
42 **ואמר** רב הונא גאון בית ששנאי אומרין את
43 מאבילין - וסחם מתניתין במסכת דמאי
44 דמאבילין, דהמנחא מניא קא משמע לך בר הבא
45 מנאי אבילין פליגינא ואיבא לשעני וכו'
46 כרמשיה פרק ברתא דיבמות (כ"ב, א) הונן:
47 ומשיאין על פי תב קול, אמר רבה בר שמואל
48 בגמרא: בית ששנאי אומרין את משיאין, ובית הלל
49 אומרין משיאין, ופריך: מניא קא משמע לך? ומשני
50 דהא קא משמע לך, דאי משבתא סחמא דמנאי
51 אין משיאין - בית ששנאי הוא, ולא סמכין עלה.
52 **עלתה** חזית על רובו - בירושלמי משמע
53 קצת דרביים טובו דראשון דהוקא מיטפל,
54 כדפרישתי בריש פירקין.
55 **נמלה** - בכונתו - במתניתין פריש בקנטוס בשם ר' יעקב
56 המתניתין להאי פטמנה וכוונתו, לפי שהיא חזית על רובו
לגמא

1 **והיה פאבילכם מלכם הארץ**, מה הלך ממשלכם ולא
2 משהלכם מעשירי - אף בני משלכם ולא משל מעשירי.
3 **לימא מסייע ליה**: עושה של מעשר שני - פטורה
4 מן החלה, דברו רבי מאיר. והקמים אומרין: חֵבֶת
5 בחלה. **לימא מסייע ליה? היא הוה! אלא**: מדפבא
6 פליגי - בהא נמי פליגי, או דלמא: שאני עושה
7 דאמר קרא "עירוסותיכם" "עירוסותיכם" תרי זמני.
8 "של תרומה טמאה פסולה". דלית בה היתר אבילה.
9 "ושל תרומה מותרה לא ופול". פליגי בה רבי אמי
10 ורבי אסי, חד אמר: מפני שבשפיריה, וחד אמר: מפני
11 שבשפיריה. מני בנייהו? גנון שקרא עליה שם חוץ
12 מקולפתה חיצונה. **דאמר מפני שבשפיריה** -
13 איפא, למאן דאמר מפני שבשפיריה - ל"פא. "ואם נטל
14 פשרה" למאן דאמר מפני שאין בה היתר אבילה -
15 הרי יש בה היתר אבילה, למאן דאמר לפי שאין בה
16 דין מנחן - הרי יש בה דין מנחן. "ושל דמאי". מני
17 מעמא דבית הלל? כיון דאי בעי מפקר לזו לנכסיה,
18 והוה עמי וחיי ליה - השתא נמי "לכם" קרינא ביה.
19 דנתן: מאבילין את העניים דמאי ואת אבסנאי דמאי.
20 ובית ששנאי: עמי לא אביל דמאי, דנתן (אין)
21 העניים דמאי ואת האבסנאים דמאי. ואמר רב הונא:
22 הנאי, בית ששנאי אומרין: אין מאבילין את העניים
23 ואת האבסנאים דמאי, ובית הלל אומרין: מאבילין
24 את העניים דמאי ואת האבסנאים דמאי. "של מעשר
25 שני שבירושלמי". למאן דאמר מפני שבשפיריה -
26 הרי מבשפיריה. למאן דאמר מפני שבשפיריה - הרי
27 מפספיריה. "ואם נטל פשרה" למאן דאמר מפני שאין
28 בה היתר אבילה - דברו חבל, למאן דאמר לפי שאין
29 בה דין מנחן, ה'א מני - רבנן, ליה "עלתה חזית".
30 **אמר רב הקדאי**: דברו זה רבינו הגדול אמרו, תקום
31 יהוה בערו, לא שנו אלא במקום אחד, אבל בשנים
32 ושלשה מקומות - פשרה. אמר ליה רבא: אדרבה,
33 בשנים ושלשה מקומות הוה ליה פמנופרי, ופסול.
34 אלא אי אהמרי אסיפא אהמרי: על מינונו - פשרה.
35 **אמר רב הקדאי**: דברו זה רבינו הגדול אמרו, והקום
36 יהוה בערו, לא שנו אלא במקום אחד, אבל בשנים
37 ושלשה מקומות, הוה ליה פמנופרי, ופסול. אמר
38 רבא: ועל חזקתו, ואפילו במשורו עמי פסול. "מלכה
39 במתוה". תנא רבי יצחק בן אבהו: נמלה בכונתו.
40 "נקלה". אמר רבא: תנאי אחרונה דאנדיל פאוינא
41 סומקא - פשרה. והא אגן נתן: נקלה פסול! לא קשיא;
הא

1 ויהי מאכלם - גבי הלה כתיב. היא היא - דאי משיע ליה, ומאי "לימא? אלא דאי - בהא מסייעא. ר' לוימא דקאמרין - אסייעתא דאתרוגו ומנחא קאמר. והכי קאמר לוימא
2 מסייע לרבי אבי כהילה, דרובתא פליגי - באתרוגו ומנחא נמי פליגי, דהא דוד טעמא הוא, דהתם נמי "לכם" כתיב, ומנחא נמי מחלה ללפא. או לוימא שאני קיימא - בהא הוא
3 דקאמר ר' מאיר פטורה - דכתיב מייעטא יתירא, אבל בחד מייעטא לא נפקא לך, דכיון דמשתרי לאבילה, אף על גב דלית בה דין מנחן - "לכם" קרינא בידיה, שבשפיריה - לקבל
4 טוטאה, וכוונתא במתניתין (ב"מ, א) מקבלת אבא מיד ביה ומיד בעלה ומחזרת למים למנח. שהו שרוין האנדא בשבת כדי שלא יבשרו. וכונסנטיע בארתא. ובשנתא לטוטאה,

סוכות שלישית – לולב הגזול דף לו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" – (שטיינזליץ) קפא רשי"ו

1 לטמא שבאתרוגו כשר. פטמה – שנחלש העוקץ מתוך האתרוג חסרו. לפיכך פסול. היינו
 2 דתני ר' יצחק בן אלעזר: נטלה בוכנתו. מה שנכנס בתוך האתרוג כבוכנא דנכנס ומכה
 3 באיסתא. היקשה בקונטרס על זה, שלא מצינו בכל מקום פטמה עוקץ. ורבינו הם מפרש
 4 שמצינו עוקץ ופטמה במקום אחד בסוף פרק "יבא דרו" (גד מ.א. ושם) גבי סימני בגודו.
 5 דתנן בן עזאי אמר: משתשודד פטמתו, רבי יוסי
 6 אמר: כן שיהא אותו דף העוקץ הוא העוקץ ולא שוקע
 7 תחתיו לחורו, העוקץ הוא חדול של דף שהתעקב
 8 מכניס לתוך פיו, ופטמה הוא הבשר שהחת
 9 העוקץ משחיד סביב. וקצת היה נראה ממוכר
 10 כאן בני אתרוג פטמה ועקמו ודפטמו, וכן בני
 11 חתם בני דדי אשה, שמעט ששלשה במקום אחד
 12 ליד ראשו של אתרוגו. ועוקץ פטמם שיצאו
 13 מעדו שבראשו כמין עוקץ בולט וקשה כעין,
 14 ולכך קרי ליה עוקץ, ונטלה פטמה דבוכנתו
 15 – היינו שנתלה אותו עוקץ במקום דחברו ונשאר
 16 כמין גומא בראש האתרוג. ודבר "יבא דרו"
 17 (בבב. מ.א.) פירש בקונטרס: חתמנו ספק, אלא
 18 פירש בחיטמו אפילו במשהו תראה בעובי גובו
 19 ששופר עוקץ ליד ראשו. וברושלמי אמר: נטלה
 20 פטמתו, וכן אמר: שושנתו. שמעט שהיא רביע
 21 ראשו. כעין פרח ששוק. והעוקץ פירש בעובי רב
 22 ונחל: נטלה פטמתו – יצאק הדריים שהוא דר
 23 כל חוטם, כמין פטמה של דר, דרנחן (עוקצין)
 24 פרק שש משנה ג'. פטמה של דרמין, אבל ואתא
 25 דאמר רבי יצחק נטלה בוכנתו – הוא קצה העין
 26 ונתן האתרוג. כאותו שישוק חולין (גמב). אמר
 27 אבא (אבא) דאמטא דשק רבדיהתא חרישין. מתוך
 28 פירושו שמעט דפטמו ובוכנתו תרי מיני ניהו.
 29 זה עוקץ התוך האתרוג, ולא באר אליהו בר יצחק
 30 לפירש אלא להסיף על דעתו. ובשם רבנא
 31 לפירש מאלו הגולה פירש מתוך פירוש שבו
 32 יצחק בן יהודה הלוי.

33 **הא** בכלהו הא במקעה – פירש בקונטרס:
 34 במקעה פסול דמיתוי מברכתי. ורבי
 35 נחנאל פירש איבא: בכלהו פסול – דלמיתוי
 36 מדמי לא בשעתיקו, ויגו טריפות איבא בפרק
 37 "אלו טריפות" (תולין ג.ב.) ונחנאל ורבי, איבא
 38 נשתיית בה כסלע – כשרה, הודרא בריא. וכן
 39 מובת. מרפיין: אי נקלף תניא. כלומר, אם סימן
 40 טריפה דקא אמרין דייני נקלף, דרסנן טריפה הוא.
 41 הגלדה – תניא במתניתין שפסול האתרוג.
 42 משמע בחריא דרעין טריפה מיפסיל.
 43 **אי** תנתניא – שהוא כעין טריפה בגררת
 44 שנסדקה כולה, שלא נשתיית בה תוליא
 45 למעלה תוליא למטה תניא במתניתין נסדק
 46 פסול. וכו' ויגו נחנאל שנסדק על פני כולה. אי ניבק גוש הוא סימן טריפה כמין נבק קרום
 47 של מוח. והשתא את דפריך עלה תניא לא דחי כעין אחרני, אלא כלומר: תניא שהוא שאר
 48 גבי אתרוג. כדקניי מניי: ניבק לא דחי כשר. ומכל מקום, אף על גב דלענין טריפות אסור
 49 והתם הוא וישן קרום דקרום לתרוגו קאי, אבל כהא בולב האתרוג חבירו הוא. ודחי לניבק אסור
 50 ולא לכת' הלאו, ויחבן בני אתרוג נמי, אי ניבק עד חרידי חורע שהתעניין תולכי – פסול.
 51 אף על גב של אסור – תלעיל, דרעי נבק מפושל – היינו שלא בנגו אתרוג חריים. ואם ניבק
 52 עד שם – כבלל מפושל הוא, דאתן חריים במקום סימפונתא דריא קיימי, כדבוכת שמשתין
 53 דרעי ליה למופסל נשפכה כקיהון משום דלא קיימי סימפונתא. ודאי היה מפרש במתניתין
 54 דקניי ניבק וחסר כל שהוא חסודי תרי מילי ניהו – היה ניותו פסול. דהיינו תניא ויחבן
 55 דאחרני, כלומר ניבק נבק מפושל. או לכת' הסימפונתא, או חסר כל שהוא בלא מפושל. אבל
 56 אי אפשר לומר כן, דמשמע דחיא מלואה היא. מדקניי סיפא: ניבק ולא חסר – כשר.

57 **אתרוג** ככדור פסול – כלומר: עשוי כמין כדור של עור שמשחוקת הבנות בו, כדרדשיין
 58 (בפסיקתא רבתי) "דברי חכמים כדרבנות" – ככדור של בנות שזורקו לו, כן דברי תורה נורקין מפה אל פה, "פלסטיא בלעז", כהיא דהבדור והאימון דסוף "ארבע מיתות" (סנהדרין
 59 סה.א. ושם). ואת דרשי כדור ברילית. ויחיי עשוי כמין ודו ועול קדרתו. **אתרוג** דבורס – פירש בקונטרס: קטן כפול חלבן. או יחבן, כדפרישית בירש פירקין (א.א.א. תהיא) ושעור
 60 אתרוג דמיתיתן וחתם.

1 בבולה – כשר. במקעה – פסול, דנגמרו הוא. תני קולא בר תניא – איבוק ולא חסר
 2 קאי, דומש תנא דמתניתין, ואתא האי אגא לטימר דאם מפושל הוא מנידו לעידו –
 3 פסול בעקב כל שהוא. אפילו של מחט. ונקב שאינו מפושל – בבאיסר, אם רחב כאיסר
 4 פסול אף על גב של חסר כלום, כגון שתחב בו יתר עבה. ומתניתין בפרות מובאסר,
 5 ובשאינו מפושל. סימני טריפה – שדבכה
 6 נטרפה בה, ולקביה מפרש ליה. נקלף – סימני
 7 טריפה הוא. היינו תולכה. נבקר – דרייני
 8 גררת שנסדק כולה, שלא נשתיית בה תוליא
 9 למעלה תוליא למטה. ניבק – כגון ניבק קרום
 10 של מוח, תוליא שנשפכה כקיהון – הא
 11 שבתוך הקרום ניוחח כבוכים. הא אי
 12 קיימי סימפונתא טריפה – אלמא: סימני טריפה
 13 הוא. **הבא מאי** – אי ניוחח קיימי סימפונתא,
 14 דרייני חורע הורע שהתעניין בתוכה. חרידי
 15 מפרחת – נרקבת. תפוח חרוח – מפרש לקמן.
 16 בבוש – בחמיני או בחדיל. שלוק – מביביל
 17 ביוור תרי אורח ברחוקין (יורי) – העישר כמין
 18 כדור עגול. כדור = "פלסטיא". הייזם – שנים
 19 דבוקין יחד. הטיס – דקטן כפול חלבן. נידלו
 20 בריבם – ששעה לו פוסט כשהוא קטן, ונתנו
 21 בחיבו במבוהו, ונדל מבוהו דהפוס. דפוס =
 22 **דפורמא בלעז. כל כדור העישר לעשות
 23 למדורו דברים אחרים על גביו, כמו מנעלין, או
 24 בחיבו כעין שתי עשיין קודות ללחם שניא
 25 שכניסו העישה לתוך הקדרה והלחם נעשה
 26 בתורה – כגון אלו קרי דפוס. בפין בריה
 27 אחרת – דאורייתא דמלא לאתרוג כלל. אמר
 28 תפוח מבחיין – שנפתח ונרקב מבחיין. סידה
 29 מבנינים – ולקפיתו קיימות. חסר ריאה שנשפכה
 30 כקיהון. **לא תפח אף על גב דלא סרח סידה** אף
 31 על גב ריאה פסול – תפח = **אנפוליה בלעז. ו
 32 כגון שנפול בשמים בחלוש ותפח. סרח = נרקב.
 33 לישאן אחרניא: תפח – נרקב, סרח = ריעו ריעו
 34 מוחת תולעים שפולתו. ויפח לובשי – שגדל
 35 כאן חריי הוא שדור. פסול – שגדמה הוא =
 36 **קונפוטריאס בלעז. אבל כשר עצמו הוא =
 37 טעם רשע. ואורייתא הוא. אמר על ידו
 38 – לעולם מתניתין כושי נמי פסול. ולא קשיא,
 39 ומתניתין – לטני ארני שישראל שרדוקין מארין
 40 כוש, ואינם יורדין בלויים – ברייתא – לטני בבל
 41 שקובים לבוש יורדין בהם. ומכל מקום, בגדל
 42 כאן דומה לובשי – נדמה הוא. ופסול. ובי
 43 קייבא – דאמר דרעי גמר בישוליה לא דחי
 44 אתרוג פרי, ורבי משענן אמור בר אדח. פוש
 45 את האתרוגים כקופמן – מן המעשרות. ברבנן
 46 בריא ליה – דחייבין בניעשי, דפרי תפוח הואיל ותחילתו וסופו אוכל. שבני אים
 47 מוציאן לרועיה – פרי העישר לימנות. לא אלא בשל כל חרובו. והא נקט
 48 אתרוגין – משום דלא פלוג רבנן בני פלוגיתיהו לדחובי בקסנא אלא אתרוגין ותפוחין,
 49 ודחייב תחילתו וסופו אוכל הוא. וברחן לה פריק קמא דמסבת מעשרות. כל שתחילתו
 50 וסופו אוכל, אף על פני ששומרו במזבח להסיף אוכל – חייב בין גדול בין קטן. וכל שאין
 51 תחילתו אוכל לעישר אוכל – אינו חייב עד שיעשה אוכל בו. האתרוגים התפורסם חייבין
 52 בין גדולים בין קטנים, ופלגי ר' שנתען עלייתו באתרוגים ומודי בתפוחים, וקטבך כדרך
 53 שבני אדם מוציאין לרועיה. האתרוגים קטנים שנטעם – אינם צומחין, אבל תפוחין –
 54 קטן קליה דאף על פני שלא בישלו כל צורן צומחין. וקטני קטנים אפילו בתפוחין דריא
 55 פלגי, והואיל ועטמא משום מוציאן לרועיה הוא.

והו
 56 **בפסיקתא רבתי** "דברי חכמים כדרבנות" – ככדור של בנות שזורקו לו, כן דברי תורה נורקין מפה אל פה, "פלסטיא בלעז", כהיא דהבדור והאימון דסוף "ארבע מיתות" (סנהדרין
 57 סה.א. ושם). ואת דרשי כדור ברילית. ויחיי עשוי כמין ודו ועול קדרתו. **אתרוג** דבורס – פירש בקונטרס: קטן כפול חלבן. או יחבן, כדפרישית בירש פירקין (א.א.א. תהיא) ושעור
 58 אתרוג דמיתיתן וחתם.

הלכה י' מתניתין מן העדשים – אסור באשישים. ורבי יוסי מתיר. מן האשישים – מותר בעדשים.

גמרא רבי יסא אול לגבי רבי יוסי, ואפיק קומי טלופחין מקליון וטחינון, ומגבלן בדבש ומטונן. אמר ליה: אילין אינון "אשישין" שאמרו חכמים.

[דף כ"ד ע"א]

הלכה י"א מתניתין "היטה חטים שאיני טועם" – אסור בהן בין קמח בין פת. "גרים גריסין שאיני טועם" – אסור בהן בין חיין בין מבושלין. רבי יהודה אומר: "קונם גרים והיטה שאיני טועם" – מותר לכוס חיים.

גמרא תני, רבי יודה אומר: "קונם גרים שאיני טועם" – אסור לכוס, ומותר במקפה. "גריסים שאיני טועם" – אסור במקפה ומותר לכוס. "היטה שאיני טועם" – אסור לכוס ומותר בפת. "חטים שאיני טועם" – אסור בפת ומותר לכוס.

היטה, ואת אמר אכנן? אמר רבי יוסי: פן אורחיה דבר נשא מי חמי פיתא נקנייה, ומימר: בריה דברא הדין היטא.

הדרן עלה הנזדר מן המבושיל

פרק ז

הלכה א' מתניתין הנזדר מן הירק – מותר בדלועים. ורבי עקיבה אומר. אמרו לו לרבי עקיבה: והלא אומר אדם לשלוחו: "קח לנו ירק", והוא אומר: "לא מצאתי אלא דלועים". אמר להן: וכן הדר! או שמא אומר הוא לו: "לא מצאתי אלא קטנית"? אלא שהדלועים בכלל הירק. ואסור בפול מצרי לה, ומותר ביבש.

גמרא מיסבר סבר רבי עקיבה: מצאתי ולא מצאתי. מעתה, הנזדר מן הבשר, יהא אסור בכשר דגים וחבבים, שכן אדם אומר לחבירו: "קח לנו בשר", והוא אומר לחבירו: "לא מצאתי אלא דגים". אלא רבי עקיבה סבר מימר: הדלועין בכלל ירק. ורבינו אמרין: אין הדלועין בכלל ירק.

אף למידת הדין, פן ירק גינה זה מכור, והיו שם דלועין, על דעתיה דרבי עקיבה – מכורין. על דעתון דרבינו – אינו מכורין. ובהבקר ובהקדוש – פן.

רבי יעקב בר אחא רבי הייה בשם רבי יוחנן: אתא דיהידייא דהקא פסתמא דתמן, ודיהידייא דתמן, פסתמא דהקא. דתני: הנזדר מן הפשר – אסור בכל מין בשר, ומותר בראש ובכרעיים ובקנה ובלב ובכבד. ומותר בבשר דגים וחקבים. וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר: קרבניא לאו בשר, ואכליהון, לאו אינש.

הכל מודין בנזדר מן הדילועין – שמותר בירק, בהדא דתני: הנזדר מן העיקר – אסור במפילה. הנזדר מן המפילה – מותר בעיקר. הנזדר מן הפשר – אסור בגידים. הנזדר מן הגידים – מותר בפשר. מה פליגי? בדלעת מצרית, אבל בדלעת יוונית, כל עמא מודיי שהיא בירק. רבי קריספא בשם רבי יוחנן: כל אליו קרייא וברובתא דאנן אכלין – דלעת יוונית אינן.

רבי יודא בר צרדייא אומר: קירמולין – הן בירק. רבי יונה ורבי יוסה בעיי: קרמולין מהו שיהו חייבין במעשרות? תני בר קפרא: קרמולין – פטורין מן המעשרות. הדי דאת אמר: עד שלא עשו דילועין, אבל אם עשו דילועין – בירק הן. הורי רבי יוסי, באילן עלי קלוקסניא – שאסור לגמות בהן מים, מפני שהצביון אוכלין אותן.

הנזדר מן הירק, מהו שיהא מותר

[דף כ"ד ע"ב]

במיני אפומלייא, בגון נבעה ומסרילה ופולגלייה וקלוקסניה. רבי יצחק בר חקילא רבי יהושע בן לוי, תריהון אמרין: קולקס בירק למעשרות, ולשביעית, ולפאה, ולכלאים. ולנדרים – צריכה.

הנזדר מן הירק, מהו שהיא מותר ביבש? נישמעניה מן הדא: אסור בפול מצרי לה, ומותר ביבש. לא אמר אלא פול מצרי – דבר שיש לו גורן. הא דבר שאין לו גורן – אסור אפילו יבש. הנזדר מן האפיה – אסור בקישואין ובדילועין ובאבטיהין ובמלפופנים, ואסור בכל פירות האילן.

הנזדר מן פכשה – מותר בגדים ובגוזלים ובחלב. ואם אמר: "בגדולי שנה" – אסור בכל. הנזדר מן התירוש – אסור בכל מיני מתיקה, ומותר ביין. במאן דאמר: הילכו בנדרים אחר לשון בני אדם. ברם, במאן דאמר: הילכו בנדרים אחר לשון תורה – התורה קראת אותו תירוש, "תירושד" – זה תיין.

הלכה ב' מתניתין הנזדר מן הדגן – אסור בפול המצרי יבש; דברי רבי מאיר. וחקמים אמרין: אינו אסור אלא מחמשת המינין. רבי מאיר אומר: הנזדר מן התבואה – אינו אסור אלא מחמשת המינין. אבל הנזדר מן הדגן – אסור בכל, ומותר בפירות האילן ובירק.

גמרא מה טעמא דרבי מאיר? דגננה דארעא. מה טעמא דרבנן? דגננה מעבורה. תמן תנינן: הנודר מן הפת ומן התבואה, אסור בקוץ; דברי רבי מאיר. הא הנודר מן הפת ומן התבואה – יהא אסור בכל, כרבנן? רבי הויה בשם רבי יוחנן, מתניתא אמרה כן: שהנודר מן הדגן – אינו אסור אלא מקוץ.

מה אנו קיימין? אם באומר: "פת תזרה", מעתה, אף האומר: "תבואת תזרה" – יהא אסור בכל, דכתיב (דברים כ) ותבואת הכרם. אם באומר: "פת סתם" – אין לך קרוי פת סתם אלא הימין ושעורין בלבד. אמר רבי יוסי: קיימיתיה, במקום שאוכלין כל פת, אין קרוי פת סתם – אלא המשת המינין בלבד.

הלכה ג' מתניתין הנודר מן הפסות – מותר בשק, וביריעה, ובקמילה. אמר: "קונם צמר עולה עלי" – מותר לכפות בגיוי צמר. "פשתן עולה עלי" – מותר להתכפות באניצי פשתן. רבי יהודה אומר: הכל לפי הנודר. טען והויע, והיה ריחו קשה, אמר: "קונם צמר ופשתים עולים עלי" – מותר להתכפות, ואסור להפשיל אחריו.

[דף כ"ה ע"א]

גמרא הנודר מן הפסות – מותר בשק, ביריעה, ובקמילה, ובקורטיה, ובפמלייה. ואסור בפסיקיא, ובפונדה. הנודר מן המלבוש – אסור בכל מיני מלבוש, ומותר באלו. רבי ירמיה אומר, רבי ועירה בעי: אמר: "קונם פסות שאיני לובש", "לבוש שאיני מתכפה".

רבי שמעון בן אלעזר אומר: אמר: קונם כל דבר שדרכו להתכפות, ודרך היציא ממנו להתכפות; נדר בו – מותר ביציא ממנו. נדר מותר בו. מה אית לך? כגון אילין שלהים.

כל שדרכו להתכפות ואין דרך היציא ממנו להתכפות; נדר בו – מותר ביציא ממנו. נדר ביציא ממנו – אסור בו. מה אית לך? כגון אילין סוסרנה.

וקל דבר שאין דרכו להתכפות ודרך היציא ממנו להתכפות; נדר בו – לא נתפזן אלא ביציא ממנו. מה אית לך? אמר רבי יוסי כי רבי בון: כגון הדין צמר גפן.

פיני מתניתא, טען והויע, ואמר: "קונם צמר ופשתן עולין עלי" – אסור ללבוש, ומותר להפשילן אחריו.

הלכה ד' מתניתין הנודר מן הפית – מותר בעלייה; דברי רבי מאיר. והכמים אומרים: עלייה בכלל הפית. הנודר מן העלייה – מותר בפית.

גמרא נראה דברי רבי מאיר בעירוני .

הלכה ה' מתניתין הנודר מן המטה – מותר בדרגש; דברי רבי מאיר. והכמים אומרים: הדרגש בכלל המיטה. הנודר מן הדרגש – מותר במיטה.

גמרא תני: דרגש – נזקפת ואינה נזקפת. רבי שמעון בן אלעזר אומר: שומט קלונטרין שלה ודיו. רבי יוסה בשם רבי יהושע בן לוי: הלכה כרבי שמעון בן אלעזר. רבי יעקב בר אחא בשם רבי איסי: מיטה שנלקיטיה עולין ויורדין בו – שומטו ודיו.

אי זו היא מיטה ואי זהו דרגש? אומר רבי ירמיה: כל שמסרגין על גופה – זו היא המיטה. ושאין מסרגין על גופה – זו היא דרגש. והא תנינן מיטה ועריסה – משוישופם בעור הדג, ומסורג על גופה! לאי זה דבר הוא שפיה? אומר רבי לעזר: תיפתר, באילין ערסייתא קיסרייתא דאית להון ניקבין.

הלכה ו' מתניתין הנודר מן העיר – מותר להיפנס לתחומה, ואסור להיפנס לעיבורה. אבל הנודר מן הפית – אסור ליפנס מן האגף ולפנים.

גמרא ימנן שעייבורה של עיר פְּעִירָה? כתיב (יהושע ו) ויהי בהיות יהושע ביריהו. וכי ביריהו היה? פתיב (שם) ויריהו סגרת ומסגרת, ואת אומר איבין? אומר רבי יודן בר שלום: בעיבורה היה! רבי אבון בשם רבי אחא:

[דף כ"ה ע"ב]

הוה יריהו. רבי מנא בעי: לית הדיא פליגא על רבי יוחנן? דרבי יוחנן אומר: הילכו בנדרים אחר לשון בני אדם, לית אורתיה דבר נשא מיחמי חכריה בפומא, בעי מימר: כטיביריה חמתיה!

הלכה ז' מתניתין "קונם פירות האלו עלי". "קונם הן לפי". "קונם הן על פי" – אסור בחילופיהן ובגידוליהן. "שאיני אוכל". "שאיני מועם" – מותר בחילופיהן ובגידוליהן; בדבר שזרעו כלה. אבל בדבר שאין זרעו כלה – גידולי גידולין אסורין.

גמרא עד אכנז? ייבא כפי דמר רבי יעקב בר אידי בשם רבי יוחנן: עד שלש גרנות אסורה, והרכיעית מותרת, וכא פן.

הלכה ח' מתניתין האומר לאשתו: "קונם מעשה ודיוך עלי". "קונם הן לפי". "קונם הן על פי" – אסור בחילופיהם ובגידוליהן. "שאיני אוכל". "שאיני מועם" – מותר בחילופיהן ובגידוליהן; בדבר שזרעו בלה. אבל בדבר שאין זרעו בלה – גידולי גידולין אסורין. "שאת עושה איני אוכל עד הפסח". "שאת עושה איני מתכסה עד הפסח" – עשתה לפני הפסח, מותר לזבל ולהתכסות לאחר הפסח.

גמרא כיני מתניתא: "מה שאת עושה עד הפסח, איני אוכל". "מה שאת עושה עד הפסח, איני מתכסה".

הלכה ט' מתניתין "שאת עושה עד הפסח ואני אוכל", "שאת עושה עד הפסח ואני מתכסה". עשתה לפני הפסח – אסור לזבל ולהתכסות לאחר הפסח.

גמרא כיני מתניתא: מה שאת עושה עד הפסח אני מתכסה.

הלכה י' מתניתין שאת נהנית לי עד הפסח אם הולכת את לבית אביך עד הקוג. הלכה לפני הפסח – אסורה בהננייתו עד הפסח. לאחר הפסח – בלא יחל דברו.

גמרא ואסור ליהנות ממנה מכבר, שמוא תלך אחר הפסח ונמצאת הננייתו למפרע.

הלכה יא מתניתין "שאת נהנית לי עד הקוג, אם הולכת את לבית אביך עד הפסח". הלכה לפני הפסח – אסורה בהננייתו עד הקוג, ומותר לילך אחר הפסח.

גמרא ואסור ליהנות (ממנה) מכבר, שמוא תלך (אחר) קודם הפסח, ונמצאת הננייתו למפרע.

הדרן עלך הגוזר מן הירק

פרק ח

הלכה א' מתניתין "קונם וזן שאיני מועם היום" – אינו אסור אלא עד שתהשד. "שבת זו" – אסור בכל השבת ושבת שעברה. "חדש זה" – אסור בכל החדש וראש חדש שלבא

[דף כ"ז ע"א]

"שנה זו" – אסור בכל השנה וראש השנה לעתיד לבוא. "שבוע זה" – אסור בכל השבוע ושבועות
שעברת. ואם אמר: יום אחד, שבת אחת, חדש אחד, שנה אחת, שבוע אחד – אסור מיום ליום.

גמרא הא משחשיכה – מותר, לית הדין פליגא על רבי יוחנן? דרבי יוחנן אמר: הילכו בנדרים אחר
לשון בני אדם! לית אורחיה דבר נשא מימר להכריה ברומשא: לא טעמית בלום רמושית, ואמר:
אתמול!

אמור דבתרה והוא פליגא! לית אורחיה דבר נשא מימר להכריה בצפרא: לא טעמית בלום רמושית,
מימור יום דין הוא. לית הוא פליגא? יום זה משבת זו. שבוע זה מיום זה. יום זה מהיום. כמאן דמר:
הילכו בנדרים אחר לשון בני אדם. ברם הכא כמאן דמר: הילכו בנדרים אחר לשון תורה. אמר רבי
יונה בוצרייא: בן אורחיה דבר נשא מימר להכריה: סוכר ליה תדין יומא.

תמן תנינן: עד ראש אדר – עד ראש אדר הראשון. עד סוף אדר – עד סוף אדר הראשון. הדין אמרה:
ניסן – ראש השנה לנדרים. תשרי – ראש השנה לנדרים! שלא תאמר: יעלה ראש חדש אדר תחת
אלול, ויהא מותר באלול! לפום בן צריף מימר: אסור בה ובכיפוריה. אמר: יום אחד, שבת אחת, חדש
אחד, שנה אחת, שבוע אחד – אסור מיום ליום מעת לעת. תני: מעת לעת.

רבי אחא רבי אבהו בשם רבי יוסי בן חנינה: אסור לאדם להתענות עד שיש שעות בשבת. אמר רבי
יוסי: מתניתא אמרה כן: היו מתענין ונדרו להן גשמים קודם חצות – לא ישלימו,

[דף כ"ז ע"ב]

עד דון צפרא הוא. אחר חצות – ישלימו, שפבר עבר רובו של יום בקדושה.

מילתיה דרבי יוחנן אמר: מתענין שעות. דרבי יוחנן אמר: "הריני בתעניתי עד דחסל פירקין". עד
דניחסל פרשתי". מילתיה דרבי יונה אמר: מתענין שעות. רבי יונה תוה בצור, ושמע דדמוך בריה
דרבי יוסי. אף על גב דאכל גובנה ושתא מיא, אסקיה צום כל ההוא יומא.

מילתיה דרב אמר: מתענין שעות, דרב אמר: לונה אדם תעניתו ופוצע. אמר ליה שמואל: וכי נדר
הוא זה?

גדר להתענות, ושכח ואכל פזית – איבד תעניתו. רבי בא בשם רבנין דתמן: והוא שאמר "יום" סתם, הוא אם אמר: "יום זה" – מתענה ומשלים. לא אמר אלא אכל, הא טעם לא.

רבי בא חסידא בשם רבי זעירא: הא מטעמיתה – אין בה לא משום ברכה, ולא משום גזל, ולא משום דמאי, ולא משום הפסק תענית.

יחיד שגזר עליו תענית – אוכל ושותה משחשיכה. ואם אמר: "בתענית ציבור" – אוכל ושותה מבעוד יום. גדר להתענות, ונמצאו ימים טובים ושבתות – לוקה, ואינו צריך היתר חכם.

גדר להתענות, ונמצאו ימים הכתובים בגזילת תענית – רבי חזקיה, רבי יודן, רבי ירמיה, בשם רבי חייא בר בא, חד אמר: מתענה ואינו משלים. והרנא אמר: לוקה ואינו צריך היתר חכם. תדא דאת אמר: עד שלא בטלה מגילת תענית, אכל משבטלה מגילת תענית, בטלו כל אלו.

רבי חנניה ורבי יוחנן, תריהון אמרי: בטלה מגילת תענית. רבי יהושע בן לוי אמר: בטלה מגילת תענית. אמר רבי יוחנן: אמש הייתי יושב ושונה, מעשה שגזרו תענית בהנוכה בלוד, ועאל רבי אליעזר – סיפר. ורבי יהושע – ורחין. אמר להן רבי יהושע: צאו והתענו על מה שהתעניתם! ואת אמר: בטלה מגילת תענית. אמר רבי אבא: אף על גב דתימר, בטלה מגילת תענית, הנוכה ופורים לא בטלו.

מיליהון דרבנין אמרין: בטלה מגילת תענית. רבי יונתן ציים כל ערוכת ראש השנה. רבי אבין ציים כל ערוכת סוכות. רבי זעירא ציים תלת מאוון דצומין, ואית דאמרי תשעת מאוון דצומין, ולא קש על מגילת תענית.

רבי יעקב בר אהא מפקד לספרייא: אין איתת איתא מישאלינכון, אימרון לה: בכל מתענין, חוץ משבתות וימים טובים, וראשי חודשים, וחולו של מועד, והנוכה ופורים.

הלכה ב' מתניתין "עד הפסח", אמר עד שיגיע. "עד שיהא" – אמר עד שיצא. "עד לפני הפסח"; רבי מאיר אמר: עד שיגיע. רבי יוסי אמר: עד שיצא.

גמרא רבי ירמיה בעי קומי רבי זעירא: מהלפה שיטתיה דרבי מאיר. מהלפה שיטתיה דרבי יוסי. תמן הוא

[דף כ"ז ע"א]

אמר: עד שיצאו כל הרשויות הגדולות. עד שיצאו כל הרשויות הקטנות. וכא הוא אמר הכין!

אמר ליה: משמת בן עזאי וכן זומא בטלו השקדנים. לא עמד שוקד עד שעמד ירמיה. אמר רבי בא בריה דרבי הויה בר ווא: למה הוא מקנתר להוין? לא כבר קשונתה רבי לעזר קומי רבי יוחנן מחלפה שיטתיה דרבי יוסה. אמר ליה: לית היא מחלפה, מתניתא היא מחלפה. ותני דבית רבי כז: עד לפני הפסה, רבי מאיר אומר: עד שיצא, רבי יוסי אומר: עד שיגיע.

אנן בעיי עד לפני, ואת אמר אכין? אמר רבי ועירא: לשון ניותי הוא, עד לפני פיסהא.

אמר רבי אבין: הכל מודין בפסה – שהיא מותר. מה פליגין? בפרום הפסה. ההין אמר: עד שיגיע, וההין אמר: עד שיצא.

הלכה ג' מתניתין עד הקציר, עד הבציר, עד המסיק – אינו אסור אלא עד שיגיע. זה הכלל, כל שזמנו קבוע, ואמר: עד שיגיע – אסור עד שיגיע. עד שיהא – אסור עד שיצא. וכל שאין זמנו קבוע, בין שאמר עד שיהא, בין שאמר עד שיגיע – אינו אסור אלא עד שיגיע.

גמרא קבע זמן למשתה בנו, ואמר: "קנס יין שאיני טועם עד שיגיע משתה [בני]"? עד כמי שזמנו קבוע, או מאחר שיכול לדחותו לאחר זמן, כמי שאין זמנו קבוע.

הלכה ד' מתניתין עד הקוץ, עד שיעשה הקוץ – עד שיתחילו העם להכניס בפלגות. עד שיעבור הקוץ – עד שיכפילו המקצועות.

עד הקציר – עד שיתחילו העם לקצור קציר הטיים, אבל לא קציר של שעורים. הכל לפי מקום נדרו, אם היה בהר – בהר. ואם היה בכקעה, בכקעה.

גמרא פלגות, מה, פלגות של תאינים, פלגות של ענבים?

[דף כ"ז ע"ב]

נישמעינה מן הדא: עד שיקפלו המקצועות. אית לה למימר: מקצועות תאינים ולא מקצועות ענבים. נישמעינה מן הדא: הדא טעין צימוקין, עאל לטיבריא, שאל נמליאל ונגא לרבי בא בר ובדא. אמר

ליה: "אין כל ארץ ישראל עושה משאוי אחד צימוקין", ואין כל ארץ ישראל עושה משאוי אחד של צימוקין? אלא בן אומר ליה: אין 'מקום' בארץ ישראל עושה משאוי אחד צימוקין.

עד הקציר. פתיב (רות ב) עד בלות קציר השעורים וקציר החיטים, ואת אומר בן! מה דהוא קרייא בדרום, היא מתניתא בגליל. נדר מן תפנין בגליל, ויורד לו לעמקים – אף על פי שפיכר קוץ בעמקים, אסור עד שיכבד בגליל.

הלכה ה' מתניתין עד הגשמים, עד שיהיו הגשמים – עד שתד רביעה שניה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: עד שיגיע זמנה של רביעה. עד שיפסקו הגשמים – עד שיצא ניסן כולו, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: עד שיעבור הפסח.

גמרא רבי ועירא בעי, אומר: עד הגשם – אסור עד שירד הגשם אחר. תמן תנינן, האומר: הרי עלי עצים – לא יפחות משני גזירי עצים. רבי יוסי ברבי אומר, רבי בא בר מנחם בעי: הרי עלי עץ – מביא גזיר אחד. אומר רבי לעזר: מתניתא אמרה בן, שנה קרבן בפני עצמו וזה קרבן בפני עצמו. דתנינן תמן, ושנים בידם שני גזירי עצים, כדי לרבות בעצים.

תני, רבי יוסי אומר: כל דבר שתלוי ברביעה – עד שתד רביעה שנייה. ושאינו תלוי ברביעה – עד שיגיע זמן רביעה. תני, רבן שמעון בן גמליאל אומר: שבעה ימים שירדו בהן גשמים ולא פסקו, ויש בהן כדי רביעה שנייה. ולמה נקרא שמה רביעה? שרובעת לארץ.

רבי מאיר פדעתייה ורבי יהודה פדעתייה, דתנינן תמן: עד אימתי שואלין את הגשמים, רבי יודה אומר: עד שיעבור הפסח. רבי מאיר אומר: עד שיצא ניסן.

[דף כ"ח ע"א]

הלכה ו' מתניתין "קונם יין שאיני מועם לשנה", נתעברה השנה – אסור בה ובקייבורה. עד ראש אדר – עד ראש אדר הראשון. עד סוף אדר – עד סוף אדר הראשון.

גמרא הדיא אמרה: ניסן – ראש השנה לנדרים, תשרי – ראש השנה לנדרים! שלא תאמר יעלה ראש חדש אדר תחת אלול ויהא מותר באלול, לפום בן צרף מיכר: אסור בה ובקייבורה.

רבי אבין בשם רבי אילא: והוא ששנה ואתה בן עיברו, אבל אם עיברו ואתה בן נדר, לא בדיא. לענין שכר בתים – לא שנייא. זה אומר: אדר הראשון. וזה אומר: אדר השני – ויחלקו חדש העיבור.

איתא חמי, לנדרים לית אתה השיש, ולמזון אתה השש! אמר רבי הילא: והן שעברו ואחר כך השפיר, אבל השפיר ואחר כך עיברו, לא בדא.

ולענין שמרות – פותבין באדר הראשון ובאדר השני, אלא שפותבין אדר השני תיניין. רבי יודה אומר: אדר השני פותב תי"ו, ודיו.

הלכה ז' מתניתין רבי יהודה אומר: אמר: "קונם ויין שאיני מועם עד שיהא הפסח" – אינו אסור אלא עד לילי פסח, שלא נתפזז זה אלא עד שעה שדרה בני אדם לשמות ויין. אמר: "קונם בשר שאיני מועם עד הצום" – אינו אסור אלא עד לילי צום, שלא נתפזז זה אלא עד שעה שדרה בני אדם לזבל בשר. רבי יוסי בנו אומר: אמר: "קונם שום שאיני מועם עד שתהא שבת" – אינו אסור אלא עד לילי שבת, שלא נתפזז זה אלא עד שעה שדרה בני אדם לזבל שום.

האומר לחבירו: "קונם שאיני נהנה לך, אם אין אתה בא ונוטל לבניך פור אחד של הימים ושתי חביות של ויין" – הרי זה יכול להפיר את נדרו שלא על פי חכם, ויאמר לו: פלוגם (אמרת לך) אמרת אלא מפני כבודי, והו כבודי. וכן האומר לחבירו: "קונם שאין אתה נהנה לי, אם אין אתה בא ונותן לבני פור אחד של הימים ושתי חביות של ויין", רבי מאיר אומר: אסור עד שיתן. וחכמים אומרים: אף זה יכול להפיר את נדרו שלא על פי חכם, ויאמר לו: הריני באילו התקבלתי.

גמרא רבי תייה בשם רבי יוחנן: אף הראשון במחלוקת. אמר רבי זעירא: בכתם – הלוקין.

מה אגזן קיימין? אם בשעה אסור מפני כבודו, וזה אסור מפני כבודו – הפל אסור! אם בשעה אסור מפני כבודי, וזה אסור מפני כבודך אמרתי – דברי הפל מותר! אלא כן אגזן קיימין – בכתם, רבי אומר: סתמין – כמן דאמר מפני כבודי. ורבנין אמרי: סתמין – כמי שעה אסור מפני כבודי, וזה אסור מפני כבודך אמרתי.

רבי יסא בעי קומי רבי יוחנן:

[דף כ"ח ע"ב]

מתניתא – דרבן שמעון בן גמליאל. דרבן שמעון בן גמליאל אומר: פל עכבה שאינה מסנה – הרי זה גט. אמר ליה: שנייא היא, הקא מפני פתיחת נדר. אמר רבי יוסי: ולא נדרים שאינן צריכן היתר חכם אגזן קיימין? אמר רבי יונה: לא בלבד התולה נדרו בדבר, אגזן קיימין. עד כדון הוא דבעי מיתן

ליה, ברם, תהיא דלא בעי מיתן ליה, וכל הוא אמר ליה: לא בעית אלא מיבדקינה, פון דחמיתך מצמער, הרי אני באילו נתקבלתי.

הלכה ח' מתניתין היו מסרבין בו לשאת בת אחותו, ואמר: "קונם שהיא נהנית לי לעולם". וכן המקורש את אשתו ואמר: "קונם אשתי נהנית לי לעולם" – הרי אילו מותרות ליהנות לו, שלא נתפון זה אלא לשם אישות.

גמרא אמר רבי יוסי: רבי יודה היא, דרבי יודה אמר: הפל לפי הנדר.

וכן המקורש את אשתו כו'. אמר רבי יוסי: דרבי יודה היא, דרבי יודה אמר: הפל לפי הנדר.

הלכה ט' מתניתין היה מסרב בהבירו שיאכל אצלו, אמר: "קונם לביתך שאיני נכנס", טיפת צונין שאיני טועם לך" – מותר להיכנס לביתו ולשתות ממנו צונין, שלא נתפון זה אלא לשם אכילה ושתיה.

גמרא אמר רבי יוסי: הוה אמרה: הוה דמשבע להכריה דלא יוכל, הוה אוכל, והוה עבר.

הדרן עלה קונם יין

פרק ט

הלכה א' מתניתין רבי אליעזר אומר: פותחין לאדם בכבוד אביו ואמו. וחקמים אוקרין. אמר רבי צדוק: עד שפותחין לו בכבוד אביו ואמו, יפתחו לו בכבוד המקום. אם בן אין נדרים! מודין חכמים לרבי אליעזר בדבר שבין אדם לבין אביו ואמו, שפותחין לו בכבוד אביו ואמו.

גמרא רבנין אמרין: חזקה

[דף כ"ט ע"א]

שאדם מעמיד בכבוד אביו ואמו. רבי יעקב אומר: פעמים מעמיד ופעמים אינו מעמיד. מודה רבי יעקב לאחר מיתה – שאינו מעמיד. הפל מודין בכבוד רבו – שאינו מעמיד, דתנינן: ומורא רבך כמורא שמים.

אם כן אין נדרים. לא יהו נדרים! והכתיב (במדבר ל) וידבר משה אל ראשי המטות, תלה הפרשה בראשי המטות שיהו מתירין את נדריהן. אם אומר את בן, נמצאת עוקר פרשת נדרים מן התורה. רבי ירמיה בעי: את אומר, פותחין לו בכבוד אביו ואמו. דברים שבינו לבין המקום, אל יפתחו לו בכבוד המקום. מעתה, דברים שבינו לבין אביו ואמו, פותחין לו בכבוד אביו ואמו, ודכותה יפתחו לו בכבוד, דברים שבינו לבין המקום!

אי זהו כבוד המקום? כגון סוכה שאיני עושה, לולב שאיני נוטל, תפילין שאיני נותן. והיינו כבוד המקום? משמע ליה דלנפשיה הוא מהני, כהדא: (איוב לה) אם צדקת מוח תתן לו, אם הטאת מוח תפעל בו!

אמר רבי ינאי: כל השומע ליצרו – כאילו עובד עבודה זרה. מה טעמא? (תהלים פא) לא יהיה כד אל זר ולא תשתתחו לאל גבר. זר שבקרבך – אל תמליכהו עליך.

רבי שמעון בן לקיש פתח, אילו היית יודע, שהנודר כאילו נותן קולר על צוארו, נודר היית? לקסטורייא שהייתה עוברת, וראה קולר פנוי, והכניסה את ראשה לתוכו! (במדבר ל) לאסר אסר על נפשו, כמה דאת אמר: (ירמיה מ) והוא אסור בזיקים.

רבי יונתן פתח, אילו היית יודע שהנודר כבונה במה, והמקיימו כמקריב עליו, נודר היית? וכשוא, עבודה זרה כמקילה והנדרים בלא תעשה, ואת אמר אבן? לית לה אלא כפי דמר רבי ינאי: כל השומע ליצרו – כאילו עובד עבודה זרה.

רבי יצחק פתח, אילו היית יודע שהנודר כאילו נוטל חרב ודוקרה בלבו, נודר היית? (משלי יב) יש בוסה כמדקרות חרב.

רבי חנינה דציפורין בשם רבי פינחס: כמדקר אין כתיב, אלא כמדקרות חרב. לאחר שגדר מן הכפר, ווי דייכול, ווי דלא ייכול. אין אכיל – עבר על נדריה. אין לא אכיל – חטי על נפשיה. כיצד הוא עושה? הולך אצל חכם והוא מתיר נדרו (שם) ולשון חכמים מרפא.

רב דימי בשם רבי יצחק: לא דייד מה שאסרה לה התורה, אלא שאמה מכפש לאסור עליך דברים אחרים, לאסר אסר.

רבי יוחנן פתח, ותחי, ואילולי דו תהא, הוא אתי. ותהות לא

[דף כ"ט ע"ב]

בנולד הוא? אמר רבי הילא: התהות מצויה. בהדא רבי שמעון לא מצא פתח לנדרו, עד שבא אחד מוזקני גליל, אית דאמריו: רבי שמעון בן אלעזר הוה. נסיב ליה מכא ומזקים ליה הכא, נסיב ליה מכא ומזקים ליה הכא, נסיב ליה מכא ומזקים ליה הכא, עד דאזקמיה גו שמשא, מפלי מנזחי. אמרין ליה: אילו היית יודע דהתן סבא עבד לך בן, נזדר היית? אמר לון: לא! ושרא ליה. אמרין: מנא לך תדא? אמר להן: משרת רבי מאיר הייתי בכרחו שנייה. ואית דאמרי: מקלו של רבי מאיר היתה בנדי, והיא מלמדת לי דעה.

רבי ירמיה שרי נדרא, ומקיים ליה, אין משום דהוא חשש להוא דשרי ליה לא ידעין, אין משום שאין היצר תאב אלא דבר שאסור לו. ולא ידעין.

רבי ירמיה, פד לא הוה בעי מידון, אמר: עיני כהיניא. ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע (דכרים כא). הקיש ריבים לנגעים. מה נגעים – לכל מראה עיני הכהן, אף ריבים – לכל מראה עיני הכהן.

רבי מנא נדר מן המרא דאבוהי, אתא אבוהי סלק לגביה. אמר ליה: אילו היית יודע דאנא מצטער, נזדר היית? אמר ליה: לא. ושרא ליה. מה אנן קיימין? אם באומר: הנניתי על אבא, תדא היא דמר רבי יעקב בר אחא רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן: בופין את תבן שזיון את האב! אלא פינן קיימין, באומר: הנניתי אבא עלי.

רבי מנא נדר, וסלק לגבי רבי שמי. אמר ליה: אילו היית יודע שתבריות רחמין מינך דאת נדרן, נדר הוית? אמר ליה: לא. ושרא ליה.

הלכה ב' מתנייתין ועוד אמר רבי אלעזר: פותחין בנולד. ותקמים אוקרין. ביצד? אמר: "קונם שאיני נהנה לאיש פלוני", ונעשה סופר. או שהיה משיא את בנו בקרוב. אמר: "אילו הייתי יודע שהוא נעשה סופר, או שהיה משיא את בנו בקרוב, לא הייתי נזדר!" "קונם לבית זה שאיני נכנס", ונעשה בית הכנסת. אמר: "אילו הייתי יודע שהוא נעשה בית הכנסת לא הייתי נזדר". רבי אלעזר מתיר. ותקמים אוקרין.

גמרא רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: ממשא למד רבי אלעזר, שפתח לו הקדוש ברוך הוא בנולד. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אילו היית יודע כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך (שמות ד), נזדר היית?

וכי מתים היו? והלא דתן ואכירם היו! אלא, שירדו מנכסיהם.

אמר רבי ירמיה: הדיא דאת אמר עד שלא נשאו ונתנו בדברים בכנולד הם.

[דף ל' ע"א]

היליה דרבי יוסי מן הדיא: זו טעות טעה נהום המדי. מה טעה? שפתח להן בנולד. אמר להן נהום המדי: אילו הייתם יודעין שבית המקדש עתיד ליהרב, נודרין הייתם להיות נזירין? אמר רבי זעורה: הכין הוה צריך מימר לון: לא הייתם יודעין שניבאו לכם נביאים הראשונים בזמן שבית המקדש קיים שעתידי ליהרב! לא הוה בנולד. אמר רבי הילא: עוד הוא בנולד, יכלין הוון מימר: ידעין הוונן, אלא דהוונן סברין דמיליא רחוקין. (והוקאל יב) ההוון אשר הוא הוה לימים רבים ולעתים רחוקות הוא נבא.

ואתייא דרבי ירמיה פרבי זעירא, ודרבי יוסי פרבי אילא. דתנינן תמן: אין מוכרין בית הכנסת אלא על תנאי. עד דדון, שבגנייה לשם פנסת, בגנייה לשם חצר והקדישה, מהו? נישמעניה מן הדיא: קונם לבית זה שאיני נכנס ונגעשה לבית הכנסת. הדיא אמרה: בגנייה לשם חצר, והקדישה – קדשה.

אימתי היא קדושה, מיד או בשעת תשמיש? נישמעניה מן הדיא: העושה תיבה לשם ספר, ומטפחות לשם ספר; עד שלא נשתמש בהן ספר – מותר להשתמש בהן הדיוט. משנשתמש בהן ספר – אסור להשתמש בהן הדיוט. ומה אלו שנעשו לשם ספר – אינן קדושות אלא בשעת תשמיש, זו שבגנייה לשם חצר – לא כל שבין! אלו שעשאן לשם הילין והקדישן כך היא הגירסה. קדשו.

הלכה ג' מתניתין רבי מאיר אומר: יש דברים שהן בנולד, ואינן בנולד, והכמים מודין לו. ביצד? אמר: קונם שאיני נושא פלגית שאביה רע. אמרו לו: מת, או שעשה תשובה. "קונם לבית זה שאיני נכנס שהפלב רע בתוכו, או שהנחש בתוכו". אמרו לו: מת הפלב ונהרג הנחש, הרי הן בנולד ואינן בנולד! והכמים מודין לו.

גמרא שמואל אמר: מי שם נדר טעות בכר מת הפלב, בכר נהרג הנחש. רבי אילא בשם רבי לעזר: מפני שהוא בתולה נדרו בדבר, באומר: קונם שאיני נהנה לאיש פלוני כל הזמן שהוא לבוש שחורים לכש לבנים, מותר בו. רבי זעורה בשם רבי יוחנן: את הוא אינו צריך היתר חכם.

הלכה ד' מתניתין ועוד אמר רבי מאיר: פותחין לו מן הכתוב שבתורה ואומר לו: אילו היית יודע שאתה עובר על (ויקרא יט) לא תקם ועל לא תפטר. ועל (שם) לא תשנא את אחיך בלבבך, ואהבת

לרעה כמורה, וחי אחיד עמו (שם כה), שפא יעני ואין אתי יכול לפרנסו. ואמר: אילו הייתי יודע שהוא כן, לא הייתי נדר – הרי זה מותר.

גמרא כתיב: לא תקום ולא תטור את בני עמו.

[דף ל' ע"ב]

היך עבידא? הוה מקטע קופד ומחת ספינא לידוי. תחזור ותמחי לדיה? ואהבת לרעה כמורה (ויקרא יט). רבי עקיבה אומר: זהו כלל גדול בתורה. בן עזאי אומר: זה ספר תולדות אדם (בראשית ה) זה כלל גדול מזה.

שפא יעני לא בנולד הוא? אומר רבי זעירא: עניות מצויה, כהדא חד בר נש הוה בעל דיניה עתיר, אתא בעי מידון קומי רב, שלח רב בתריה, אומר: עם ההוא אנא בעי מיתי מידון? בן אין אתון גמלייא דערבייא לא טענין קורקסייא דאפתיקי דידי שמע, וכו', מהו מתנאה דלא ליה. תהא פתחה בה. מן יד נפקת קלווסים מן מלכותא דיעול הוא ומדליה לטימיון. אתא גבי רב אמר ליה: צילי עלי דו נפשי תחזור, צלי עלוי וקור עלה.

הלכה ה' מתניתין פותחין לאדם בכתובת אשתו. מעשה באחד שנדר מאשתו הנאה והיתה כתובתה ארבע מאות וזו ובאת לפני רבי עקיבה והיכו לתן לה כתובתה. אומר לו: רבי! שמונה מאות וזו הניח לי אבא ונמל אחי ארבע מאות ואני ארבע מאות, לא דיה שתיטול היא מאתים, ואני מאתים? אומר לו רבי עקיבה: אפילו אתה מוכר שער ראשך את נותן לה כתובתה! ואמר: אילו הייתי יודע שהוא כן, לא הייתי נדר! והתירו רבי עקיבה.

גמרא וגובין מן המטלטלין? אומר רבי בא: אף על גב דתימר אין גובין מן המטלטלין כד היא הגירסה. אומר לו: שיתן. רבי מישא שאל, מהו לומר לזורשין לגבות מן המטלטלין? כד היא הגירסה. אומר רבי אבא מרי: מתניתא אמרה בן שאין אומר להו, דתנינן תמן אלא יינתנו

[דף ל"א ע"א]

לזורשים, שפולן צריכין שבועה, ואין הזורשין צריכין שבועה! מהו מישבעינה? תמן אמרין: מן תבנא לא גבאי ומן גופיה גבאי.

מסכת שבת פרק רביעי

א. לא תמלא אשה קדרה עססיות ותרמוסין ותתן לתוך התנור בערב שבת עם חשכה, אם נתנה - למוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו. לא ימלא נחתום חבית מים, ויתן לתוך התנור, בערב שבת עם חשכה, ואם נתן - למוצאי שבת אסורין, עד כדי שיחמו.

ב. מרחץ שסתמו נקביו מערב שבת - למוצאי שבת רוחץ בו מיד. סתמו נקביו מערב יום-טוב - נכנס ביום-טוב ומזיע ויוצא ומשתטף בצונן. אמר רבי יהודה: מעשה במרחץ של בני ברק, שסתמו נקבין שלו מערב יום-טוב. והיה רבי עקיבא ורבי אלעזר בן עזריה נכנסין ומזיעין בתוכו, ויוצאין ומשתטפין בצונן, אלא שהיו חמין שלו מחפין בנסרים. כשבא הדבר לפני חכמים, אמרו: אף על פי שאין החמין שלו מחפין בנסרים. משרבו עוברי עברה - חזרו לאסור האמבטאות שבכרכים - מטלילין בהן בשבת.

ג. אין משתטפין לא בחמין ולא בצונן - דברי רבי מאיר, ורבי שמעון מתיר. ורבי יהודה אומר: בצונן אבל לא בחמין. אמר רבי יהודה: מעשה בביתוס בן זונין, שהיו ממלאין לו כלי של צונן מערב שבת, ונותנין עליו בשבת כדי שייקר.

ד. ממלא אדם חבית של מים, ונותנה כנגד המדרגה - לא בשביל שיחמו, אלא כדי שתפיג צינתן. רבי יהודה אומר: ממלא אדם צלוחית שמן, ונותנה כנגד המדרגה - לא שתחם, אלא כדי שתפיג צנתו. רבן שמעון בן גמליאל אומר: האשה מדיחה ידה בשמן, ומחממה כנגד הנר, וסכה את בנה. סך אדם את עצמו שמן ומתחמם כנגד המדרגה, ואינו חושש. סכין כל מיני סיכות, וסכין וממשמשין בכני מעים, ובלבד שלא יעשה בשבת, כדרך שעושה בחול, וחונקין בשבת.

ה. מיחם אדם אלונתית ונותן על המעין בשבת, ובלבד שלא יתן עדשה מלאה חמין על מעין, ודבר זה אסור אף בחול מפני הסכנה. ממלא אדם כוס של יין ונותנו על פי מיחם, לא שיחם אלא כדי שתפיג צנתו. ממלא כוס מים ונותן לתוך הספל, בין להחם לו את הצונן, בין לצנן לו את החמין. המערה ממיחם למיחם, מאלפס לאלפס, ומקדרה לקדרה - מתר לשני ואסור לתן לראשון.

ו. חבית של טבל שנשברה, מביא כלי ונותן תחיתה. נתמלאה - אסור לטלטלה. עביט של ענבים, ומעטן של זיתים שמשכו - אין מסתפקין מהן ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת.

ז. חבית שנשברה בראש הגג - מביא כלי ומניח תחיתה, ולא יהא מביא כלי אחד וקולט, כלי אחר ומצרף. אם יש שם אורחים - מביא כלי אחד וקולט, כלי אחר ומצרף. נותן אדם כלי תחת הדלף בשבת. נתמלא - שופך ושונה ואינו חושש.

ח. גרף של רעי ושל מימי רגלים, נוטלו ושופכו, ונותן לתוכו מים ומחזירו למקומו.

ט. מטלטלין נר חדש אבל לא ישן - דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר: כל הנרות מטלטלין, חוץ מן הנר שהדליקו בו באותה שבת. רבי שמעון אומר: כל הנרות מטלטלין, חוץ מן הנר הדולק בשבת. כבה - מתר לטלטלו. אבל כוס, וקערה, ועששית שפכו - לא יזיז ממקומו. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: מסתפקין מנר שפכה, ומנר המנטף - ואפלו בשעה שהנר דולק. הנר שעל גבי טבלא - מטה את הטבלא והנר נופל. ומחזיר את הטבלא למקומה.

י. אין מטלטלין את המנורה בשבת. רבי אלעזר בן רבי שמעון מתיר. אין מגרדין - לא מנעלים ישנים, ולא סנדלין ישנים - אבל מקנחין אותן. אין סכין - לא מנעלים חדשים ולא סנדלין חדשים, ולא יסוך את רגלו והוא בתוך המנעל, ולא יסוך את רגלו

יד. טוֹמְנִין מִיחַם עַל גְּבִי מִיחַם, וְקִדְרָה עַל גְּבִי קִדְרָה, וּמִיחַם עַל גְּבִי קִדְרָה, וְקִדְרָה עַל גְּבִי מִיחַם, וְטַח פִּיהֶם בְּבָצֵק. לֹא שְׂיִוְחָמוּ, אֶלָּא כְּדֵי שְׂיִהוּ שְׁמוּרִין.

טו. וְכֶשֶׁם שְׂאִין טוֹמְנִין הַחֲמִין בַּתְּחִלָּה בְּשֶׁבֶת. כִּף אֵין טוֹמְנִין - לֹא אֶת הַשְּׁלֵג, וְלֹא אֶת הַצּוּנָן. אֵין מְרַסְקִין אֶת הַשְּׁלֵג [וְלֹא אֶת הַבָּרָד בְּשֶׁבֶת, בְּשִׁבְלִי⁵ שְׂיִזּוּבוּ מִימִיו, אֶבֶל מְרַסֵּק הוּא לְתוֹךְ הַכּוּס אוֹ לְתוֹךְ הַקְּעֵרָה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

מִסְכַּת שֶׁבֶת פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. רַבִּי יִשְׁמַעְעָל בְּרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר מִשּׁוּם אֲבִיו: הַסּוֹס וְהַפֶּרֶד [וְהַדְּלוּבְקוֹס⁶], וְהַחֲמוֹר וְהַגְּמָל - נִמְשָׁכִין בְּאַפְסָר. רְחִלוֹת יוֹצְאוֹת כְּבוֹנוֹת - לְמִילַת⁷. שְׁחֹזוֹת - שְׂעִילוֹ עֲלֵיהֶן הַזְּכָרִים. כְּבוֹלוֹת - שְׁלֹא יַעֲלוּ עֲלֵיהֶן הַזְּכָרִים.

ב. לֹא יֵצֵא הַחֲמוֹר בְּאַכְפָּף שְׁלוֹ. וְאֵף עַל פִּי שְׁקָשׁוֹר בּוֹ. רַבִּין גְּמַלְיָאֵל אוֹמֵר: יוֹצֵא חֲמוֹר בְּאַכְפָּף שְׁלוֹ, בְּזִמְן שְׁקָשׁוֹר בּוֹ - לְחַמְמוֹ. וּבִלְבָד שְׁלֹא יִקְשֹׁר בּוֹ. אֶת הַמְּסָרִיכִין הַתְּלוּי בּוֹ בְּזַנְבוֹ - שְׂיִכְנֶס בּוֹ. וַיִּפְשִׁיל אֶת הַרְצוּעָה תַּחַת זַנְבוֹ.

ג. לֹא יֵצֵא גְמָל בְּמִטּוֹטְלַת הַתְּלוּי בּוֹ בְּזַנְבוֹ שְׂיִכְנֶס בּוֹ הַרוּחַ. אֶבֶל יוֹצֵא הוּא בְּמִטּוֹטְלַת הַקְּשׁוּרָה לוֹ בְּזַנְבוֹ וּבְחִטְטָרְתּוֹ - שְׁלֹא תִכְנֶס בּוֹ הַרוּחַ. עֶקֶד - שְׁלֹא יִכֹּף יָדוֹ אַחַת וְרָגְלוֹ אַחַת וַיִּקְשֹׁר. רְגוּל - שְׁלֹא יִכֹּף שְׁתֵּי יָדָיו זו לְזוֹ, אוֹ שְׁתֵּי רְגָלָיו זו לְזוֹ וַיִּקְשֹׁרְנָו; רְגוּל - שְׁלֹא יִכֹּף יָדוֹ עַל גְּבִי זְרוּעָו וַיִּקְשֹׁר.

ד. הַסּוֹס יוֹצֵא בְּשִׁיר, וְכָל בְּעָלֵי הַשִּׁיר יוֹצְאִין בְּשִׁיר, וְנִמְשָׁכִין בְּשִׁיר, וּמִזִּין עֲלֵיהֶן וְטוֹבְלִין

⁴ הַגְּלַפְקָרִין - בְּגֵד חֵם שְׁלֹא יִצְטַנֵּן בַּיּוֹמוֹת הַחֹרֵף.

⁵ מַלִּים אֵלוֹ יֵשׁ בְּגִמְרָא.

⁶ מִין חֲמוֹר הַבָּא מִלּוּד.

⁷ לְעֵשׂוֹת מִהֶם כְּלֵי מִילַת.

וְהוּא בְּתוֹךְ הַסְּנַדְל. אֶבֶל סֹף הוּא אֶת רְגְלוֹ וְנוֹתֵן וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַמְּנַעַל. סֹף הוּא אֶת רְגְלוֹ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסְּנַדְל. סֹף אֶת רְגְלוֹ וְנוֹתֵנָה לְסְנַדְל. סֹף אֵדָם אֶת עֲצָמוֹ שְׁמֹן, וּמִתְעַגֵּל עַל גְּבִי קְטָבְלִיא¹ חֲדָשָׁה וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. לֹא יִתְנַנֶּה עַל גְּבִי טְבֵלָא שֶׁל שִׁישׁ וּמִתְעַגֵּל עָלֶיהָ. רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמַלְיָאֵל אוֹמֵר: אֵין לוֹבָשִׁים מְנַעֲלִים וְסְנַדְלִים חֲדָשִׁים, אֶלָּא אִם כֵּן לְבָשֵׁן וְהֵלֶךְ בָּהֶם מִבְּעוֹד יוֹם.

יא. סְכִין וּמַדִּיחִין וּמְפָרְכְּסִין בְּאָדָם, אֶבֶל לֹא בְּבַהֲמָה. זֶה חֲמֵר בְּבַהֲמָה שְׂאִין בְּאָדָם, מְפַסְפְּסִין אֶת הַזְּקָן² - וּבִלְבָד שְׁלֹא יִתְלַשׁ. גְּזִי צִמֵּר שְׁבַהֲפֶתֶק³ - אֵין מְטַלְטְלִין אוֹתָן. אִם הַתְּקִינָן בַּעַל הַבַּיִת לְהִיּוֹת מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן - מְטַלְטְלִין אוֹתָן.

יב. אֵין טוֹמְנִין אֶת הַחֲמִין בַּתְּחִלָּה בְּשֶׁבֶת. אֶבֶל מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן כְּלִים. רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמַלְיָאֵל אוֹמֵר: נוֹטֵל אֶת הַסְּדִין וְנוֹתֵן אֶת הַגְּלַפְקָרִין⁴. נוֹטֵל אֶת הַגְּלַפְקָרִין וּפוֹרֵשׁ אֶת הַסְּדִין. וְכֵן הִיָּה רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמַלְיָאֵל אוֹמֵר: לֹא אֶסְרוּ לְהַטְמִין, אֶלָּא מִיחַם שְׁחַמְמוֹ בּוֹ מְעַרְבֵי שֶׁבֶת. אֶבֶל מְפַנֶּה הוּא לְתוֹךְ מִיחַם אַחֵר, אוֹ לְתוֹךְ קְתוּן אַחֵר - וּמִטְמִין.

יג. הַטְּמִין וְכֶסֶה בְּדָבָר הַנְּטֵל בְּשֶׁבֶת, אוֹ שְׁהַטְמִין בְּדָבָר שְׂאִין נוֹטֵל בְּשֶׁבֶת, וְכֶסֶה בְּדָבָר הַנְּטֵל בְּשֶׁבֶת - הִרִי זֶה נוֹטֵל וּמַחֲזִיר. הַטְּמִין וְכֶסֶה בְּדָבָר שְׂאִין נוֹטֵל בְּשֶׁבֶת, אוֹ שְׁהַטְמִין בְּדָבָר הַנְּטֵל בְּשֶׁבֶת, וְכֶסֶה בְּדָבָר שְׂאִין נוֹטֵל בְּשֶׁבֶת. אִם מְגַלֶּה מְקַצְתּוֹ - נוֹטֵל. וְאִם לֹאוֹ - אֵינוֹ נוֹטֵל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נְעוּרַת שֶׁל פֶּשֶׁתָן דְּקָה - הִרִי הֵן כְּזָבֵל.

¹ עוֹר שְׁלוּק.

² בְּנוֹסַחַת הַסְּפָרִים: הַכִּפִּיין, וּפְרוּשׁוֹ: כִּיפֵי צִמֵּר,

וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם מְקַצָּה.

³ הַפֶּתֶק - מְעַרְכַת גְּדוּלָה שְׁמַעֲרִיכִין לְסַחֲרָה.

כמין טס, או כמין יתד, או שחפהו בלו מסמרין כדי שיהלך עליהן, ולא תהא הארץ אוכלתו - מתר.

ט. איזה קמיע ממחה? כל שרפא ושנה ושלש. אחד קמיע של כתב ואחד קמיע של עקרון - יוצאין בו. ואין צריך לומר שנקפה, אלא אפלו שלא יכפה. ואין צריך לומר דבר שיש בו סכנה, אלא אפלו דבר שאין בו סכנה. קושרו ומתירו בשבת, ובלבד שלא יתנונו לתוך השיר או לתוך הטבעת ויצא בו מפני מראית העין. קמיע שאין ממחה, אף על פי שאין יוצאין בו בשבת - מטלטלין אותו בשבת.

י. לא תצא אשה במפתח שבאצבעה לרשות הרבים, ואם יצתה - הרי זו חייבת חטאת. רבי אליעזר פוטר בכובלת. ובצלוחית של פליתון - בזמן שיש בה בשם. הא אם אין בה בשם - הרי זו חייבת. כללו של דבר: כל שהוא משום תכשיט - לא תצא. ואם יצאת - הרי זו פטורה. כל שאינו משום תכשיט - לא תצא. ואם יצאת - הרי היא חייבת. אבל יוצאת היא בסככה המזוהבת, ובטסיין, ובצפורין, ובחליות שלה, במנעלים, ובקורדוקיסיין המזוהבים. יוצאה באבן תקומה בשבת, משום רבי עקיבא אמרו: אף במשקל אבן תקומה, ולא שהפילה אלא שלא תפיל, ולא שנתעברה אלא שלא תתעבר ותפיל. ואם נפלה - תחזיר. פורפת לכתחלה בדבר הנטל בשבת.

מסכת שבת פרק שישי

א. יוצא אדם בקיסם שבשיניו ושבסנדלו לרשות הרבים. אם נפל - לא יחזיר. ואין צריך לומר שלא לתן בתחלה בשבת. רבי

במקומן. ובלבד שיהו מחלחלים. ומכניס אפלו עשרה חבלים לתוך ידו, ובלבד שלא יכרך על גבי ידו ולא ישלשל חבלים מידו יותר מטפח.

ה. לא יצא הסוס בזנב שועל, ולא בזהורית שבין עיניו. לא תצא פרה בחוסם שבפיה. ולא סייחין בקרסטלין שבפיהם. ולא עזים בכיסין שבדידיהן. לא תצא בהמה בסנדל, ולא בקמיע, אף על פי שממחה, זה חמר בבהמה שאין באדם, אבל יוצאה היא באגד שעל גבי מכה, ובקשקשין שעל גבי השכר⁹, ובשליא המדלדלת, ופוקקין לה זוג, ומטילת בו בחצר.

ו. לא תצא אשה בעיר של זהב, ואם יצאת - חייבת חטאת, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: לא תצא, ואם יצאת - פטורה. רבי אליעזר אומר: יוצאה אשה בעיר של זהב, בטוטפת ובסנבוטין, בזמן שהן תפורין.

ז. לא תצא אשה באסטמא⁹. ואם יצאת - הרי זה חייבת. שלשה דברים נאמרו באסטמא: אין בה משום כלאים, ואין מטמאה בנגעים, ואין יוצאין בה בשבת. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף אין בה משום עטרות לכלה. כלל אמר רבי שמעון בן אלעזר: כל נוי שלמטה משערה - יוצאין בה. למעלה משערה - אין יוצאין בה.

ח. לא ינעול אדם סנדל המסמר, ויטיל בתוך הבית - אפלו ממטה למטה. אבל נוטלו ומכסה בו את הכלים. רבי אלעזר בן רבי שמעון אוסר. נשרו רב מסמרותיו ונשתירו בו ארבע וחמש - מתר. רבי אומר: עד שבע. חפהו בעור מלמטה וקבע לו מסמרות מלמעלה - מתר. עשאו כמין קלבוס¹⁰, או

⁹ מזנפת קטנה שקושרים השערות שיוציאים מקשוניה, והוא מין לבד, ואינו שנוע וטווי, ואינה יוצאה לרשות הרבים.

⁸ געץ שנשבר, עושים בה דפים מבאן ומבאן וקושרים אותם, והם מעמידים הגעץ שלא תפנה הגנה והנה עד שהגעץ מתחברת.

¹⁰ מין פתנת צרה.

ולא בחותם שבכסותה, זה וזה אין מקבלין טמאה.

ה. מטלטלין עצי בשמים להריח בהן, ולהניף בהן לחולה, ומוללו ומריח בו, וקוטמו ומריח בו. ולא יקטמנו לחצות בו שניו, ואם קטמו - פטור. ולא לפתח [בו] את הדלת, מפני שהוא מתקן כלי. ואם קטמו - חייב חטאת.

ו. ההרטנים¹² - יוצאין בסודרין שלהן. ולא ההרטנים בלבד אמרו, אלא כל אדם, אלא שדברו חכמים בהוה. אמר רבי יהודה: מעשה בהורקנוס בנו של רבי אליעזר, שיצא בסדר שלו ברשות הרבים, אלא שהיתה נימא פרוכה לו על אצבעו, אמרו חכמים: לא היה צריך.

ז. הרועין יוצאין בשקין שלהן, ולא הרועים בלבד אמרו, אלא כל אדם, אלא שדברו חכמים בהוה. אמר רבי יהודה: מעשה ברבי טרפון שיצא בלילי שבת לבית המדרש, ונתנו לו סדין, ואחזו בשתי ידיו, ויצא בו מפני הגשמים. יוצאין בסגוס, ביריעה, ובחמילה, בסקורטיא¹³ ובקטבליא, מפני הגשמים. אבל לא בתכה, ולא בקפה, ולא במחצלת, מפני הגשמים.

מסכת שבת פרק שביעי

א. אלו דברים מדרכי האמורי: המספר קומי¹⁴, והעושה בלורית, והמגביה לגרגון, והמגרת בנה לבין המתים, והקושר מטוטלת על ירכו, וחוט אדם על אצבעו. והמונה ומשליך צורות לים או לנהר - הרי זה מדרכי האמורי, המספק, והמטפח, והמרקד לשלהבת - הרי זה מדרכי האמורי.

ב. נפלה פתו מפיו, אמר: 'החזירו לי שלא תאבד ברכתי'; הניחו נר על הארץ כדי שיצטערו המתים; [אל תניחו נר על הארץ

אליעזר אומר: קב של קטע, אם יש בו בית קבול כתיחין - יוצאין בו בשבת, ואם לאו - אין יוצאין בו. הגדמין טמאין ואין יוצאין בו.

ב. יוצאין בפיקרין¹¹ ובציפה. אימתי? בזמן שצבען בשמן וכרכן במשיחה, לא צבען בשמן ולא כרכן במשיחה - אין יוצאין בהן. ואם יצאו בהן מערב שבת, אף על פי שלא צבען בשמן, ולא כרכן במשיחה - יוצאין בהן.

ג. יוצאין במוך ובספוג שעל גבי מכה, ובלבד שלא יכרך עליהן חוט או משיחה. יוצאין בקלפת השום ובקלפת הפצל שעל גבי מכה. ואם נפל - לא יחזיר. ואין צריך לומר שלא לתן לכתחלה בשבת. יוצאין באגד שעל גבי מכה, וקושרו ומתירו בשבת. ואספגנית שפרשה מן האגד - מחזירה. יוצאין באספגנית, ובמלוגמה, וברטיה שעל גבי המכה. ואם נפלה - לא יחזיר. ואין צריך לומר - שלא יתן בתחלה בשבת. נוטל ומכסה בה הכלים. לא יתקננה משבת למוצאי שבת, שאין מתקינין מקדש לחול. רבי יהודה אומר: אם החליקה מלמטה - מחליקה מלמעלה. ואם החליקה מלמעלה - מחליקה מלמטה. מגלה מקצת אספגנית מכאן ומקנח את המכה, וחוזר ומגלה מקצת אספגנית מכאן ומקנח את המכה. לא יקנח האספגנית - מפני שבא לידי מרות. והממרח בשבת - חייב חטאת.

ד. לא יצא עבד בזוג שבצוארו, אבל יוצא הוא בזוג שבכסותו. זה וזה אינן מקבלין טמאה. לא יצא אדם בחותם שבצוארו, ולא בחותם שבכסותו. זה וזה אין מקבלין טמאה. לא תצא בהמה בזוג שבצוארה, ולא בזוג שבכסותה, ולא בחותם שבצוארה,

¹³ הגר"א גרם - באסקרוטיין.

¹⁴ לפני המצח - מאון לאון.

¹¹ צמר שנותנים על גבי מכה.

¹² הרצים.

ו. החוֹתָה אוד¹⁶ בַּכְּתָל וְאוֹמֵר: 'חֲדָא' - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי. אִם מִפְּנֵי נְצוּצוֹת - הָרִי זֶה מִתָּר. הַשׁוֹפָף מִיִּם לְרִשׁוֹת הָרִבִּים, וְאוֹמֵר: 'חֲדָא' - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי. אִם מִפְּנֵי עוֹבְרִין וְשָׁבִין - הָרִי זֶה מִתָּר. הַזּוֹרֵק בְּרִזְל בֵּין הַקְּבֻרוֹת, וְאוֹמֵר: 'חֲדָא' - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי. אִם מִפְּנֵי עוֹבְרִין וְשָׁבִין - הָרִי זֶה מִתָּר.

ז. הַנּוֹתֵן מִקָּל שֶׁל אוֹד וּבְרִזְל תַּחַת רֵאשׁוּ - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי. אִם בְּשִׁבִיל לְשִׁמְרָה - הָרִי זֶה מִתָּר. הַמְצוּחַת לַתְּנוּרָה שֶׁלֹּא תִפּוֹל הַפֶּת, וְהַנּוֹתֵנָה קִסְמִין בְּאֲזֵי קֶדְרָה שֶׁלֹּא תִהְיֶה מִרְתַּחַת, וְשׁוֹפֵעַת לְאַחֲרֶיהָ - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי. אֲבָל נוֹתְנִים קִסְמִין שֶׁל תּוֹת וְזִכּוּכִית בְּקֶדְרָה בְּשִׁבִיל שֶׁתִּבְשַׁל מִהֶרָה. אֲבָל אֶסְרוּ חֲכָמִים בְּזִכּוּכִית מִפְּנֵי סַכְנַת נַפְשׁוֹת.

ח. הַמְשַׁתְּקֵת לַעֲדָשִׁים, וְהַמְצוּחַת לְאֲרוֹז וְהַמְצוּחַת לְגִרְסִין - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי. נָפֵל נֶחֶשׁ עַל גְּבֵי מִטָּה, וְאוֹמֵר: 'עֲנִי הוּא - וְסוֹפוֹ לְהַעֲשִׂיר'; 'עֲבֵרָה הִיא - יוֹלֶדֶת זָכָר'; 'בְּתוּלָה הִיא - נִשְׂאָת לְאָדָם גְּדוֹל' - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי.

ט. הַמוֹשְׁבֵת אֶפְרוּחִין, וְאוֹמֵר: אֵינִי מוֹשְׁבֵתָן אֶלָּא בְּתוּלָה, אֵינִי מוֹשְׁבֵתָן אֶלָּא עֲרֻמָּה, אֵינִי מוֹשְׁבֵתָן אֶלָּא בְּשִׁמְאָל, אֵינִי מוֹשְׁבֵתָן אֶלָּא בֵּי תְרִי, וְהַמְקַדֵּשׁ בְּתִרִי, וְהַמְשַׁלַּח בְּתִרִי וְהַאוֹמֵר: 'הוֹסִיפוּ עַל הַשְּׁלַחן' - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי. הַקּוֹבֵעַת בִּיצִים וְעֵשָׂבִים בַּכְּתָל וְטַחָה בְּפִנְיָהֶם, וּמוֹנֶה שְׁבָעִים וְאַחַד - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי.

י. הַכּוֹבֵרֵת אֶפְרוּחִים בְּכִבְרָה, וְנוֹתְנָת בְּרִזְל בֵּין הָאֶפְרוּחִים - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי. אִם מִפְּנֵי הָרַעְמִים אוֹ מִפְּנֵי הַבְּרָק - הָרִי זֶה מִתָּר.

שְׁלֹא יִצְטַעְרוּ הַמֵּתִים], נָפְלוּ מִמֶּנּוּ נְצוּצוֹת, וְאוֹמֵר: 'אוֹרוּחִין לְנוּ הַיּוֹם' - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי. הִיָּה מִתְחִיל בְּמִלְאָכָה, וְאוֹמֵר: 'יְבוֹא פְלוֹנִי שִׁדְיֵי קְלוֹת וְיִתְחִיל בְּהַ', 'יְבוֹא זֶה שְׂרָגְלֵי קְלוֹת וְיַעֲבֵר לְפָנֵינוּ' - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי. הַאוֹמֵר יְבוֹא פְלוֹנִי שִׁדְיֵי מִבְּרָכוֹת, וְיִתְחִיל בְּעֶסֶה אוֹ בְּחֵבִית - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי.

ג. הַפּוֹקֵק אֶת הַחֲלוֹן בְּסִירָה, וְהַקּוֹשֵׁר בְּרִזְל בְּכַרְעֵי הַמִּטָּה שֶׁל חַיָּה, וְהַעוֹרֵף לְפָנֶיהָ שֶׁלַּחַן - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי. אֲבָל פּוֹקֵקִין אֶת הַחֲלוֹן בְּגִלּוֹפְקָרִין¹⁵ אוֹ בְּעִמִּיר, וְנוֹתְנִין לְפָנֶיהָ סֶפֶל שֶׁל מִים, וְקוֹשְׁרִין לָהּ תְּרַנְגְלַת - שְׁתֵּהָ לָהּ לְצוֹת, וְאֵינֶן מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי. הַאוֹמֵר: 'שִׁחְטוּ תְּרַנְגוּל זֶה שֶׁקָּרָא עֲרִבִית'. 'שִׁחְטוּ תְּרַנְגְלַת זֶה שֶׁקָּרָא קְזָכָר'. 'הַאֲכִילוּהָ כְּרַבְלֵתָא שֶׁהִיא קוֹרְאָה קְזָכָר' - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי. הַאוֹמֵר לְעוֹרֵב - 'צָרַח! וְלְעוֹרְבָתָא 'שְׂרִיקִי וְהַחֲזִירִי לִי זִנְבִידָךְ לְטוֹבָה' - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי.

ד. הַאוֹמֵר: אֲכוֹל תְּמָרָה זוֹ, חֲזֵרָת זוֹ - שְׁתֵּהָ זוֹכְרֵנִי בְּהַ, אֶל תֵּאֲכִילֵנִי לְפָנֶי רַבִּים. תִּישָׁן בְּאֲרוֹנוֹ שֶׁל מֵת שֶׁתְּרַאוּהוּ בְּלִילָה. אֶל תַּחֲשִׁיף בְּאֲרוֹנוֹ שֶׁל מֵת - שְׁלֹא תִרְאֵנִי בְּלִילָה. הַפֶּךָ אֶת חֲלוּקֶךָ - שְׁתֵּהָ חוֹלֵם חֲלוֹמוֹת טוֹבוֹת. אֶל תַּהַפֵּךְ אֶת חֲלוּקֶךָ - כְּדֵי שְׁלֹא תִהְיֶה חוֹלֵם חֲלוֹמוֹת טוֹבוֹת. שָׁב עַל הַמַּכְכָּר - שְׁתֵּהָ חוֹלֵם חֲלוֹמוֹת. אֶל תִּשָּׁב עַל הַמַּכְכָּר - שְׁלֹא תִהְיֶה חוֹלֵם חֲלוֹמוֹת - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי.

ה. הַאוֹמֵר: אֶל תִּשָּׁב עַל הַמַּחְרָשָׁה - שְׁלֹא תִכְבַּד עֲלֵינוּ מְלָאכָה. אֶל תִּשָּׁב עַל הַמַּחְרָשָׁה - שְׁלֹא תִשָּׁבֵר - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי. וְאוֹמֵר: בְּשִׁבִיל שְׁלֹא תִשָּׁבֵר וְדַאי - הָרִי זֶה מִתָּר. הַאוֹמֵר אֶל תִּפְשֵׁל יְדִידָךְ לְאַחֲרֶיךָ, שְׁלֹא נֶאֱסַר עֲלֵינוּ מְלָאכָה - הָרִי זֶה מִדְרָכֵי הָאֲמוּרַי.

¹⁶ בְּנוֹסֶפֶת הַסְּפָרִים: הַתּוֹסֵס אוֹר וְרִתִּיחַת אֵשׁ

¹⁵ בְּשִׁמְיָהָ שֶׁל צִמְרָה.

מסכת שבת פרק שמיני

א. האומר: 'גד גדי וסינוק לא, אשכי ובשכי'¹⁷ - הרי זה מדרכי האמורי. רבי יהודה אומר: אין 'גד' אלא לשון עבודת כוכבים, שנאמר (ישעיה סה, יא): "הערכים לגד שלחן". האומר: 'דגון דגין' - הרי זה מדרכי האמורי. רבי יהודה אומר: אין 'דגון' אלא על שם דגון עבודת כוכבים, שנאמר (שופטים טז, כג): "לדגון אלהיהם". האומר 'דני דני' - הרי זה מדרכי האמורי. רבי יהודה אומר: אין 'דן' אלא על שם דן עבודת כוכבים, שנאמר (עמוס ח, יד): "חי אלהיך דן וחי דרך באר שבע". השואל במקלו ואומר: 'אם אלך ואם לא אלך' - הרי זה מדרכי האמורי, אף על פי שאין ראיה לדבר, וזכר לדבר שנאמר (הושע ד, יב): "עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו".

ב. האומר 'מרפא'! - הרי זה מדרכי האמורי. רבי אלעזר ברבי צדוק אומר: של בית רבן גמליאל היו אומרים 'מרפא', ולא היו אומרים בבית המדרש מפני בטול תורה, האומר 'יתיר', האומר: 'אשתה ואתיר, אשתה ואתיר' - הרי זה מדרכי האמורי. 'שתו והותירו' - לא מדרכי האמורי. 'חמר וחי' לפום רבנן - לא מפני דרכי האמורי.

ג. האומר 'יתיר ונתר' - הרי זה מדרכי האמורי. רבי יהודה אומר: לא יהא לו בביתו יתיר ונתר. האומר 'אשתה ואתיר' - הרי זה מדרכי האמורי. 'שתו והותירו' - לא מדרכי האמורי. 'חמרא לפום רבנן' - לא מדרכי האמורי. מעשה ברבי עקיבה, שעשה משתה לבנו על כל חבית וחבית שפתח אחר: 'חמרא וחי' לפום רבנן ולפום תלמידיהון'.

ד. האומר 'לאו לאו' - אינו מדרכי האמורי. אף על פי שאין ראיה לדבר וזכר לדבר, שנאמר: "לא אוסיף ולא אקלל". הקושר

חוט על גבי אדם, רבן גמליאל אומר: אינו מדרכי האמורי. ורבי אלעזר בן רבי צדוק אומר: הרי זה מדרכי האמורי. אל תעבר שלא תפסק אהבתנו - הרי זה מדרכי האמורי. ואם מפני הכבוד - הרי זה מתר.

ה. איזהו מנחש? האומר: 'נפלה מקלי מדי, נפלה פתי מפי, קרא לי איש פלוני מאחרי, קרא לי עורב, נבח בי כלב, עבר נחש מימיני, ושוועל משמאלי, ופסק צבי את הדרך לפני, אל תתחיל בי - שהרי שחרית הוא וראש חדש הוא ומוצאי שבת הוא'.

ו. איזהו מעונן? רבי ישמעאל אומר: זה המעביר מיני זכור. וחכמים אומרים: זה האוחז את העינים. רבי עקיבא אומר: אלו המחשבים עתים לשעות, כגון אלו שהן אומרים: 'היום יפה לצאת, היום יפה לקח, היום חמה נחפית, למחר גשמים יורדין', כגון אלו שהן אומרים: 'למודי ערבית שביעית חטים יפות, ועקורי קטניות להיות רעות'. וחכמים אומרים: אלו אוחזי העינים.

ז. סוקרין את האילן בסקרא, וטוענין אותו באבנים, ואין חוששין לא משום שביעית ולא משום דרכי האמורי.

ח. ממשיכין יין ושמן בצנורות לפני חתנים וכלות, ולא מדרכי האמורי. מעשה ביהודה, והלל, בניו של רבן גמליאל שנכנסו לכבול, והמשיכו אנשי העיר לפנייהם בצנורות יין ושמן.

ט. שורפין על המלכים ולא מדרכי האמורי, שנאמר (ירמיה לד, ה): "בשלוש תמות וכמשרפות" וגו'; כשם ששורפין על המלכים כך שורפין על הנשיאים, אבל לא על הדיוטות. ומה הן שורפין עליו? משתו וכלי תשמישו. מעשה שמת רבן גמליאל הזקן, ושרף עליו אונקלוס הגר יותר משבעים מנה.

¹⁷ התמודל מולי, ולא יתענה יומם ולילה.

י. עוקרין על המלכים ולא מדרכי האמורי. כל עקור שיש בו טרפה - אסור באכילה ומתר בהנאה. שאין בו טרפה - מתר באכילה, ואין צריך לומר - בהנאה. איזהו עקור שיש בו טרפה? מן הארבעה ולמעלה. שאין בו טרפה? מן הארבעה ולמטה. מבעיתין לעוות ולפוקה, ולא מדרכי האמורי. עמד עצם בגרונו - נותן על קדקדו מאותו המין, ואומר: 'חד חד נחית בלע נחית חד חד. לא ירדה' - לימא הכי: 'ננעלתה מחט ננעלתה בתרים שיאי שיאי'.

יא. אלו דברים המתירין: היה מתחיל במלאכה - נותן שכח והודאה לפני המקום. בחבית ובעסה - מתפלל לפני המקום שתכנס בהן ברכה ואל תכנס בהן מארה. מעבירין כלי על גבי עין בשבת. רבן שמעון בן גמליאל אומר: בדבר הנטל בשבת. לוחשין על הנחשים ועל העקרבים, ואין לוחשין בדבר שדים. רבי יוסי אומר: אף בחול אין לוחשין בדבר שדים. וכן היה רבי יוסי אומר: אין לך בכל הכרכים רעים יותר מסדומיים, שכל זמן שאדם רע קוראין אותו "סדומי". אין לך בכל הנכרים קשה יותר מאמוריים, שכל זמן שהאדם קשה קוראין אותו "אמורי".

יב. רבי נהוראי אומר: אין לך אדם בכל הכרכים מתוך יותר מסדום. וכן מצינו שחזר לוט על כל המקומות, ולא מצא מתונה כסדום, שנאמר (בראשית יג, יב): "אברם ישב בארץ כנען וגו'. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין לך בכל עממין מתוך יותר מאמוריים. וכן מצינו שהאמינו במקום ודלגו לאפריקי, ונתן להם המקום ארץ שיפה כארצם והיתה ארץ ישראל נקראת על שמן'.

מסכת שבת פרק תשיעי

א. הגוזז מן הבהמה, מן החיה, ומן העוף, אפילו מן השלח מלא הסיט כפול - הרי זה חייב. יש חולקים בחזיר בין חטטרתו לשאר גופו.

ב. המסך שפתי חוטין בתחלה - הרי זה חייב. רבי יהודה אומר: אף השוכט, והמדקדק על גבי אריג כל שהוא - הרי זה חייב. הצד חלזון והפוצעו אינו חייב אלא אחת. רבי יהודה אומר: חייב שתים, שהיה רבי יהודה אומר: פציעה בכלל דישה. אמרו לו: אין פציעה בכלל דישה.

ג. כל אבות מלאכות שבתורה, עשאן כלם בהעלם אחד - חייב על כל אחת ואחת. כל המקלקלין פטורין, חוץ מן החובל ומבעיר בשבת.

ד. גר שנתגיר, וגר שנתגיר בין הנכרים, ותינוק שנשבה לבין נכרים, ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה - אינו חייב אלא אחת, וחייב על הדם אחת ועל החלב אחת, ועל העבודת כוכבים אחת, ומונכו פוטר. והדין נותן שיהא פטור: הואיל ושוגג חייב חטאת ומזיד חייב כרת, מה מזיד אינו חייב עד שיבא לכלל ידיעה, אף שוגג אינו חייב עד שיבא לכלל ידיעה. אמר לו רבי עקיבא: מוסיף אני על דבריך; מה מזיד אינו חייב עד שיבא לכלל ידיעה בשעת מעשה, אף שוגג לא יהא חייב עד שיבא לכלל ידיעה בשעת מעשה. אמר לו: כל שכן שהוספתה, אם בא לכלל ידיעה בשעת מעשה אף הוא אינו שוגג אלא מזיד.

ה. השוכח את התורה ועבר עברות הרבה - אינו חייב אלא אחת. וחייב על החלב אחת ועל הדם אחת. היה יודע שיש חלב, ואמר: 'אין זה חלב שחייבין עליו', היה יודע שיש דם, ואמר: 'אין זה דם שחייבין עליו' - חייב על כל אחת ואחת. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל שהוא כיוצא בו כשר להצניעו, והכשר כיוצא בו להצניעו, והצניעו, ובא אחר והוציאו בשבת - הרי זה חייב חטאת. וכל שאינו כשר להצניעו, ואין מצניעין כמותו, ובא אחר והוציאו בשבת - הרי זה חייב.

ו. המוציא מרסן: לאכילה - כגורגרת; לבהמה - כמלא פי הגדי; לצבע - כדי לצבע

חיב, ואם לאו - פטור. רבי יהודה אומר: אף המוציא שטר פרוע כל שהוא - הרי זה חיב, מפני שמשמרו להראות לבעלי חובו. שטרי מקח וממכר, שטרי דיתקאות ואפותיקאות, ומתנות כל שהן - הרי זה חיב.

י. דוכסוסטוס וקלף - כדי לכתב עליו את המזוזה. קלף כדי לכתב עליו פרשה קטנה שבתפלין שהיא 'שמע ישראל'. גויל - כדי לכתב עליו פרשה קטנה שבתורה. שער לגבל בו את הטיט. טיט - כדי לעשות פי כור של צורפי זהב. פחמן - כדי לעשות מהן צינורא קטנה. רבי יהודה אומר: כדי לתן על פי מוליאר¹⁹ קטנה.

יא. המוציא כליו מקפלין ומנחין על כתפו, וסנדליו, וטבעותיו בקמצו - הרי זה חיב, ואלו היה מלבש בהן - פטור. המוציא אדם וכליו עליו, וסנדליו ברגליו, וטבעותיו בידיו - הרי זה פטור. ואלו הוציאן כמות שהן - חיב. חל, עפר ואפר - שעורן כזבל. רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקא אומר: עפר - כדי לכסות בו דם צפור קטנה. איזו היא דם צפור קטנה? זה דרוו. חול הגס - כדי לתן על מלא פי כלי של סידין. אמר רבי: נראין דברי רבי עקיבא - בחול הדק, ודברי חכמים - בחול הגס. סיד - כדי לסוד אצבע קטנה שבבנות. רבי יהודה אומר: כדי לעשות כלכל²⁰. רבי נחמיה אומר: כדי לעשות אנדיפי²¹. אמר רבי: נראין דברי רבי

בו בגד קטן; ולולי זרדין והחרובין עד שלא ימתיקו - כמלא פי הגדי, משימתיקו - כגרוגרת. אבל הלון, והחרדל, והתורמוסין, ושאר כל הנכבשין - בין משימתיקו ובין עד שלא ימתיקו - כגרוגרות. שמן - כדי סיכת אבר קטן. רבי שמעון בן אלעזר אומר: קטן בן יומא. רבי נתן אומר: כדי לסוף אבר קטן. הוצין - כדי לעשות און לכפיפה מצרית. סיב - אחרים אומרים: כדי לתן על פי משפף קטן לסגן בו את היין; ורב - כדי לתת תחת אספגין קטנה, וכמה הוא שעורה? כסלע; מוכין - כדי לעשות כדור קטנה, וכמה שעורה? כאגוז.

ז. המוציא יין - כדי גמיעה. רבי יהודה אומר: כדי מזיגת הכוס פה. יבש - פזית, דברי רבי נתן. חלב - כדי גמיעה. רבי אלעזר אומר: אם של בהמה - כדי גמיעה, אם של אשה - כדי לתן בשיפה של קילור, קילור כדי לשוף במים. מים - כדי גמיעה. רבי יהודה אומר: - כדי לשוף בהן את הקילור. דם ושאר כל המשקין - ברביעית. רבן שמעון בן גמליאל אומר: דם - כדי לכחול עין אחת, שפך כוחלין לברקית. רבי שמעון בן אלעזר אומר משם רבי מאיר: דם - כדי לכחל עין אחת, שפך כוחלין ליארוד¹⁸.

ח. המוציא קשר מוכסין עד שלא הראהו למוכס - חיב. משהראהו למוכס - פטור. רבי יהודה אומר: אף משהראהו למוכס חיב. מפני שמשמרו להראותו לבעל המוכס.

ט. המוציא ניר מחוק, ויש בו במקום הלבן כדי לכתב שתי אותיות, או בכלו כדי לכרך על פי צלחית קטנה של פליטון - הרי זה

²⁰ להשיר השער שברקתה.

²¹ להאדים המצח.

¹⁸ נסחת הספרים: הרווד - הן נקודות נקות לכנות שנוקדות בעיני.

¹⁹ כלי להקם בו תמים בפקמים שנותנים לו בבית קבול קטן אצל דופנו מבוזין.

טו. מנין לזרוע שהוא יד? שנאמר (שופטים טו, יד): "ותהיינה העבתיים אשר על זרועותיו כפשתים וימסו אסוריו מעל ידיו". מנין למי שאחזו בלמוס שמאכילין אותו דבלה קעילית? שנאמר (שמואל-א ל, יב): "ויתנו לו פלח דבלה" וגו'.

טז. המוציא שני נימין מזנב הסוס ומזנב הפרה - חיב; שמצניעין אותן לנשבין, נקשה של חזיר - אחת. המוציא שני נצרים כאחד - הרי זה חיב. תורי דקל - אחד. זמורה אחת לנטיעה, שתיים לבהמה - כמלא פי הגדי, לעצים - כשעור העצים. חבילי אזוב, הסאה והקורנית שהכניסן לאכילה - כגרוגרת. לבהמה - כמלא פי הגדי. לעצים - כשעור העצים. להזאה - כשעור הזאה. גרעינין לנטיעה - שתיים. לבהמה - כמלא פי חזיר. כמה מלא פי חזיר? אחת; אם להסק - כדי לבשל ביצה קלה, אם לחשבון - שתיים. אחרים אומרים: לחשבון - המוציא מאבני בית מנגע, מעצרו ומעפרו כל שהוא - הרי זה חיב. כחול - רבי שמעון בן אלעזר אומר: אם לרפואה - כדי לכהל עין אחת. אם לתכשיט - כדי לכהל שתי עינים.

יז. המוציא מין בהמה, מין חיה ועוף, בין חיים ובין מתים - הרי זה חיב. רבי נתן אומר: מתים - חיב. חיים - פטור.

מִסְכַּת שַׁבַּת פָּרָק עֶשְׂרִי

א. המוציא שני נימין מזנב הסוס ומזנב הפרה, הרי זה חיב - מפני שמתקנין לנשבים²⁵. המוציא שני נימין מן הקשה שבתחזיר²⁶ - הרי זה חיב. רבי שמעון בן

יהודה בזמן שהוא חביט²², ודברי רבי נחמיה בזמן שהוא כביצת הסיד²³.

יב. קנה - כדי לעשות קולמוס, מגיע לקשרי אצבעותיו. חליות לעשות הימנו צלוחית קטנה של פליטין. זכוכית - אחרים אומרים: כדי לפצע שתי נימין כאחת. צרור ואבן - רבי אליעזר בן יעקב אומר: משקל עשרה דינרים. רבי אלעזר אומר: כדי לעשותו מסיפס²⁴.

יג. מנין למאדים בשבת שהוא חיב? שנאמר (שמות כה, ה): "ערת אילם מאדמים", איזו היא חבורה? כל שיצא ממנה דם. נצרר הדם, אף על פי שאין יכול לצאת - הרי זה חיב.

יד. מנין לדם שהוא משקה? שנאמר (במדבר כג, כד): "ודם חללים ישטה", מנין ליין שהוא משקה? שנאמר (דברים לב, יד): "ודם ענב תשתה חמר". מנין לדבש שהוא משקה? שנאמר (דברים לב, יג): "ויניקהו דבש מסלע" וגו'. מנין לשמן שהוא משקה? שנאמר (ישעיה כה, ו): "משתה שמנים משטה שמרים". מנין לחלב שהוא משקה? שנאמר (שופטים ד, יט): "ותפתח את נאוד החלב ותשקהו". מנין לטל שהוא משקה? שנאמר (שופטים ו, לח): "וימץ טל מן הגזזה" וגו'. מנין לדם נדה שהוא משקה? שנאמר (ויקרא יב, ז): "ממקור דמיה", ואומר (זכריה יג, א): "ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד" וגו'. מנין לדמעת העין שהוא משקה? שנאמר (תהילים פ, ו): "ותשקמו בדמעות שלישי". מנין למי האף שהוא משקה? שנאמר (ירמיה ט, יז): "ועפעפניו יזלו מים".

²⁴ שעור הצרור או האבן שיהיה ראוי למסיפס, הוא מוחיצה קטנה המכדילה בין הצר לחצר.

²⁵ לצדת עופות.

²⁶ מן השערות הקשות שבשדרתו.

²² לשון ערוב, סיד שנמוח במים הרבה העשוי לסוד כלבול.

²³ שננבל במים ונעשוי ביצים ביצים.

אלעזר אומר: אפלו אחד. יש חולקין חטרתו²⁷ לשאר גופו.

ב. המוציא מצמר גפן ומצמר כלך, מצמר גמלים ומצמר ארנבים, ומצמר חיה שבים, ושאר כל הנטוין כלם, כמלא הסיט כפול - הרי זה חיב. הבגד, השק והעור - כשעור לטמאתן כף שעור להוציאן.

ג. המוציא בין פלים גדולים בין פלים קטנים - הרי זה חיב. המוציא גחלת כל שהיא - הרי זה חיב. שלהבת כל שהיא - הרי זה פטור. ברזל - רבי שמעון בן אלעזר אומר: כדי לעשות ממנו דרבן. נחשת - כדי לעשות ממנו צינורא קטנה. נעורת של פשתן - כדי לעשות ממנה פתילה קטנה לנר. משיחה - רבי נתן אומר: כדי לקשר בה בין כתפיו. מוכין - כדי לתן בתוך כדור קטנה. כמה כדור קטנה? כאגוז. ארגמן - כדי לטול ממנו דגמא לאירא. אסטיס וקוץ ופואה²⁸ - כדי לצבוע בהן בגד קטן, כמה בגד קטן? פי סבכה.

ד. המתכנן להוציא בפנדתו ופיה למעלה, והוציא בפנדתו ופיה למטה. בתוך פנדתו, והוציא בין פנדתו לחלוקו, ובשפת חלוקו - פטור. המתכנן להוציא בפנדתו ופיה למטה - רבי יהודה מחיב ותכמים פוטרין. אמר רבי יהודה: אני אמרתי דבר אחד והן אומרים דבר אחד, אני אומר להם: אי אתם מודים במתכנן להוציא לפניו, ובא לו לאחוריו - שהוא פטור, ואם נתכנן והוציא לאחוריו שהוא חיב? והם אמרו לי: אי אתה מודה במוציא לאחור ידו, ברגלו, בפיו ובמרפקו - שהוא פטור, שלא הוציא כדרך המוציאים?! אני לא מצאתי תשובה לדבריהם, והם לא מצאו תשובה לדברי.

ה. שנים או חזין במלגז ולוגזין, בכרכר ושובטין, בקלמוס וכותבין, בקנה והוציא וזהו לרשות הרבים - שניהם פטורין. בעגול של דבלה והוציא לרשות הרבים,

בקורה והוציא וזהו לרשות הרבים - שניהם פטורין. רבי יהודה אומר: אם אין אחד יכול להוציא והוציא וזהו שנים - חיבין. רבי שמעון אומר: אף על פי שאין אחד יכול להוציא והוציא וזהו שנים - פטורין, שאין שנים חיבין על המלאכה אחת.

ו. שנים שעשה אחד מהם מלאכה, ואין ידוע איזה הוא - יביאו שניהם חטאת בשתפות ויתנו עליה ותאכל; דברי רבי שמעון. ורבי יוסי פוטר. מודה רבי יוסי, שזה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי. ומודה רבי יוסי, בשנים שהיה אחד מהם מחסר כפרה, ואין ידוע איזה מהן - שביאו חטאת בשתפות ויתנו עליה ותאכל.

ז. הוציא כחצי גרוגרת, וחזר והוציא כחצי גרוגרת בהעלם אחד - חיב. בשני העלמות - פטור. רבי מאיר אומר: בהעלם אחד ברשות אחת - חיב. בהעלם אחד בשתי רשויות או בשתי העלמות ברשות אחת - פטור. נאכל הראשון עד שלא הוציא השני - בין בהעלם אחד בין בשני העלמות - פטור. הוציא כחצי גרוגרת, ונתנו ברשות הרבים, וחזר והוציא כחצי גרוגרת, אם הניחה בתוך ארבע אמות לראשונה - אם העבירן דרך עליה - חיב. ואם לאו - פטור.

ח. הנוטל מלא הזוג משערו - הרי זה חיב. וכמה מלא הזוג? - שתיים. רבי אליעזר אומר: אפלו אחת. ומודים חכמים לרבי אליעזר, בכורר שחורות מבין לבנות ולבנות מבין שחורות - חיב; ודבר זה אף בחול אסור משום (דברים כב, ה): "לא ילבש" וגו'.

ט. רבי שמעון בן אלעזר אומר: צפרן שפרשה רבה, וציצין שפרשו רבן, ביד - מתר. נטלן בכלי - הרי זה חיב חטאת.

י. החולב, והמחבץ, והמגבן כגרוגרת, המכבד, והמרבץ, והמרחיץ, והסף, והרודה

²⁸ סמנין שעושים מהם צבע לצבע.

²⁷ גבו של החזיר.

כְּדֵי לְצַבֵּעַ בּוּ בְגָד קָטָן. וּשְׂאֵר כָּל הַדְּבָרִים: כְּשַׁעוֹר לְטַמְאָתָן כֶּךָ שַׁעוֹר לְהוֹצִיאָן. הַתּוֹלֵשׁ כֶּנֶף מִן הָעוֹף, וְהַקּוֹטְמוֹ וְהַמּוֹרְטוֹ - חֵיב שְׁלֹשׁ חֲטָאוֹת.

יד. אֵין יוֹנְקִין מִבְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּיוֹם-טוֹב וְאֵין צְרִיף לומר בְּשַׁבָּת. אֲבָא שְׂאוּל אוֹמֵר: יוֹנְקִין הֵיינו מִבְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּיוֹם-טוֹב. לֹא תִקַּל אִשָּׁה מִדְּדִיָּה וְתַחֲלִיב לַתּוֹךְ הַכּוֹס אוֹ לַתּוֹךְ הַקְּעֵרָה וְתַנִּיק אֶת בְּנָהּ. אֵין יוֹנְקִין לֹא מִן הַנְּכָרִית וְלֹא מִבְּהֵמָה טְמֵאָה, וְאִם הִיָּה דְבָר שֶׁל סִכְנָה - מִתֵּר, שְׂאֵין כָּל דְּבָר עוֹמֵד בְּפָנָי פְּקוּחַ נֶפֶשׁ, חוּץ מִעֲבוּדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרִיזוֹת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים.

חִלוֹת דָּבֵשׁ - שֶׁגַּג בְּשַׁבָּת חֵיב חֲטָאָת, הַזִּיד בְּיוֹם-טוֹב לּוֹקֵה אֲרֻבָּעִים; וְדִבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: בֵּין בְּשַׁבָּת בֵּין בְּיוֹם-טוֹב אֵינוֹ חֵיב אֶלָּא מִשּׁוּם שְׁבוּת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַגּוֹדֵלֶת וְהַכּוֹחֵלֶת וְהַפּוֹקֵסֶת - לְעֲצָמָה פְּטוּרָה, לְאַחֲרוֹת - חֵיבֶת. וְכֵן הִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: לֹא תַעֲבִיר סֶרֶק עַל פְּנֵיהָ מִפְּנֵי שְׁצוּבַעַת.

יא. הַתּוֹלֵשׁ, בֵּין בִּימֵינוֹ וּבֵין בְּשִׁמְעוֹן - הָרִי זֶה חֵיב, לְאַחַר יְדוֹ, בְּרַגְלוֹ, בְּפִיו וּבַמְרַפְקוֹ, אוֹ שֶׁהִיָּה מֵהַלֶּךְ עַל גְּבֵי הָאָרֶץ, וְנִתְּזוּ צְרוּרוֹת מִתַּחַת רַגְלָיו, וְנִפְלַע עַל גְּבֵי עֲשָׂבִים וְתִלְשׁ - פְּטוּר. מֵהַלֶּךְ אָדָם עַל גְּבֵי עֲשָׂבִים וְעַל גְּבֵי צְרוּרוֹת בְּשַׁבָּת, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

יב. הַתּוֹלֵשׁ עֲלֵשִׁין לְאָכַל - כְּגִרּוּגָתָא. לְבַהֲמָה - כְּמֵלֵא פִי גְדִי, אִם לְהַסִּיק - כְּדִי לְבַשֵּׁל בִּיצָה קֵלָה. לְתַקֵּן הָאָרֶץ - כָּל שֶׁהֵן. אִם נִתְּפוֹן בְּכֵלָן - חֵיב שְׁתִּים. וְאִם הִיָּה מִתְּעַסֵּק וְתִלְשׁ - פְּטוּר. הַמְזוֹרֵד וְרָדִין לְאֹכִילָה - כְּגִרּוּגָתָא. לְבַהֲמָה - כְּמֵלֵא פִי הַגְּדִי. לְתַקֵּן הָאֵילָן - כָּל שֶׁהֵן. אִם מִתְּכַוֵּינִין בְּכֵלָן - חֵיב שְׁתִּים. אִם הִיָּה מִתְּעַסֵּק וְזָרַד - פְּטוּר.

יג. הַחוֹפֵר, הַחוֹרֵשׁ, וְהַחוֹרֵץ - מְלֵאכָה אַחַת הֵן. הַדָּשׁ וְהַמְנַפֵּט²⁹, וְהַמְנַפֵּץ - מְלֵאכָה אַחַת הֵן. הַתּוֹלֵשׁ, וְהַקּוֹצֵר³⁰, וְהַבוֹצֵר³¹, וְהַמוֹסֵק³², וְהַגּוֹדֵר³³, וְהַאֹרֵה³⁴ - מְלֵאכָה אַחַת. הַמְּכַבֵּשׁ וְהַסּוֹחֵט - מְלֵאכָה אַחַת. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אוֹמֵר: הַצְּבָעִים שֶׁבִירוּשָׁלַיִם אֵין עוֹשִׂין סְחִיטָה מְלֵאכָה בְּפָנָי עֲצָמָה. הַבוֹרֵר, הַטּוֹחֵן, הַזּוֹרָה, וְהַמְרַקֵּד, וְהַלֵּשׁ וְהַאֹפֶה לְאֹכִילָה - כְּגִרּוּגָרוֹת. לְבַהֲמָה - כְּמֵלֵא פִי גְדִי. לְצַבֵּעַ -

³² זִיתִּים.

³³ קוֹצֵץ תְּמָרִים.

³⁴ קוֹצֵץ תְּאֵנִים.

²⁹ מִכָּה בְּקִשְׁתּוֹ עַל צִמֵּר גֶּפֶן - לְהַפְרִיד וּלְהַסִּיר

עַל יְדֵי זֶה הַפְּסָלֶת מִהַנְּרַעֲיָנִים.

³⁰ תְּבוּאָה.

³¹ עֲנָבִים.

בעזהש"ת

קרן הדפסה לאדענט איין איין צו ווערן א ברסלב פריים מעמבער!

אויפן פארלאנג פונעם ציבור אנשי שלומינו,
האט קרן הדפסה איינגעפדעמט א נייע פריים מעמבערשיפ פראגראם,
וואס וועט צושטעלן א געוואלד מיט נוצבארע בענעפיטן:

ועל כולם:

PRIME HOME DELIVERY SERVICE

פריים דעליווערי

סערוויס:

באקומט אלעס "צום טיר"
מיט פערזעליכע סערוויס
אויף א גאלדענעם טאץ -
דאס שנעלסטע וואס מעגליך.

עקסטערע באנוס:

אנלימיטעד 10% דיסקאונט אין ברסלב סענטער אנליין געשעפט

אריינגערעכענט הונדערטע
ספרים, קונטרסים, אויף
אידיש, ענגליש און לשון
הקודש, סידיס צו הערן און
צו זען, און נאך אסאך.

צום ערשט:

באקומט "אלע" וועכענטליכע אידישע גליונות און קונטרסים פון היכל הקודש

אריינגערעכענט די וואס מען
אפערט נישט דערפאר קיין
סובסקריבשאנס, אזוי אויך די
וואס וועלן ארויסקומען
בעז"ה אין די צוקונפט.

די פרייז צו ווערן א פריים מעמבער איז \$24.99 א וואך

רופט שוין 718-387-2691 עקסטענשאן 3

<p>8</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>ל</p> <p>30</p>	<p>Rosh Chodesh Elul א' דראש חודש אלול</p> <p>עלות השחר _____ 4:47 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:54 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:16 שקיעה _____ 8:02 בבלי: סוכה לב • ירושלמי: נדרים כד • תוספתא: שבת ד ב"ר: איוב מב - שיר השירים א • רמב"ם: מעשר ה</p>
<p>9</p>	<p>שני Monday</p>	<p>א</p> <p>1</p>	<p>Rosh Chodesh Elul ב' דראש חודש אלול</p> <p>עלות השחר _____ 4:48 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:54 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:17 שקיעה _____ 8:01 בבלי: סוכה לג • ירושלמי: נדרים כה • תוספתא: שבת ה ב"ר: שיר השירים ב-ג • רמב"ם: מעשר ו</p>
<p>10</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>ב</p> <p>2</p>	<p>עלות השחר _____ 4:49 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:55 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:17 שקיעה _____ 8:00 בבלי: סוכה לד • ירושלמי: נדרים כו • תוספתא: שבת ו ב"ר: שיר השירים ד-ה • רמב"ם: מעשר ז</p>
<p>11</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>ג</p> <p>3</p>	<p>עלות השחר _____ 4:50 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:55 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:17 שקיעה _____ 7:58 בבלי: סוכה לה • ירושלמי: נדרים כז • תוספתא: שבת ז ב"ר: שיר השירים ו-ז • רמב"ם: מעשר ח</p>
<p>12</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>ד</p> <p>4</p>	<p>עלות השחר _____ 4:51 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:56 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:17 שקיעה _____ 7:57 בבלי: סוכה לו • ירושלמי: נדרים כח • תוספתא: שבת ח ב"ר: שיר השירים ח - חות א • רמב"ם: מעשר ט</p>
<p>13</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>ה</p> <p>5</p>	<p>עלות השחר _____ 4:52 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:56 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:17 שקיעה _____ 7:56 בבלי: סוכה לז • ירושלמי: נדרים כט • תוספתא: שבת ט ב"ר: רות ב-ג • רמב"ם: מעשר י</p>
<p>14</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>ו</p> <p>6</p>	<p>שופטים פרק ו</p> <p>עלות השחר _____ 4:53 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:56 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:18 שקיעה _____ 7:54 בבלי: סוכה לח • ירושלמי: נדרים ל • תוספתא: שבת י ב"ר: רות ד - אכ"ה א • רמב"ם: מעשר יא</p>

Candle Lighting 7:39 הדלקת הנרות

Shabbos Ends 9:07 זמן מוצש"ק

ווען אַ מענטש ווערט פארשעמט פון זיך אליין אָדער פון אנדערע מענטשן,
 קען ער דורך דעם געראטעוועט ווערן פון מיט.

(ספר המדות אות ענייה הלך ב' סימן ד')